

დაკარგული თვალის შიშა

20-21 ივნისის მოვლენების სამართლებრივი შეფასება

საქართველოს
ახალგაზრდა
იურისტთა
ასოციაცია

დაკარგული თვალის მიღმა

20-21 ივნისის მოვლენების სამართლებრივი შეფასება

პროექტის განხორციელება შესაძლებელი გახდა ამერიკელი ხალხის გულუხვი დახმარების წყალობით, რომელიც აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) მეშვეობით იქნა გაწეული. დოკუმენტის შინაარსზე პასუხისმგებელია საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია. ის შესაძლოა არ ასახავდეს USAID-ის, აშშ-ის მთავრობის ან „აღმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის ინსტიტუტის“ შეხედულებებს.

USAID
ამერიკელი ხალხისაგან

EAST • WEST
MANAGEMENT
INSTITUTE
კანონის უზენაესობის მხარდაჭერა
საქართველოში (PROLoG)

ანგარიშის ხელმძღვანელი: ნონა ქურდოვანიძე

**აგტორები: გიორგი გოცირიძე
ეკა გამრიკიშვილი
თამარ ონიანი
ნიკოლოზ სიმონიშვილი
მიხეილ ჯახუა
ნინო ჯომარაძე**

**ინტერვიუებზე მუშაობდნენ: მაკა აბულაძე
გიორგი ანთაძე
რევაზ აჭარაძე
ნინო ბალაშვილი
მერი დაუშვილი
ნინო ქათამაძე**

რედაქტორი: ხათუნა ყვირალაშვილი

ტექ. რედაქტორი: ირაკლი სვანიძე

ყდის დიზაინი: ნინო წითლიძე

ანგარიშში გამოყენებულია ნიკოლოზ ურუშაძის მიერ გადაღებული ფოტოები, რისთვისაც საია მას მადლობას უხდის.

აიწყო და დაკაბადონდა საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციაში

აკრძალულია აქ მოყვანილი მასალების გადაბეჭდვა, გამრავლება ან გავრცელება კომერციული მიზნით, ასოციაციის წერილობითი ნებართვის გარეშე

ს ა რ ჩ ე ვ ი

შესავალი	5
ანგარიშის შეჯამება	6
რეკომენდაციები	9
მეთოდოლოგია	12

1. არასწორად არჩეული სამიზნე

აქციის დაშლის შესახებ მიღებული გადაწყვეტილების ლეგიტიმურობა და გამოყენებული ძალის პროპორციულობა	15
1.1. 20 ივნისის განვითარებული მოვლენების ქრონოლოგია	16
1.2. სიტუაციის დაძაბვის პირველი ეპიზოდი	18
1.3. საგარეოდ ცრემლსადენი გაზის პირველი გამოყენება და შემდგომი მოვლენები	19
1.4. აქციის დაშლის შესახებ მიღებული გადაწყვეტილების ლეგიტიმურობა ...	21
1.5. იყო თუ არა ამონურული მოლაპარაკებების წარმართვის რესურსი	24
1.6. აქციის დაშლის შესახებ გაფრთხილების უზრუნველყოფა	26
1.7. აქტიური სპეციალური საშუალებების გამოყენების ინტენსივობა და წინასწარი გაფრთხილების ვალდებულება	26
1.8. ძალის გამოყენება 20 ივნისის 23:56 საათიდან 21 ივნისის 01:44 საათამდე პერიოდში	28
1.8.1. რეზინის ტყვიების გამოყენება უკანონოდ	30
1.8.2. რეზინის ტყვიების გამოყენება ახლო მანძილიდან, სასიცოცხლო ორგანოების მიმართულებით ან/და იმ პირთა მიმართ, რომელთაგანაც არ მომდინარეობდა საფრთხე	31
1.9. ძალის გამოყენება 21 ივნისის 01:44 -დან 04:20 საათამდე	36
1.10. სამართალდამცავთა იდენტიფიცირების პრობლემა	38
1.11. შეჯამება	39

2. ძალადობა წესრიგის სახელით

დაკავების და შემდგომ პერიოდში არასათანადო მოპყრობა	41
2.1. არასათანადო მოპყრობა რუსთაველის გამზირსა და მიმდებარე ტერიტორიაზე	43
2.2. ძალის გადამეტება ფიქრის გორასა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე ...	46
2.3. არასათანადო მოპყრობა იმ პირთა მიმართ, რომლებიც აქციის მონაწილეები არ იყვნენ	47
2.4. „სამართალდამცავთა კორიდორი“ და პარლამენტის ეზოში განხორციელებული ძალადობა	48
2.5. ბორკილების დადების ფორმა, ინტენსივობა და ხანგრძლივობა	51

2.6. თბილისის საქალაქო სასამართლოში განთავსებულ საკნებში შექმნილი პირობები	53
2.7. შეჯამება	56
3. ნატყვიარი მართხა ხელისუფლება	
მედიის წარმომადგენლებისთვის პროფესიული საქმიანობის განხორციელებაში ხელშეშლის და ძალის გადამეტების ფაქტები	59
3.1. მედიის წარმომადგენლებისთვის პროფესიული საქმიანობის განხორციელებაში ხელშეშლის ფაქტები	62
3.2. ჟურნალისტისთვის თავისუფლების უკანონო აღკვეთის ფაქტი	66
3.3. შეჯამება	67
4. „ლაბარით“ განაწილებული დაკავებულები	
ადმინისტრაციული წესით დაკავების პრაქტიკის ანალიზი	69
4.1. სამართალდარღვევის დოკუმენტაციის შედგენა ინდივიდუალური შემთხვევების შესწავლის გარეშე	70
4.2. დაკავების ფაქტობრივი ადგილისა და ოქმში მითითებულის შეუსაბამობა	71
4.3. დაკავების ფაქტობრივი დროისა და ოქმში მითითებულის ურთიერთშეუსაბამობა	72
4.4. დამკავებელი და წარმდგენი პირების პრაქტიკა	72
4.5. იმ პირთა დაკავების პრაქტიკა, რომლებიც არ იყვნენ აქციის მონაწილეები	74
4.6. სასამართლოში წარდგენამდე იზოლატორში მოთავსების პრაქტიკა	76
4.7. დაკავების საფუძვლებისა და უფლებების განმარტება	76
4.8. ბარის განხორციელების უფლება	77
4.9. სამედიცინო დახმარების მიღების უფლება	77
4.10. პერსონალური მონაცემების უკანონო დამუშავება	78
4.11. შეჯამება	79
5. უსამართლობის სამართლებრივი საფუძველი	
სასამართლოში ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმეების განხილვის პრაქტიკისა და სასამართლოს დადგენილებების ანალიზი	81
5.1. სამართალდარღვევის საქმეების სასამართლოში განხილვის სისტემა ...	82
5.2. საქმეთა გაერთიანება და დაჩქარებული განხილვა	83
5.3. სამართალდარღვევის არსის ფორმალური მითითება	86
5.4. მტკიცების სტანდარტი	88
5.5. სანქციის გამოყენების პრაქტიკა	90
5.6. პატიმრობის ვადის შემცირება და პროკურორის პროტესტი	93
5.7. შეჯამება	95

შესავალი

2019 წლის 20 ივნისს საქართველოს პარლამენტის შენობაში მართლმადიდებლობის საპარლამენტაშორისო გენერალური ასამბლეის სესია გაიმართა. სესიას რუსეთის სახელმწიფო დუმის დეპუტატი სერგეი გავრილოვი საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის სავარძლიდან რუსულ ენაზე ხელმძღვანელობდა. რუსი დეპუტატის პარლამენტის შენობაში გამოჩენას საზოგადოების მწვავე რეაქცია მოჰყვა. მათი ნაწილი მალევე სპონტანურად შეიკრიბა პარლამენტის შენობასთან. აქციამ დღის განმავლობაში თანდათან შედარებით ორგანიზებული სახე მიიღო და სახელწოდებით „სირცხვილია“ პარლამენტის შენობის წინ, რუსთაველის გამზირზე გაგრძელდა.

მოგვიანებით, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ აქციის დაშლის გადაწყვეტილება მიიღო, რაც აქციის მონაწილეების (მათ შორის, მშვიდობიანი შეკრების უფლებით მოსარგებლე პირების), ჟურნალისტების და მოვლენების ეპიცენტრში შემთხვევით აღმოჩენილი პირების უფლებების მასშტაბურ დარღვევაში გადაიზარდა. ანგარიშში გაანალიზებულია უფლების დარღვევის სისტემური და ინდივიდუალური შემთხვევები, რომელთა იდენტიფიცირებაც საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციამ (შემდგომში – საია) ამ დროისთვის მისთვის ხელმისაწვდომ ინფორმაციაზე დაყრდნობით შეძლო. შემლუდული მანდატის და ინფორმაციის სიმცირის პირობებში, საია არ გამორიცხავს, რომ 20-21 ივნისს აღვილი ჰქონდა უფლებათა დარღვევის სხვა შემთხვევებსაც, რომლებიც ანგარიშში ვერ მოხვდა.

ოფიციალური მონაცემებით, 20-21 ივნისს 275 დაზარალებული ჰყავს, რომლებმაც სხვადასხვა სიმძიმის ჯანმრთელობის დაზიანება მიიღეს, მათ შორის არიან: 187 სამოქალაქო პირი, 15 ჟურნალისტი (სხვადასხვა წყაროდან მიღებული ინფორმაციით, დაზარალებულ ჟურნალისტთა რიცხვი 32-ია), შინაგან საქმეთა სამინისტროს 73 თანამშრომელი. მიყენებული დაზიანებების გამო ქირურგიული ჩარევა დასჭირდა 28 პირს, მათ შორის, ოფთალმოლოგიური ოპერაცია ჩატარდა 8-ს, ხოლო ნეიროქირურგიული – 4 პირს.¹ დადასტურებულია, რომ ტრავმის შედეგად 2-მა სამოქალაქო პირმა ცალი თვალი დაკარგა.

2019 წლის 20-21 ივნისს ქ. თბილისში, რუსთაველის გამზირზე გამართული შეკრებისა და მანიფესტაციის მონაწილეთა დაშლისას შინაგან საქმეთა სამინისტროს ცალკეული მოხელეების მიერ სამსახურებრივი უფლებამოსილების ძალადობით და იარაღით შესაძლო გადამეტების ფაქტზე საქართველოს გენერალურმა პროკურატურამ გამოძიება დაიწყო. ამ დროისთვის შსს-ს 3 თანამშრომელს წაყენა ბრალი. თუმცა, ჯანმრთელობის დაზიანების სხვა მძიმე შემთხვევები კვლავ გამოუძიებელია. ამ დროისთვის მხოლოდ 7 სამოქალაქო პირია დაზარალებულად ცნობილი. პარალელურად, შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ წარმოებული გა-

¹ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს 2019 წლის 1-ლი აგვისტოს წერილი №01/13936.

მოძიების ფარგლებში, აქციის 17 მონაწილეს წარედგინა ბრალი და შსს-ს 67 თანამშრომელი დაზარალებულად არის ცნობილი.²

ანგარიშის შეჯამება

20 ივნისს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ ვერ მოახერხა დაძაბული ვითარების სათანადო მართვა და დეესკალაციის უზრუნველსაყოფად არ გამოიყენა კომუნიკაციის, მოლაპარაკებისა და დიალოგის რესურსი, რაც კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებს აქციის მშვიდობიანი მონაწილეების წინააღმდეგ ძალის გამოყენების ლეგიტიმურობას. იმის მიუხედავად, ლეგიტიმური იყო თუ არა აქციის დაშლის შესახებ მიღებული გადაწყვეტილება, აშკარაა, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტრომ, ძირითადად, გამოიყენა უკანონო და არაპროპორციული ძალა. ცრემლსადენი გაზის პარალელურად, შსს-მ უკანონოდ დაიწყო აქციის მონაწილეთა მიმართულებით რეზინის ტყვიების სროლა. სავარაუდოდ, რეზინის ტყვიების გამოყენება ხდებოდა ფართო დისკრეციის პირობებში, წინასწარი თანხმობისა და ინსტრუქციის გარეშე, რაც აღნიშნული ქმედების უკანონობის კიდევ ერთ საფუძველზე მიუთითებს. რეზინის ტყვიების გამოყენება მოხდა იმ პირების მიმართ, ვისი მხრიდანაც საფრთხე არ მომდინარეობდა. ასევე დასტურდება, რომ სამართალდამცავები რეზინის ტყვიებს ახლო მანძილიდან და სასიცოცხლო ორგანოების მიმართულებით ისროდნენ.

2019 წლის 20-21 ივნისის მოვლენების დროს სამართალდამცავი პირების მხრიდან ფიზიკური და სიტყვიერი შეურაცხყოფის არაერთი ფაქტი დაფიქსირდა. ამგვარი მოპყრობა განხორციელდა იმ ვითარებაში, როდესაც აქციის მონაწილეების/გამვლელი მოქალაქეების მხრიდან არ მომდინარეობდა რაიმე საფრთხე, რაც მსგავსი სახის ძალის გადამეტებას გაამართლებდა. საიას მიერ შესწავლილ და იდენტიფიცირებულ საქმეებში იკვეთება, რომ დაკავების დროს აქციის მონაწილეების მიმართ არ არსებობდა ძალის გამოყენების წინაპირობა, საჭიროება და აუცილებლობა. კერძოდ, აქციის მონაწილეები არასათანადო მოპყრობის მსხვერპლნი გახდნენ სწორედ მაშინ, როდესაც ისინი პოლიციის ეფექტიანი კონტროლის ქვეშ იმყოფებოდნენ. ამასთან, მათი მხრიდან არ მომდინარეობდა რაიმე საფრთხე ან ძალადობა სამართალდამცავი პირების მისამართით და პოლიციის წარმომადგენლებს არ უწევდნენ წინააღმდეგობას დაკავების დროს. შესაბამისად, პოლიციის მხრიდან გამოყენებული ძალა იყო გადამეტებული და გაუმართლებელი. სამართალდამცავთა მხრიდან განხორციელებული ქმედებები უტოლდება არასათანადო მოპყრობას და სახელმწიფოს მხრიდან ეფექტიან და ობიექტურ გამოძიებას საჭიროებს.

საიას ხელთ არსებულ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით, იკვეთება, რომ არასათანადო მოპყრობას დაექვემდებარნენ ის პირებიც, რომლებიც დაკავების შემდეგ სამართალდამცავთა ეფექტიანი კონტროლის ქვეშ იმყოფებოდნენ. პარლამენტის

² საქართველოს გენერალური პროკურატურის 2019 წლის 04 ოქტომბრის წერილი №13/70105.

ემოს შესასვლელ კიბეებთან მოწყობილმა ე.წ. „სამართალდამცავთა კორდონმა“ და პარლამენტის ეზოში განხორციელებულმა ფიზიკურმა და სიტყვიერმა ძალადობამ მიაღწია სისასტიკის მინიმალურ ზღვარს, რაც ქმნის დაკავებულთა მიმართ არასათანადო მოპყრობის საფუძველს და საჭიროებს გამოძიებას შესაბამისი პასუხისმგებელი პირების გამოვლენისა და სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაკისრების მიზნით. არასათანადო მოპყრობასთან დაკავშირებით დამატებით კითხვებს წარმოშობს ერთჯერადი პლასტმასის ხელბორკილების დადების პრაქტიკა და თბილისის საქალაქო სასამართლოს საკნებში არსებული პირობები.

2019 წლის 20-21 ივნისს ადგილი ჰქონდა მედიის წარმომადგენელთა უფლებების, მათ შორის, გამოხატვის თავისუფლების, არასათანადო მოპყრობისგან დაცვის უფლების, საკუთრების უფლების დარღვევის მძიმე შემთხვევებს, ასევე, ჟურნალისტთათვის პროფესიული საქმიანობის ხელშემშლის ფაქტებს. საიას ხელთ არსებული ინფორმაციით, მიმდინარე გამოძიების ფარგლებში საქართველოს გენერალური პროკურატურა, მათ შორის, სწავლობს ჟურნალისტების მიმართ ჩადენილ შესაძლო დანაშაულებს. თუმცა, დღევანდელი მდგომარეობით მედიის წარმომადგენლების მიმართ განხორციელებულ დარღვევებთან დაკავშირებით გენერალურ პროკურატურას ბრალი არცერთი პირისთვის არ წარუდგენია.

20-21 ივნისს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ მასობრივად გამოიყენა აქციის მონაწილეების ადმინისტრაციული წესით დაკავების პრაქტიკა. შედეგად, 342 პირს შეეზღუდა თავისუფლება, ხოლო მათგან 121 დაექვემდებარა ყველაზე მძიმე სანქციას – ადმინისტრაციულ პატიმრობას. გამოიყენებული პრაქტიკა და მისი მასშტაბები ადასტურებს, რომ დღეს მოქმედ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსს სახელმწიფო მშვიდობიანი შეკრებისა და მანიფესტაციის უფლების დაუსაზღვრებლად შეზღუდვის ინსტრუმენტად ინარჩუნებს. არსებული კანონმდებლობის პირობებში, სამართალდარღვევის საქმეებზე არ არის უზრუნველყოფილი მიუკერძოებელი და სამართლიანი განხილვის პროცესი და, ადმინისტრაციული წესით დაკავების მომენტიდან ბოლო ინსტანციის სასამართლოში საქმის განხილვის ჩათვლით, ფუნდამენტური უფლებების დარღვევის ჯაჭვს ქმნის, მათ შორის, ტოვებს მალალ რისკებს, რომ დაკავებული პირები არასათანადო მოპყრობას დაექვემდებარონ.

20-21 ივნისს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ ადმინისტრაციული დაკავება გამოიყენა განურჩევლად, ინდივიდუალური ქმედებების შეფასების გარეშე, მათ შორის, იმ პირთა მიმართ, რომლებიც არ იყვნენ აქციის მონაწილეები ან/და მათი ქმედებები არ წარმოშობდა ადმინისტრაციული დაკავების სამართლებრივ საფუძველს. შინაგან საქმეთა სამინისტრომ თითქმის ყველა დაკავებული პირის მიმართ სასამართლოში წარადგინა სტანდარტულად ერთნაირად შედგენილი ადმინისტრაციული სამართალდარღვევისა და დაკავების ოქმები, რომლებიც არ შეიცავდა ინდივიდუალურ გარემოებებს. ზოგიერთ შემთხვევაში, ოქმებში არასწორად იყო ასახული დაკავების ადგილი და დრო, რაც მთლიანობაში გავლენას ახდენდა საქმის ობიექტურ და სრულყოფილ შესწავლაზე. აგრეთვე, გამოვლინდა, რომ, როგორც წესი, სამართალდამცავები დაკავებულებს არ განუმარტავდნენ დაკავე-

ბის საფუძველს და უფლებებს, რაც ნეგატიურად აისახებოდა ადვოკატთან დაკავშირების, ადგილსამყოფლის შეტყობინების და სამედიცინო დახმარების მიღების უფლებით სარგებლობაზე. ასევე, პრობლემად გამოიკვეთა ადმინისტრაციული წესით დაკავებული პირების დაყოვნება პოლიციის განყოფილებებში, მანქანებსა და პოლიციის განყოფილების ეზოებში. 20-21 ივნისს ამგვარ პირობებში იმყოფებოდა 260 დაკავებული, რაც არასათანადო მოპყრობის მაღალ რისკს შეიცავდა.

ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის არაკონსტიტუციურობამ ხელი შეუწყო სასამართლოში საქმეთა ფორმალურ განხილვას და კიდევ ერთხელ გამოააშკარავა სამართალდარღვევის საქმეების განხილვისთვის დამახასიათებელი სისტემური და პრაქტიკული პრობლემები. შესწავლილმა საქმეებმა დაადასტურა, რომ ინდივიდუალური გარემოებების გამოკვლევის და შეფასების ნაცვლად, მოსამართლეები უპირატესობას საქმის სწრაფად განხილვას ანიჭებდნენ. აღნიშნულზე მეტყველებს ისიც, რომ მოსამართლეებმა ერთ წარმოებად გააერთიანეს ერთმანეთთან ურთიერთკავშირის არმქონე საქმეები. საქმეთა განაწილების ქაოტურმა სისტემამ და დაკავებულებთან წინასწარი კომუნიკაციის შეუძლებლობამ მნიშვნელოვნად შეაფერხა დაკავებულთა დაცვის უფლებით სარგებლობა.

ფუნდამენტური პრობლემა, რომელიც სამართალდარღვევის საქმეებში მტკიცების ტვირთის განაწილების წესისა და მტკიცების სტანდარტების არარსებობას უკავშირდება, ნათლად გამოჩნდა 20-21 ივნისის საქმეებშიც. ანგარიშის მიზნებისთვის შესწავლილ ყველა საქმეში (82 საქმე) ძირითად მტკიცებულებას წარმოადგენდა ადმინისტრაციული დაკავებისა და სამართალდარღვევის ოქმები, რომლებიც, როგორც წესი, შედგენილი იყო ერთი და იმავე პირის მიერ. ორივე ოქმში შესაძლო სამართალდარღვევის ფაქტის თაობაზე იდენტური შინაარსის ინფორმაცია იყო ასახული. ხშირ შემთხვევაში პროცესზე წარმოდგენილი პოლიციელები არ იყვნენ ადმინისტრაციულ პასუხისგებაში მიცემული პირების ფაქტობრივი დამკავებლები, თუმცა, მათ ახსნა-განმარტებებს მოსამართლეები მაინც სარწმუნოდ მიიჩნევდნენ. მიუხედავად იმისა, რომ სამართალდარღვევის ოქმები არ შეიცავდა ინდივიდუალური პირების მიერ განხორციელებული ქმედებების ზუსტ აღწერას, სასამართლო სამართალდარღვევას ჩადენილად მიიჩნევდა და მიღებულ დადგენილებებში არ მსჯელობდა, კონკრეტულად რომელი ქმედება ჩაითვალა სამართალდარღვევად. ცალკეულ შემთხვევებში მოსამართლეები საქმის განხილვისას ამჟღავნებდნენ წინასწარ უარყოფით განწყობას დაკავებული პირების მიმართ, რაც მათ მედიასაშუალებებით აქციის გაშუქების შედეგად შეექმნათ. ასევე, დაუსაბუთებლად განხორციელდა სანქციების გამოყენება, რაც ტოვებს შთაბეჭდილებას, რომ მოსამართლეთა მხრიდან ადგილი ჰქონდა ურთიერთშეთანხმებულ და მართულ მოქმედებას და არა – საქმეთა ინდივიდუალურ და დამოუკიდებელ განხილვას.

რეკომენდაციები

საქართველოს გენერალურ პროკურატურას

- დროულად ჩატარდეს ეფექტიანი, ობიექტური და მიუკერძოებელი გამოძიება აქციის დაშლის დაგეგმვისა და განხორციელების პროცესში ხელმძღვანელი თანამდებობის პირების, მათ შორის, შინაგან საქმეთა ყოფილი მინისტრის გიორგი გახარიას, ასევე, სხვა სამართალდამცავების ქმედებებში სავარაუდო დანაშაულის ნიშნების გამოკვეთისა და მათთვის პასუხისმგებლობის სათანადო ზომების დაკისრების მიზნით;
- დროულად ჩატარდეს ეფექტიანი, ობიექტური და მიუკერძოებელი გამოძიება რეზინის ტყვიების გამოყენებასთან დაკავშირებით. მათ შორის, დადგინდეს, რეზინის ტყვიების გამოყენების თაობაზე გაიცა თუ არა ბრძანება და, ასეთის არსებობის შემთხვევაში – ვის მიერ;
- ჩატარდეს ეფექტიანი გამოძიება დაკავების დროს და შემდგომ პოლიციელთა მხრიდან აქციის მონაწილეთა მიმართ განხორციელებული არასათანადო მოპყრობის ფაქტზე, სამართალდამცავთა ქმედებებში სავარაუდო დანაშაულის ნიშნების გამოკვეთისა და მათთვის პასუხისმგებლობის სათანადო ზომების დაკისრების მიზნით;
- გამოძიების ფარგლებში, დაშავებულ აქციის მონაწილეებს, ასევე, უბრალო გამვლელებს, რომლებიც აქციის ტერიტორიაზე შემთხვევით აღმოჩნდნენ, მიენიჭეთ დაზარალებულის სტატუსი;
- დროულად ჩატარდეს ეფექტიანი, ობიექტური და მიუკერძოებელი გამოძიება მედიის წარმომადგენლების მიმართ განხორციელებულ ქმედებებთან დაკავშირებით. პროკურატურამ უზრუნველყოს პასუხისმგებელ პირთა გამოვლენა და სათანადოდ დასჯა;
- დაშავებულ ჟურნალისტებს მიმდინარე გამოძიების ფარგლებში დროულად მიენიჭეთ დაზარალებულის სტატუსი; სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტების პარალელურად, გამოძიება ასევე გაგრძელდეს სისხლის სამართლის კოდექსის 154-ე მუხლით, რომლის თანახმადაც, ჟურნალისტებისთვის პროფესიულ საქმიანობაში უკანონო ხელშეშლა დასჯად ქმედებას წარმოადგენს;
- მიმდინარე სისხლის სამართლის საქმეზე არსებული მაღალი საზოგადოებრივი ინტერესის გათვალისწინებით, საზოგადოებას პერიოდულად მიეწოდოს ინფორმაცია გამოძიების მიმდინარეობისა და ჩატარებული საგამოძიებო მოქმედებების შესახებ.

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს

- აქციის დაშლისას მყისიერი საფრთხის გამომრიცხავ გარემოებებში უზრუნველყოს სპეციალური საშუალებების გამოყენების თაობაზე გაფრთხილება კანონით დადგენილი ფორმით;
- სამართალდამცავებს მიეცეთ მკაცრი მითითება რეზინის ტყვიის გამოყენების წესების დაცვასთან დაკავშირებით;
- რეზინის ტყვიების გამოყენებამდე შინაგან საქმეთა სამინისტრომ მკაფიო ინსტრუქციები მისცეს სამართალდამცავებს, რათა თავიდან იყოს აცილებული მათი თავისუფალი მოქმედება ამ საშუალების გამოყენებასთან დაკავშირებით;
- აწარმოოს რობოტოპის აღჭურვილობის მკაცრი აღრიცხვა, რათა შესაძლებელი გახდეს იმ სამართალდამცავთა იდენტიფიცირება, რომლებმაც სამსახურებრივ უფლებამოსილებას გადაამეტეს;
- აქციის მიმდინარეობისას დაძაბულობის დევსკალაციის მიზნით, დროულად გამოიყენოს კომუნიკაციის, მოლაპარაკებისა და დიალოგის რესურსი;
- უზრუნველყოს თანამშრომელთა მომზადება მედიის წარმომადგენლების ფუნქციის, პასუხისმგებლობისა და უფლებების შესახებ, განსაკუთრებით კი – აქციების დროს მათი როლის თაობაზე. აღნიშნული ხელს შეუწყობს სამომავლოდ აქციის დაშლის დროს ჟურნალისტებისა და მედიის სხვა წარმომადგენლებისთვის მათი პროფესიული საქმიანობის განხორციელების ხელშეშლის პრევენციას;
- უზრუნველყოს სათანადო სტანდარტების დანერგვა და შესაბამისი ტრენინგების ჩატარება სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლებისთვის აქციის დაშლის დროს დემონსტრანტებისგან მედიის წარმომადგენლების გამიჯვნის უზრუნველსაყოფად;
- გადადგას ქმედითი ნაბიჯები ე.წ. „სამართალდამცავთა კორიდორის“ მოწყობის პრაქტიკის აღმოსაფხვრელად;
- ერთჯერადი პლასტმასის ხელბორკილის (ცალულის) დადებისას სამართალდამცავმა დაკავებული პირი გააფრთხილოს, რომ ძალდატანებამ/წინააღმდეგობის გაწევამ, შესაძლოა, გამოიწვიოს ხელბორკილის შევიწროება ან სხეულის დაზიანება;
- სამართალდამცავებმა მყისიერი რეაგირება მოახდინონ იმ დაკავებულთა პრეტენზიებზე, რომლებიც უჩივიან ხელბორკილის დადების ფორმასა და ინტენსივობას. ამ მიზნით, პოლიციელები აღიჭურვონ ხელბორკილის გამხსნელი სპეციალური საშუალებით;
- შსს-მ უზრუნველყოს, რომ შეკრებებში მონაწილეთა დაკავება განხორციე-

ლდეს მხოლოდ კანონიერი საფუძვლების არსებობისას, ძალის ზედმეტი გამოყენების გარეშე;

- ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმებში მოხდეს სამართალდარღვევის ფაქტის დეტალური აღწერა;
- ადმინისტრაციული წესით დაკავებული პირების იზოლატორში მოთავსების შეუძლებლობის შემთხვევაში, მათ შესაბამისი სამედიცინო შემონიშნება ჩაუტარდეთ;
- მოხდეს პოლიციის თანამშრომელთა გადამზადება ადმინისტრაციული წესით დაკავების წინაპირობების, ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის დოკუმენტაციის მომზადებისა და დაკავებულ პირებთან შესაბამისი კომუნიკაციის თაობაზე;
- სამინისტრომ შეიმუშაოს წესი სამართალდარღვევების შესახებ ინფორმაციის შენახვის ვადებთან დაკავშირებით იმის მიხედვით, თუ რა ტიპის სამართალდარღვევას შეეხება ეს ინფორმაცია;
- დაინერგოს სპეციალური პროგრამა, რომელიც სამართალდარღვევების შესახებ ინფორმაციას ავტომატურად წაშლის ადმინისტრაციული სახდელის დადებიდან ერთი წლის გასვლისთანავე.

საქართველოს პარლამენტს

- განხორციელდეს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის ფუნდამენტური რეფორმა, რომელიც არსებულ კანონმდებლობას შეცვლის კონსტიტუციასა და საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისი ახალი კოდექსით და დაასრულებს მისი გამოყენების პრაქტიკას პოლიტიკური მიზნებით, საპოლიციო რეჟიმის ინსტრუმენტად;
- გაუქმდეს ადმინისტრაციული პატიმრობა, როგორც ადმინისტრაციული სამართალდარღვევისთვის გათვალისწინებული სანქციის სახე;
- ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსით გათვალისწინებულ სისხლის სამართლის ბუნების გადაცდომებზე გავრცელდეს სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობით ბრალდებულისთვის გარანტირებული საპროცესო უფლებები.

სასამართლოს

- მოსამართლეებმა გონივრული ვადა დაუთმონ ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმის განხილვას;
- მოსამართლეებმა უარი თქვან მხოლოდ პოლიციელთა მიერ წარდგენილ ოქმებსა და პოლიციელთა ახსნა-განმარტებებზე დაყრდნობით პირის სა-

მართალდამრღვევად ცნობის პრაქტიკაზე და ყოველგვარი ეჭვი, რომელიც მტკიცებულებათა ერთობლიობით არ დადასტურდება, გადაწყვეტიონ ადმინისტრაციულ პასუხისგებაში მიცემული პირის სასარგებლოდ.

მეთოდოლოგია

ანგარიშში შეფასებულია: 2019 წლის 20-21 ივნისს აქციის დაშლის შესახებ მიღებული გადაწყვეტილების ლეგიტიმურობა და პროპორციულობა; არასათანადო მოპყრობის ფაქტები; ჟურნალისტთა წინააღმდეგ ძალის გადამეტებისა და ჟურნალისტური საქმიანობის განხორციელებაში ჩარევის შემთხვევები. ანგარიშში ასევე შეფასებულია 20-21 ივნისის მოვლენებთან დაკავშირებით ადმინისტრაციული წესით დაკავებისა და სასამართლოებში სამართალდარღვევათა საქმეების განხილვის პრაქტიკა.

ანგარიში მომზადდა სხვადასხვა ინსტრუმენტის გამოყენებით:

- **საჯარო ინფორმაცია** – 20-21 ივნისის მოვლენებთან დაკავშირებით საიამ საჯარო ინფორმაცია სხვადასხვა უწყებიდან გამოითხოვა (შინაგან საქმეთა სამინისტრო, საქართველოს გენერალური პროკურატურა, თბილისის საქალაქო და სააპელაციო სასამართლოები, სახალხო დამცველის აპარატი, თბილისის მერია, სსიპ – თბილისის სასწრაფო სამედიცინო დახმარების ცენტრი, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო). ანგარიშზე მუშაობისას განსაკუთრებით საყურადღებო იყო შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ საიასთვის მიწოდებული ინფორმაცია, თუმცა, აღსანიშნავია, რომ შსს-მ რამდენიმე მნიშვნელოვან საკითხზე ინფორმაცია არ გაასაჯაროვა. სამინისტრომ უარი თქვა აქციის დაშლის გეგმის, მასში ჩართული პირების, მათ შორის, პასუხისმგებელი პირების, ასევე, გამოყენებული რეზინის ტყვიების რაოდენობის შესახებ ინფორმაციის გაცემაზე. ინფორმაციის გასაიდუმლოებამ ხელი შეუშალა აქციის დაშლის გადაწყვეტილების და გამოყენებული საშუალებების ლეგიტიმურობისა და პროპორციულობის შეფასებას.
- **მედია მონიტორინგი** – 20-21 ივნისის მოვლენები სხვადასხვა მედიასაშუალებით პირდაპირ ეთერში უწყვეტად გადაიცემოდა. საიამ ტელეკომპანიებს თხოვნით მიმართა, მიეწოდებინათ მათ ეთერში გასული უწყვეტი კადრები. „TV პირველმა“ და „საზოგადოებრივმა მაუწყებელმა“ შესაბამისი ვიდეოკადრების მიწოდება უზრუნველყვეს, თუმცა, „TV იმედმა“, „მესტრომ“ და „რუსთავი 2-“ის ახალმა ხელმძღვანელმა კადრების სანაცვლოდ ანაზღაურების გადახდა მოითხოვეს. შესაბამისად, აღნიშნული ტელევიზიების ვიდეომასალა ანგარიშის ავტორებმა ღია წყაროებიდან მოიპოვეს. ანგარიშზე მუშაობისას ასევე მოხდა სხვადასხვა ონლაინგამოცემის პირ-

დაპირი ჩართვების და 20-21 ივნისის მოვლენებთან დაკავშირებით ღია წყაროებში არსებული სხვა ინფორმაციის შესწავლა.

- **ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმის მასალები** – ადმინისტრაციული წესით დაკავების პრაქტიკის შესასწავლად გაანალიზდა 20-21 ივნისის მოვლენებთან დაკავშირებით დაკავებული 50 პირის ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმის მასალები (ადმინისტრაციული სამართალდარღვევისა და ადმინისტრაციული დაკავების ოქმები, პოლიციელთა მიერ შედგენილი პატაკები და შეტყობინებები, ინფორმაცია შინაგან საქმეთა სამინისტროს ანალიტიკური საინფორმაციო სამსახურის ელექტრონული ბაზიდან, თბილისის საქალაქო და სააპელაციო სასამართლოების მიერ მიღებული დადგენილებები და ამ საქმეთა სხდომის ოქმები). სასამართლო პრაქტიკის გაანალიზების მიზნით საიამ შეისწავლა თბილისის საქალაქო სასამართლოში 82 პირის მიმართ წარმოებული 28 საქმის მასალები (ადმინისტრაციული დაკავების ოქმები, ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმები, სასამართლო სხდომის ოქმები, საქმეზე მიღებული დადგენილებები). განმხილველი მოსამართლეების მიხედვით შესწავლილი საქმეების რაოდენობა ასე გამოიყურება: ეკატერინე ჭინჭელაშვილი – 7 საქმე, ივანე აღნიაშვილი – 5, თამარ ოქროპირიძე – 4, მერი გულუაშვილი – 3, ნინო ბუაჩიძე – 3, ანა ჩხეტია – 2, ნათია ტოგონიძე – 2, თამარ მეშველიანი – 1 და ლელა ჭინჭარაული – 1 საქმე. აგრეთვე, საიამ შეისწავლა თბილისის სააპელაციო სასამართლოში 41 პირის მიმართ წარმოებული 6 საქმის მასალები (მოსამართლეების: ლევან მურუსიძის, ნინო ყანჩაველისა და შორენა ყაველაშვილის მიერ განხილული 2-2 საქმე).
- **ინტერვიუები** – ანგარიშზე მომუშავე გუნდმა, წინასწარ შედგენილი კითხვარის მიხედვით, პირადი ინტერვიუ ჩამოართვა 66 პირს, მათ შორის: 10 ადგილობრივი მედიის 19 წარმომადგენელს (Civil.ge – 1, „საზოგადოებრივი მაუწყებელი“ – 2, OC Media – 1, „რადიო თავისუფლება“ – 2, „TV პირველი“ – 2, „აჭარის ტელევიზია“ – 2, „On.ge“ – 3, „რუსთავი 2“ – 3, „ინტერპრესნიუსი“ – 2, „ნეტგაზეთი“ – 1), რომლებიც 20-21 ივნისის მოვლენებს ეპიცენტრიდან აშუქებდნენ; აქციის 30 მონაწილეს/დაზარალებულს/დაკავებულს; სახალხო დამცველის აპარატის 2 თანამშრომელს; 12 ადვოკატს, რომლებიც უფასო სამართლებრივ დახმარებას უწევდნენ 20-21 ივნისს ადმინისტრაციული წესით დაკავებულ პირებს (საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის – 5, ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრის (EMC) – 2; „კონსტიტუციის 42-ე მუხლის“ – 1; „ადამიანის უფლებათა ცენტრის“ – 1 ადვოკატი. ასევე, 3 კერძო ადვოკატი, რომლებიც „ადვოკატთა ასოციაციის“ სახელით უფასო სამართლებრივ დახმარებას უწევდნენ დაკავებულ პირებს). ორგანიზაციამ ინტერვიუ ჩამოართვა ასევე შინაგან საქმეთა სამინისტროს სხვადასხვა დეპარტამენტის მაღალ პოზიციებზე მომუშავე 3 თანამშრომელს, რომლებიც აქციის დაშლის დროისთვის რუსთაველის გამზირზე იმყოფებოდნენ. გამოკითხულ პირთა ნა-

წილმა, მათ შორის, შსს-ს წარმომადგენლებმა არ ისურვეს თავიანთი ვინაობის გასაჯაროება. შესაბამისად, მათი სახელი და გვარები ანგარიშში არ არის მითითებული. იმის გამო, რომ ცალკეულ შემთხვევებში ინიციალებიც შეიცავდა პირის იდენტიფიცირების რისკებს, გამოყენებულია პირობითი სიმბოლოები.

- **კანონმდებლობისა და რელევანტური სტანდარტების ანალიზი** – საიამ გააანალიზა რელევანტური კონსტიტუციური და საერთაშორისო სტანდარტები, საკონსტიტუციო სასამართლოსა და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკა.

ანგარიშში მოცემული შეფასებები და დასკვნები ეყრდნობა სხვადასხვა წყაროდან მიღებული ინფორმაციის ერთობლივ ანალიზს. საკამათო ფაქტები აისახა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მასზე რამდენიმე წყარო მიუთითებდა. ანგარიშში არ მოხვდა ცალკეული ფაქტები, რომელთა გადამოწმებაც საიამ, შეზღუდული მანდატის გათვალისწინებით, ვერ შეძლო.

თავი 1

არასწორად არჩეული სამიზნე

აქციის დაშლის შესახებ მიღებული
გადაწყვეტილების ლეგიტიმურობა და
გამოყენებული ძალის პროპორციულობა

მოცემულ თავში შეფასებულია შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ აქციის დაშლის შესახებ მიღებული გადაწყვეტილების წინაპირობები და მისი ლეგიტიმურობა, ასევე, გაანალიზებულია გამოყენებული ძალის კანონიერება და პროპორციულობა.

1.1. 20 ივნისის განვითარებული მოვლენების ქრონოლოგია

2019 წლის 20 ივნისს საქართველოს პარლამენტის შენობაში მართლმადიდებლობის საპარლამენტაშორისო გენერალური ასამბლეის სესია გაიმართა. სესიას რუსეთის სახელმწიფო დუმის დეპუტატი სერგეი გავრილოვი საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის სავარძლიდან რუსულ ენაზე ხელმძღვანელობდა.³ რუსი დეპუტატის პარლამენტის შენობაში გამოჩენას საზოგადოების მწვავე რეაქცია მოჰყვა. მათი ნაწილი მალევე სპონტანურად შეიკრიბა პარლამენტთან, ოპოზიციური პოლიტიკური პარტიების წარმომადგენლები და მოქალაქეთა ჯგუფი კი, პროტესტს პარლამენტის შენობაში გამოხატავდნენ. საბოლოოდ, ასამბლეის სესია შეწყდა და მისმა მონაწილეებმა, მათ შორის სერგეი გავრილოვმა, პარლამენტის შენობა დატოვეს.⁴

მოგვიანებით, აქციამ შედარებით ორგანიზებული სახე მიიღო და სახელწოდებით „სირცხვილია“ პარლამენტის შენობის წინ, რუსთაველის გამზირზე, 19:00 საათზე დაიწყო.⁵ აქციას არ ჰყავდა გამოკვეთილი ორგანიზატორი, ატარებდა მშვიდობიან ხასიათს და მისი მოთხოვნა საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარე ირაკლი კობახიძის გადადგომა იყო.

დაახლოებით 18:33 საათიდან პარლამენტის შენობის ეზოში საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს დანაყოფების მობილიზება დაიწყო.⁶ აქციის მიმდინარეობის პარალელურად, ადგილზე სამართალდამცავთა რაოდენობა იზრდებოდა. ოფიციალური მონაცემებით, რუსთაველის გამზირზე სხვადასხვა დროს ჯამში 5000-მდე თანამშრომელი იყო წარმოდგენილი, რომლებიც როტაციის პრინციპით იცვლებოდნენ.⁷ აქციის დაწყების მომენტისთვის სამართალდამცავები რუსთაველის გამზირზე, პარლამენტის შენობის შესასვლელის მიმდებარედ, ასევე, სახელმწიფო კანცელარიის და პარლამენტის შენობის ეზოებში განლაგდნენ.

აქციის მიმდინარეობისას სპონტანურად გაჟღერდა სხვადასხვა მოთხოვნა. დაახლოებით 20:53 საათზე აქციის მონაწილეებს პოლიტიკური გაერთიანება „ევროპული საქართველოს“ წევრმა გიგი უგულავამ მიმართა⁸ და წარმოადგინა საპრო-

³ „ნეტგაზეთი“, ხელმისაწვდომია: <https://netgazeti.ge/news/373319/> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

⁴ „ნეტგაზეთი“, ხელმისაწვდომია: <https://netgazeti.ge/news/373537/> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

⁵ იგივე.

⁶ „კურიერის“ სპეციალური გამოშვება. ხელმისაწვდომია: <http://bit.ly/2mFaaM3> [ბოლო ნახვა: 29.09.2019].

⁷ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ საიასთვის გამოგზავნილი წერილი, MIA 1 19 02105576, 09.08.2019.

⁸ „ნეტგაზეთის“ პირდაპირი ჩართვა აქციიდან, 07:49 წთ. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2kNbZVY> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

ტესტო აქციის მთავარი მოთხოვნები: საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარე ირაკლი კობახიძის, საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის გიორგი გახარია და სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის უფროსის ვახტანგ გომელაურის გადადგომა. მისი თქმით, „*დღეს ქართველი ხალხის გამარჯვება უნდა იყოს მტკიცე და მშვიდობიანი*“. გიგი უგულავამ ამ მოთხოვნების შესასრულებლად მმართველ გუნდს ვადა დღის ბოლომდე განუსაზღვრა. აქციაზე გაჟღერდა პროპორციული საარჩევნო სისტემის შემოღების მოთხოვნაც.⁹

21:00 საათისთვის აქციის მონაწილეებს სიტყვით „ნაციონალური მოძრაობის“ წევრმა გრიგოლ ვაშაძემ მიმართა.¹⁰ მისი განცხადებით, თუ საქართველოს ხელი-სუფლება არ დააკმაყოფილებდა ქართველი ხალხის ნებას, ისინი გადავიდოდნენ „დაუმორჩილებლობის ღონისძიებაზე“.

21:07 საათზე „ნაციონალური მოძრაობის“ წევრმა ნიკა მელიამ აქციის მონაწილეებს შემდეგი სიტყვებით მიმართა: „*რატომ უნდა ვიდგეთ ჩვენ პარლამენტის წინ და რატომ არ უნდა ვიდგეთ ჩვენ პარლამენტის შენობაში? [...] მე მიმაჩნია, რომ თუ ერთი საათის განმავლობაში არ გადადგება ის, ვინც უნდა გადადგეს, ჩვენ უნდა შევიდეთ მშვიდობიანად, ხელებანეულები პარლამენტში [...]*“¹¹ 21:17 საათზე ნიკა მელიამ განმეორებით მიმართა აქციის მონაწილეებს „*კიდევ ერთხელ მიწა გკითხოთ, ამ შენობაში ვავრილოვს აქვს ჯდომის უფლება და ქართველ ხალხს არ აქვს პარლამენტის ეზოში დგომის უფლება?*“¹² მისი განცხადებით, თუ საქართველოს ხელისუფლება 10 წუთში არ გამოეხმაურებოდა აქციის მონაწილეთა მოთხოვნებს, ისინი შევიდოდნენ პარლამენტში მშვიდობიანად, ხელებანეულები. აღნიშნულ გამოსვლას აქციის მონაწილეთა ნაწილის მხრიდან ოვაციები მოჰყვა.¹³

აქციაზე სიტყვით გამომსვლელთა ხმა, ტექნიკური ხარვეზების გამო, აქციის მონაწილეთა დიდ ნაწილამდე ვერ აღწევდა.¹⁴ რამდენიმე წუთის შემდეგ კი, მიკროფონი გამორთო.¹⁵

⁹ იგივე, 08:33 წთ.

¹⁰ „კურიერის“ სპეციალური გამოშვება. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k1xqm3> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019]. ასევე, „ნეტგაზეთის“ პირდაპირი ჩართვა აქციიდან. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2kNbZVY> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹¹ „საზოგადოებრივი მაუწყებლის“ მიერ მოწოდებული კადრები, 21:07 სთ: ასევე, „ნეტგაზეთის“ პირდაპირი ჩართვა აქციიდან, 20:49 წთ. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2kNbZVY> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹² იგივე, 57:51 წთ.

¹³ იგივე, 1:02:56 სთ.

¹⁴ „ნეტგაზეთის“ პირდაპირი ჩართვა აქციიდან, 49:07 წთ. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2kNbZVY> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019]. ასევე, აქციის მონაწილე „D“-ს მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁵ „ნეტგაზეთის“ პირდაპირი ჩართვა აქციიდან, 56:07 წთ. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2kNbZVY> [ბოლო ნახვა: 29.09.2019].

1.2. სიტუაციის დაძაბვის პირველი ეპიზოდი

21:50 საათიდან 21:54 საათამდე შუალედში საპროტესტო აქციაზე სიტუაცია დაიძაბა. აქციის მონაწილეთა ნაწილმა, რომელიც პარლამენტის შენობის კიბეებთან იმყოფებოდა, საერთო ძალებით პოლიციის კორდონზე მიწოლა დაიწყო, აქციის რამდენიმე მონაწილემ კი, პარლამენტის შენობის წინ განთავსებული პოლიციელების კორდონი და რკინის კონსტრუქცია გადალახა.¹⁶ სიტუაციის დაძაბვას 21:54 საათიდან სამართალდამცავთა დამატებითი ძალების პარლამენტის ეზოდან გასვლა მოჰყვა. ისინი პარლამენტის შენობის თაღებთან არსებულ კორდონს შეუერთდნენ.¹⁷ პარლამენტის შენობის ეზოში შესვლის მსურველთა შეჩერებას პოლიცია ხელით, ასევე, კორდონის მეშვეობით ცდილობდა.¹⁸

21:56 საათზე აქციის რამდენიმე მონაწილემ სამართალდამცავების მიმართულე-ბით პლასტმასის ბოთლები ისროლა.¹⁹ აქციის დაახლოებით 5 მონაწილე პარლამენტის შენობის კვარცხლბეკზე ავიდა.²⁰ სამართალდამცავთა კორდონის დასაძლევად აქციის მონაწილეთა ნაწილი ლითონის ღობეებს შლიდა²¹ და რკინის კონსტრუქციები პარლამენტის მიმდებარე ტერიტორიიდან გაჰქონდა.²² აქციის ცალკეული მონაწილენი სამართალდამცავებს ართმევდნენ ფარებს, რეზინის ხელკეტებს, რასაც ხელიდან ხელში გადასცემდნენ.²³ პარლამენტის შესასვლელთან პოლიციელთა კორდონმა სიტუაცია ვერ განმუხტა. დემონსტრანტების ნაწილი განაგრძობდა პარლამენტის თაღებთან გამაგრებული სამართალდამცავებისთვის ფარების, ჩაფხუტებისა და ხელკეტების წართმევას.²⁴ ასევე, აქციის რამდენიმე მონაწილემ კორდონიდან გამოიყვანა რამდენიმე სამართალდამცავი,²⁵ თუმცა, მათ მიმართ ფიზიკური შეურაცხყოფის ფაქტი არ ფიქსირდება: „თუ, ვთქვათ, სპეცრაზმი-ლი მოჰყავდათ, კორიღორს უკეთებდნენ აქციის მონაწილენი, რომ გამოეყვანათ

¹⁶ „კურიერის“ სპეციალური გამოშვება, 00:50 სთ. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k1xqm3> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019]. ასევე, „საზოგადოებრივი მაუწყებლის“ მიერ საიასთვის მონოღებული კადრები, რომლებშიც ჩანს, როგორ გაარღვია რამდენიმე დემონსტრანტმა პოლიციის კორდონი და გადაინაცვლა პარლამენტის ჭიმკართან.

¹⁷ „საზოგადოებრივი მაუწყებელი“, გადაცემა „მოამბე“, 21:54-21:59. ასევე, საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის მოქალაქეთა მისაღების სამმართველოს უფროს გიორგი გარსევანიშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ: „პარლამენტის შესასვლელთან განლაგებულ პოლიციელებს თავიდან არ ჰქონდათ სპეციალური აღჭურვილობა, მხოლოდ შემდგომ გამოჩნდა სპეცრაზმი, რომელსაც გააჩნდა ფარები, ჩაფხუტები და სხვა სპეციალური აღჭურვილობა.“

¹⁸ იგივე. ასევე, „კურიერის“ სპეციალური გამოშვება, 00:52 სთ. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k1xqm3> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹⁹ იგივე, 00:56 სთ.

²⁰ იგივე, 01:02 სთ.

²¹ იგივე, 01:00 სთ.

²² იგივე, 01:05 სთ.

²³ იგივე, 01:08 და 01:13 სთ.

²⁴ იგივე, 21:58 სთ-დან 22:42 სთ-მდე. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k1xqm3> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

²⁵ იგივე, 24:14 და 22:20 სთ.

და ვინმეს ხელი არ დაერტყა. ერთმანეთს ეუბნებოდნენ, რომ ხელი არ ეხლოთ მათთვის.²⁶

პარლამენტის შენობის კიბეებთან მიმდინარე პროცესებში აქციის მონაწილეთა დიდი ნაწილი არ იყო ჩართული და მშვიდობიანი ფორმით განაგრძობდა პროტესტის გამოხატვას.²⁷ დემონსტრანტთა იმ ნაწილს, რომელიც კიბეების ქვემოთ იდგა, თავდაპირველად ინფორმაციაც კი არ ჰქონდა, რომ აქციის ცალკეულ მონაწილეებს პარლამენტის ეზოში შესვლა სურდათ: „კიბეებს ქვემოთ საერთოდ არაფერი ხდებოდა, სიმშვიდე იყო. პირიქით, ადამიანები ერთმანეთს ხვდებოდნენ, ელაპარაკებოდნენ, აზრებს უცვლიდნენ. არავინ არ ფიქრობდა, რომ ვიღაც პარლამენტის შენობაში უნდა შევარდნილიყო [...] უკანა რიგებში კარგა ხანი ვერ ვხდებოდით, რა ხდებოდა წინ და რის გამო იყო ატეხილი ჩოჩქოლი. სიტუაცია დაიძაბა პოლიციასა და იმ მოქალაქეებს შორის, რომლებიც პარლამენტის კიბეებზე იდგნენ. არ მაქვს ინფორმაცია, თუ რატომ დაიწყო ეს დაძაბულობა. მე პირადად არანაირი მოწოდება სიტუაციის გამწვავების ან პარლამენტში შესვლის თაობაზე არ გამიგია.“²⁸

1.3. საგარეულოდ ცრემლსადენი გაზის პირველი გამოყენება და შემდგომი მოვლენები

შინაგან საქმეთა სამინისტრო არ ადასტურებს 20 ივნისს 23:50 საათამდე აქტიური სპეციალური საშუალებების გამოყენებას. თუმცა, სხვადასხვა მედიასაშუალების პირდაპირ ჩართვებში 22:22 საათზე სპეცრაზმის კორდონთან ფიქსირდება თეთრი კვამლი, რომელსაც აქციის მონაწილეები, ასევე, მიმდინარე მოვლენების გასაშუქებლად ადგილზე მყოფი ჟურნალისტები ცრემლსადენ გაზს უწოდებენ და რამდენიმე წამით უკან იხევენ.²⁹ საგარეულოა, რომ სამართალდამცავებმა პირველად ცრემლსადენი გაზი სწორედ ამ დროს გამოიყენეს, თუმცა, შსს აღნიშნულ ფაქტს არ ადასტურებს.

22:33 საათიდან პარლამენტის კიბეებთან სიტუაცია განიმუხტა და 23:23 საათამდე აქცია შედარებით მშვიდ გარემოში მიმდინარეობდა.³⁰ სხვადასხვა მედიასაშუალების პირდაპირ ჩართვებში დაახლოებით 23:23 საათზე შეინიშნება აქციის მონაწილეთა უკმაყოფილება და ისმის ფრაზა – „პროვოკაციას არ აპყვეთ“. ამ დროისთვის პარლამენტის შენობის წინ, კვარცხლბეკზე გამოჩნდნენ სამართა-

²⁶ აქციის მონაწილე დავით შეყილაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁷ „საზოგადოებრივი მაუწყებელი“, გადაცემა „მოამბე“, 22:25-22:28 სთ.

²⁸ აქციის მონაწილე დავით შეყილაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁹ „კურიერის“ სპეციალური გამოშვება, 22:21 სთ-დან. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k1xqm3> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019]. ასევე, „საზოგადოებრივი მაუწყებლის“ ჟურნალისტი ამ ფაქტთან დაკავშირებით გადაცემა „მოამბეში“ 23:28 წუთზე განმარტავს, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტროში დააზუსტეს ინფორმაცია და, მათი თქმით, ეს არ იყო ცრემლსადენი გაზი.

³⁰ „საზოგადოებრივი მაუწყებელი“, გადაცემა „მოამბე“. ასევე, „კურიერის“ სპეციალური გამოშვება, 22:42-23:23 სთ. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k1xqm3> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

ლდამცავები, რის შემდგომაც, ვითარება რადიკალურად დაიძაბა.³¹ ანგარიშის მიზნებისთვის დამუშავებულ ვიდეომასალაში არ ფიქსირდება, კონკრეტულად რამ გამოიწვია აქციის მონაწილეთა უკმაყოფილება, თუმცა, რამდენიმე ჟურნალისტის და აქციის მონაწილის თქმით, გაღიზიანება აქციის მონაწილეებისთვის კვარცხლბეკზე მყოფი სამართალდამცავების მხრიდან წყლის გადასხმას მოჰყვა: „დაახლოებით 12-ის ნახევარი იქნებოდა, გავიგონე შეძახილები, რომელიც ისმოდა პარლამენტის მარცხენა მხარეს, საქართველოს დროშის ქვეშ. იმ მხარეს იდგა პოლიციელი შავი მაისურით, რომელსაც ეწერა შსს და ბოთლით წყალს ასხამდა მონაწილეებს. ამ ფაქტმა გამოიწვია დემონსტრანტების გაღიზიანება და მიაწვინნ სპეცრაზმს“³² „სიტუაციის დაძაბვის მუსტი მიზეზი არ ვიცი. როგორც მივხვდი, აქციის მონაწილეებს წყალი გადმოასხეს და ეს გახდა საფუძველი“³³ „პარლამენტის თაღებთან, კვარცხლბეკზე ასული იყო რამდენიმე პოლიციელი, რომლებსაც შსს-ს წარწერიანი შავი მაისურები ეცვათ. ზოგიერთი მათგანი წყლის ბოთლებს გვიგდებდა, რომ დაგვეღია, ხოლო რამდენიმემ წყალი გადაასხა აქციის მონაწილეებს, რასაც არეულობა მოჰყვა. ამ ფაქტის შემდეგ ხალხმა დაიწყო სპეცრაზმელებზე მიწოლა“³⁴ კვარცხლბეკზე ასული პოლიციელების მხრიდან წყლის გადმოსხმას უკავშირებს აქციის მონაწილეთა გაღიზიანებას „ნაციონალური მოძრაობის“ წევრი ხატია დეკანოიძეც.³⁵

ვითარების დაძაბვის შემდეგ პარლამენტის წინ კიბეებზე მყოფი აქციის მონაწილეების ნაწილი ისევ გადავიდა აქტიურ ქმედებებზე და პოლიციის კორდონის გარღვევას შეეცადა.³⁶ ინტენსიურად გაგრძელდა სამართალდამცავთათვის ფარების, ხელკეტების და ჩაფხუტების წართმევა, სხვადასხვა საგნის სროლა, ასევე, კორდონიდან ხდებოდა მათი გამოყვანა აქციის მონაწილეთა მხარეს. საპასუხოდ, სამართალდამცავები იყენებდნენ ხელკეტებს, ფარებს და „ცოცხალ ჭაჭვს“³⁷ „აქციის მონაწილეთა ქმედებებს ისინი ხელკეტის მოქნევით პასუხობდნენ, რომელიც რამდენიმე მონაწილეს მოხვდა კიდევ. რაღაც მომენტში შევამჩნიე, რომ სპეცდანიშნულების რაზმის წევრები შეტევაზე გადმოვიდნენ.“³⁸

ამ დროისთვის პარლამენტის ეზოს შესასვლელთან სიტუაცია უკონტროლო გახ-

³¹ „სამოგადოებრივი მაუწყებელი“, გადაცემა „მოამბე“, 23:23 საათი. ასევე, „კურიერის“ სპეციალური გამოშვება. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k1xqm3> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

³² ჟურნალისტ თორნიკე კოშკაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³³ აქციის მონაწილე „A“-ს მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³⁴ აქციის მონაწილე „B“-ს მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³⁵ „კურიერის“ სპეციალური გამოშვება, 2:50:32 სთ. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k1xqm3> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

³⁶ „სამოგადოებრივი მაუწყებელი“, გადაცემა „მოამბე“, 23:49 წთ.

³⁷ იგივე.

³⁸ „სამოგადოებრივი მაუწყებელი“, გადაცემა „მოამბე“. ასევე, „კურიერის“ სპეციალური გამოშვება, 23:40; ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k1xqm3> [ბოლო ნახვა: 29.09.2019], ასევე, ოპერატორ კოტე გრიგალაშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

და. აქციაზე სიტყვით გამომსვლელები მხოლოდ რუპორით ახერხებდნენ სიტყვით მიმართვას. დაკარგული იყო კავშირი სიტყვით გამომსვლელებსა და აქციის მონაწილეებს შორის: „ყველაზე მთავარი არის ის, რომ განყდა კომუნიკაცია მიტინგსა და პოლიტიკოსებს, საზოგადოებისთვის ცნობილ სახეებს შორის.“ დავით ხვადაგიანის განმარტებით, გიგი უგულავა და სერგო რატიანი აქციის მონაწილეებს მოუწოდებდნენ – „ნუ აწვებით, წაღით უკან“ [...] რეალურად, სიტუაცია გახდა უმართავი კომუნიკაციის განწყვეტის გამო.³⁹

23:56 საათზე სამართალდამცავებმა დაიწყეს ცრემლსადენი გაზის გაშვება.⁴⁰ შემდგომ, დროის სხვადასხვა მონაკვეთში, ინტენსიურად გაგრძელდა აქტიური სპეციალური საშუალებების გამოყენება.

1.4. აქციის დაშლის შესახებ მიღებული გადაწყვეტილების ლეგიტიმურობა

გამოხატვის თავისუფლების უფლება დემოკრატიული საზოგადოების ფუნდამენტურ და ფუნქციურ ელემენტს წარმოადგენს, რაც საზოგადოების განვითარების, ადამიანის უფლებების უზრუნველყოფისთვის აუცილებელ საფუძველს ქმნის. როგორც გამოხატვის ერთ-ერთი ფორმა, შეკრებისა და მანიფესტაციის უფლება თავისუფალი და დემოკრატიული საზოგადოების, მისი თითოეული წევრის ინტერესებისა და მისწრაფებების რეალიზებას უწყობს ხელს.⁴¹

სახელმწიფოებმა პატივი უნდა სცენ და განამტკიცონ თითოეული ინდივიდის უფლებები, ამასთან, თავი უნდა შეიკავონ უფლებების შეზღუდვისგან მაშინ, როდესაც საერთაშორისო სამართლის მიხედვით ეს ცხადად ნებადართული არ არის. უფლებების განმტკიცება სახელმწიფოს პოზიტიური ვალდებულებაა, რომელიც მოითხოვს, სახელმწიფომ უზრუნველყოს და, იმავდროულად, დაიცვას უფლებები.⁴²

საქართველოს კონსტიტუცია იცავს წინასწარი ნებართვის გარეშე საჯაროდ და უიარაღოდ შეკრების უფლებას.⁴³ ხელისუფლებას შეუძლია შეკრების შეწყვეტა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მან კანონსაწინააღმდეგო ხასიათი მიიღო.⁴⁴

შესაბამისად, როდესაც სახელმწიფო იღებს შეკრების დაშლის გადაწყვეტილებას, მნიშვნელოვანია, შეფასდეს თავად შეკრების სამართლებრივი ბუნება.

³⁹ აქციის მონაწილე დავით ხვადაგიანის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

⁴⁰ „საზოგადოებრივი მანქანები“, გადაცემა „მომბე“. ასევე, „კურიერის“ სპეციალური გამოშვება, 23:57; ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k1xqm3> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

⁴¹ Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly – Strasbourg- Warsaw, 9 July 2010, Study no. 581/2010, CD-LAD(2010)020 – European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission), OSCE/ODIHR p.7.

⁴² European Court of Human Rights, Plattform Ärzte für das Leben v. Austria, application No.10126/82, 21 June 1988.

⁴³ საქართველოს კონსტიტუციის 21-ე მუხლი.

⁴⁴ იგივე.

როგორც ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციით, ისე საქართველოს კონსტიტუციით დაცულია მშვიდობიანი შეკრების უფლება. „პრაქტიკაში მხოლოდ ისეთი ღონისძიება არ იქნება შეფასებული „მშვიდობიან შეკრებად“, რომლის განმავლობაში ორგანიზატორები და მონაწილეები განიზრახავენ ძალადობას.“⁴⁵ „მონაწილეთა მცირე ჯგუფის მიერ ძალადობა ავტომატურად არ აქცევს სხვაგვარად მშვიდობიან აქციას არამშვიდობიანად. შეკრება მიიჩნევა მშვიდობიანად, თუ ორგანიზატორები აშკარად გამოხატავენ მშვიდობიანობის განზრახვას. ეს პრემუმფცია მოქმედებს მანამ, სანამ არ იარსებებს მყარი და აშკარა მტკიცებულება, რომ ორგანიზატორები ან მონაწილეები თავად განიზრახავენ, ადვოკატირებას უწევენ ან იწვევენ გარდაუვალ ძალადობას.“⁴⁶

სამართალდამცავები ვალდებული არიან, გამიჯნონ მშვიდობიანი და არამშვიდობიანი მონაწილეები. მხოლოდ ერთეული იზოლირებული ძალადობის ან ძალადობრივი ქმედების გამოვლენა ზოგიერთი მონაწილის მხრიდან დემონსტრაციის განმავლობაში არ არის თავისთავად მყარი საფუძველი იმისათვის, რომ მშვიდობიანი მოქალაქეების შეკრების თავისუფლება შეიზღუდოს.⁴⁷ სამართალდამცავები არ უნდა მოეპყრონ შეკრებულ ხალხს ერთგვაროვნად მონაწილეთა დაკავებისას ან (როგორც უკანასკნელი საშუალება) შეკრების ძალის გამოყენებით დაშლისას.⁴⁸ ძალის გამოყენება აქციის იმ მონაწილეთა მიმართ, რომლებიც წინააღმდეგობის გამწვთა რიგებში არ არიან, არ არის გამართლებული, მიუხედავად იმისა, რომ დემონსტრანტების მცირე ჯგუფი შეიძლება პოლიციას უპირისპირდებოდეს.⁴⁹

20 ივნისს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ მთლიანი აქციის დაშლის გადანყვეტილება მიიღო. შს-ს განმარტებით, „2019 წლის 20 ივნისს რუსთაველის გამზირზე 19:00 საათზე დაწყებული აქცია თავდაპირველად ატარებდა კანონიერ ხასიათს. თუმცა, დაახლოებით 21:50 საათიდან, პარლამენტში შეჭრისკენ ცალკეული პოლიტიკოსების მოწოდებების საფუძველზე, მომიტინგეებმა დაიწყეს ორგანიზებული ძალადობა, რომელიც გრძელდებოდა უწყვეტად და დროთა განმავლობაში შეიძინა უფრო და უფრო ინტენსიური და მასშტაბური ხასიათი. აქციის მონაწილეებმა დაიწყეს სხვადასხვა მყარი საგნის სროლა სამართალდამცავთა მისამართით. მომიტინგეები ფიზიკური ძალის გამოყენებით აწვებოდნენ პოლიციელებს და ცდილობდნენ პარლამენტის შენობაში შეჭრას, ურტყამდნენ პოლიციელებს ხელჯოხებს და სტაცებდნენ დამცავ აღჭურვილობებს, ფარებსა და ჩაფხუტებს. აქციის მონაწილეებმა პოლიციელთა ცოცხალი ჯაჭვიდან გაიტაცეს 30-მდე სამართალდამცავი და მიაყენეს მათ ფიზიკური შეურაცხყოფა. შესაბამისად, ადგილი ჰქონდა არა მხოლოდ მოწოდებას, არამედ სახეზე იყო უკვე რეალიზებული ძალადობა.“

⁴⁵ European Court of Human Rights, *Cisse v. France* (2002), para.37.

⁴⁶ European Court of Human Rights, *Christian Democratic People's Party v. Moldova* (No.2) (2010), p..23.

⁴⁷ European Court of Human Rights, *Ziliberberg v. Moldova* (2004, admissibility), p.10, citing *Ezelin v. France* (1989), para. 34.

⁴⁸ European Court of Human Rights, *Solomou and Others v. Turkey* (2008).

⁴⁹ European Court of Human Rights, *Izci v. turkey* judgment.

ამდენად, 21:50 საათიდან, მომიტინგეთა მიერ განხორციელებული მასობრივი ძალადობრივი ქმედებების გამო, შეკრება გასცდა აზრის გამოხატვისა და შეკრების თავისუფლების კონსტიტუციურ ფარგლებს, რამაც წარმოშვა შეკრების შეწყვეტის ლეგიტიმური საფუძვლები.⁵⁰

შინაგან საქმეთა სამინისტრო ასევე მიუთითებს, რომ დაახლოებით 2 საათის განმავლობაში, კერძოდ, 23:50 საათამდე, სამართალდამცავებს აქტიური სპეციალური საშუალებები (ცრემლსადენი გაზი, არალეტალური იარაღი, წყლის ჭავლი) არ გამოუყენებიათ და ე.წ. „ცოცხალი ჯაჭვით“ იგერიებდნენ აქციის მონაწილეთა ქმედებებს. შსს ასევე აცხადებს, რომ „აქციის მონაწილეთა დაახლოებით რაოდენობა შეკრების შეწყვეტის ღონისძიების დაწყებამდე შეადგენდა 12 000-დან 15 000-მდე პირს, ხოლო შეკრების შეწყვეტის ღონისძიების დაწყების შემდეგ 5 000-დან 7 000-მდე პირს (დროის სხვადასხვა მონაკვეთში)“. შინაგან საქმეთა სამინისტროს უფლებამოსილი პირი საიასთვის მიცემულ ინტერვიუში ასევე განმარტავს, რომ „*მინიმუმ 500 ადამიანი ინტენსიურად მუშაობდა წინა რიგში და ისინი ერთმანეთს ენაცვლებოდნენ. შეიძლება მათი რიცხვი ათასიც კი ყოფილიყო. ისინი წინასწარ ორგანიზებულად მონაწილეობდნენ ამ დანაშაულში. შეიძლება აგრესიულად ბეგრი ყოფილიყო განწყობილი, თუმცა, წინ ვინც მუშაობდა, 500-დან 1000 კაცამდე იქნებოდა.*“ აქციის ერთ-ერთი მონაწილის განმარტებით, იმ პირთა რიცხვი, რომლებიც პოლიციის პირისპირ აქტიურ მოქმედებებში იყვნენ ჩართულნი, დაახლოებით 300-მდე იყო: „...*მთლიანი აქციის საკმაოდ მცირე ნაწილი იყო მობილიზებული პარლამენტის კიბეებთან, იქნებოდა დაახლოებით 300 კაცამდე. აქციის დანარჩენი მონაწილეები კი, უბრალოდ, იდგნენ და, მეტიც, გაოცებულები იყვნენ დანარჩენი მონაწილეების მიერ პარლამენტში შესვლის მცდელობით [...].*“⁵¹

შესაბამისად, სხვადასხვა წყაროდან მიღებული ინფორმაციის, მათ შორის, ვიდეომასალის დამუშავების შედეგად დასტურდება, რომ აქციის მონაწილეთა უმრავლესობა არ იყო ჩართული პარლამენტის შენობის კიბეებთან მიმდინარე პროცესებში და მშვიდობიანი ფორმით განაგრძობდა პროტესტს.⁵² საერთაშორისო სამართლით აღიარებული პრინციპების შესაბამისად: „მცირე ჯგუფის მიერ ძალის გამოყენება (მათ შორის წამქეზებლობა) ავტომატურად არ გარდაქმნის სხვაგვარად მშვიდობიან აქციას არამშვიდობიანად. შესაბამისად, ნებისმიერი ჩარევა მიზნად უნდა ისახავდეს კონკრეტულ ინდივიდებთან გამკლავებას და არა – მთლიანი აქციის დაშლას“.⁵³

20 ივნისს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ მთლიანი აქციის დაშლის გადაწყვეტილება მიიღო ისე, რომ არ მომხდარა მშვიდობიანი აქციის მონაწილეების გამიჯვნა.

⁵⁰ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ საიასთვის გაგზავნილი პასუხი, MIA 1 19 02105576, 09.08.2019.

⁵¹ აქციის მონაწილე „C“-ს მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

⁵² „საზოგადოებრივი მაუწყებელი“, გადაცემა „მოამბე“, 22:25-22:28 წთ.

⁵³ OSCE/ODIHR, Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly, SECOND EDITION, §164.

1.5. იყო თუ არა ამონერული მოლაპარაკებების წარმართვის რესურსი

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ დადგენილი პრაქტიკით, მიუხედავად იმისა, რომ შეკრება იღებს ძალადობრივ ხასიათს, იმ შემთხვევაში, თუ სამართალდამცავი ორგანოს წარმომადგენლებს აქვთ გონივრული დრო აქციის მონაწილეებთან/ორგანიზატორებთან მოსალაპარაკებლად, მაქსიმალურად უნდა ეცადონ, წარმართონ შესაბამისი მოლაპარაკებები, რათა უზრუნველყონ მშვიდობიანი დემონსტრანტების უსაფრთხოების დაცვა.⁵⁴ მოლაპარაკების წარმართვას სასამართლო განიხილავს სახელმწიფოს მიერ შეკრებისა და მანიფესტაციის უფლებისადმი არსებული პოზიტიური ვალდებულების მნიშვნელოვან ნაწილად, რომლითაც უნესრიგობის თავიდან აცილება და მშვიდობიანი მოქალაქეების უსაფრთხოების უზრუნველყოფა ხდება.

შეკრებისა და მანიფესტაციების დროს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მოსამსახურეთა ქცევის სახელმძღვანელო ინსტრუქციის თანახმად,⁵⁵ სამართალდამცავ ორგანოთა წარმომადგენლებმა უნდა უზრუნველყონ მშვიდობიანი მონაწილეთა **განსხვავება/გამოყოფა** შესაძლო სამართალდამრღვევი პირებისგან,⁵⁶ ამასთან, აქციის ორგანიზატორთან/მონაწილეებთან უნდა აწარმოონ **მოლაპარაკება** ძალისმიერი ჩარევის მაქსიმალურად თავიდან აცილებისა და სიტუაციის მშვიდობიანი დარეგულირების მიზნით.⁵⁷ ინსტრუქცია ასევე მიუთითებს, რომ სამართალდამცავი ორგანოს წარმომადგენლებმა სპეციალური ღონისძიების დაწყებამდე ფიზიკური ძალისა და სპეციალური საშუალებების გამოყენების შესახებ წინასწარ **უნდა გააფრთხილონ** შეკრების მონაწილეები და მისცენ მათ გონივრული ვადა მოთხოვნის შესასრულებლად.⁵⁸

შინაგან საქმეთა სამინისტრო შეკრების შეწყვეტის ლეგიტიმური საფუძვლის წარმოშობის დროდ **21:50 საათს უთითებს**,⁵⁹ თუმცა, აქციის მონაწილეთა წინააღმდეგ აქტიური სპეციალური საშუალებების გამოყენება 23:56 საათზე დაიწყო.⁶⁰ დროის ამ მონაკვეთში, 22:42 საათიდან 23:23 საათამდე,⁶¹ აქცია მშვიდ ვითარებაში

⁵⁴ European Court of Human Rights, *Frumkin v. Russia* (2016) paras. 128-130.

⁵⁵ დამტკიცებულია შინაგან საქმეთა მინისტრის 2015 წლის 30 დეკემბრის N1002 ბრძანებით.

⁵⁶ იგივე. მე-4 მუხლის მე-2 ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტი.

⁵⁷ იგივე. მე-4 მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტი. მე-6 მუხლი აკონკრეტებს მოლაპარაკების შესაძლებლობას ღონისძიების დაწყებამდე, მისი მიმდინარეობისას და დასრულების შემდეგ.

⁵⁸ შინაგან საქმეთა მინისტრის 2015 წლის 30 დეკემბრის N1002 ბრძანების მე-7 მუხლის 1-ლი ნაწილი.

⁵⁹ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ საიასთვის გაგზავნილი წერილი, MIA 1 19 02105576, 09.08.2019. ასევე, როგორც აღინიშნა, 22:07 საათზე გავრცელდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს ოფიციალური განცხადება, რომელიც აქციის მონაწილეებს ძალადობრივი ქმედებების შეწყვეტისკენ მოუწოდებდა.

⁶⁰ „სამოგალოებრივი მაუწყებელი“, გადაცემა „მოამბე“. ასევე, „კურიერის“ სპეციალური გამოშვება, 23:57; ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k1xqm3> [ბოლო ნახვა: 29.09.2019].

⁶¹ „სამოგალოებრივი მაუწყებელი“, გადაცემა „მოამბე“. ასევე, „კურიერის“ სპეციალური გამოშვება, 22:42-23:23 სთ. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k1xqm3> [ბოლო ნახვა: 29.09.2019].

გრძელდებოდა. სიტუაცია ხელახლა 23:23 საათიდან დაიძაბა. შესაბამისად, უნდა დადგინდეს, რამდენად ჰქონდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს 23:23 საათამდე ვითარების დაძაბვის მოლოდინი იმისთვის, რომ მოლაპარაკება ეწარმოებინა დემონსტრანტებთან, ან გაეფრთხილებინა ისინი ძალის გამოყენების თაობაზე, ვითარების ესკალაციის შემთხვევაში.

ნათელია, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ მითითებული აქციის დაშლის ლეგიტიმური საფუძვლის წარმოშობის დრო 1 საათით და 33 წუთით სცდება ცრემლსადენი გაზის გამოყენების ფაქტობრივ დროს. შესაბამისად, ამ პერიოდის განმავლობაში, განსაკუთრებით იმის გათვალისწინებით, რომ აქციაზე დაახლოებით 40 წუთის მანძილზე სიმშვიდე იყო, შინაგან საქმეთა სამინისტროს ჰქონდა შესაძლებლობა, ეწარმოებინა მოლაპარაკებები აქციის მონაწილეებთან/ორგანიზატორებთან, ვინაიდან აქციის მონაწილეთა მხრიდან მანამდე განხორციელებული ქმედებები ქმნიდა მოლაპარაკებების საჭიროების საფუძველს.⁶²

ანგარიშზე მუშაობის დროისათვის საიასთვის ხელმისაწვდომი წყაროები ადასტურებს, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტრომ ვერ შეძლო დაძაბული ვითარების სათანადოდ მართვა და დეესკალაციის უზრუნველსაყოფად არ გამოიყენა კომუნიკაციის, მოლაპარაკებისა და დიალოგის რესურსი. აღსანიშნავია, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტრომ საიას არ მიანოდა 20-21 ივნისს შინაგან საქმეთა მინისტრის მიერ გამოცემული უსაფრთხოების სამოქმედო გეგმა (რომელიც უნდა მოიცავდეს მანიფესტაციის დროს განსახორციელებელ ქმედებებს, როგორცაა გადაადგილების მარშრუტები, გაუთვალისწინებელი სიტუაციის შექმნისას მოქმედების ალტერნატიული ვარიანტები, არსებულ რისკებთან დაკავშირებული მონაცემები).⁶³

ამდენად, საია მოკლებულია შესაძლებლობას, შეაფასოს, ჰქონდა თუ არა შინაგან საქმეთა სამინისტროს, პარლამენტის შენობასთან წარმოდგენილი რესურსის გათვალისწინებით,⁶⁴ აქციის დაშლის დაწყებამდე აქციის მონაწილეების სათანადოდ გაფრთხილების შესაძლებლობა. თუმცა, **მოგლენების განვითარების დინამიკა აშკარად მიუთითებს, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტროს აქციის დაშლის შესახებ სათანადო უსაფრთხოების გეგმა არ გააჩნდა. სამინისტრომ ვერ უზრუნველყო შესაბამისი ზომების მიღება, რათა მაქსიმალურად აეცილებინა თავიდან იმ პირთა დაზარალება, რომლებიც არ იყვნენ ძალადობრივ ქმედებებში ჩართულნი, რაც კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებს მშვიდობიანი აქციის მონაწილეების წინააღმდეგ ძალის გამოყენების ლეგიტიმურობას. გამოძიების ფარგლებში, მნიშვნელოვანია, დადგინდეს, შეეძლო თუ არა შინაგან საქმეთა სამინისტროს, გამოეყენებინა მოლა-**

⁶² EUROPEAN COMMISSION FOR DEMOCRACY THROUGH LAW (VENICE COMMISSION), Warsaw, 8 July 2019 CDL-AD(2019)017. Para. 176. ხელმისაწვდომია: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2019\)017-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2019)017-e) [ბოლო ნახვა: 24.09.2019].

⁶³ შინაგან საქმეთა მინისტრის წერილი MIA 1 19 02105576, 09.08.2019. ასევე, შინაგან საქმეთა მინისტრის 2015 წლის 30 დეკემბრის N1002 ბრძანება, მე-5 მუხლი.

⁶⁴ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ საიასთვის გაგზავნილი წერილი, MIA 1 19 02105576, 09.08.2019.

პარაკების რესურსი და გაემიჯნა მშვიდობიანი/არამშვიდობიანი დემონსტრანტები. ასევე, გამოძიებამ უნდა დაადგინოს, შსს-ს მხრიდან მოლაპარაკების წარმოება და გაფრთხილების მიცემა იყო თუ არა გეგმის ნაწილი.⁶⁵ იმის გამო, რომ სამოქმედო გეგმა გასაიდუმლოებულია, საიას უჭირს ამ კითხვებზე გადაჭრით პასუხის გაცემა.

1.6. აქციის დაშლის შესახებ გაფრთხილების უზრუნველყოფა

კანონმდებლობა ითვალისწინებს შეკრების დაშლის შესახებ წინასწარი გაფრთხილების ვალდებულებას. 22:04 საათზე შინაგან საქმეთა მაშინდელმა მინისტრმა გიორგი გახარიამ პარლამენტის შენობასთან გააკეთა განცხადება, რომ სახელმწიფო ინსტიტუტებზე შეტევის მოწოდება და მისი განხორციელება იყო ტრაგედია და ყველა დაისჯებოდა უკიდურესი სიმკაცრით.⁶⁶ 22:07 და 22:32 საათებზე მედიასაშუალებებით გავრცელდა ოფიციალური განცხადება, რომლითაც შსს-მ მოუწოდა აქციის მონაწილეებს, დაუყოვნებლივ შეენწყვიტათ კანონდარღვევა და ძალადობა, არ აპყლოდნენ პროვოკაციას, დამორჩილებოდნენ პოლიციის მოთხოვნას და დაეტოვებინათ პარლამენტის ტერიტორია, წინააღმდეგ შემთხვევაში, გამოიყენებდნენ კანონით გათვალისწინებულ საშუალებებს.⁶⁷ შინაგან საქმეთა სამინისტროს ინფორმაციით, აქციის მონაწილეებს პოლიციის მოთხოვნისადმი დამორჩილებისკენ ტელეარხების მეშვეობით შინაგან საქმეთა მინისტრმა 20 ივნისს დაახლოებით 22:04 და 22:37 საათებზე მოუწოდა, ხოლო 22:59 საათზე ანალოგიური მიმართვა თბილისის მერმა კახა კალაძემაც გააკეთა.⁶⁸

მედიასაშუალებებით გავრცელებული განცხადებები, მაღალი ალბათობით, ვერ იქნებოდა ხელმისაწვდომი აქციაზე მყოფი პირებისთვის, შესაბამისად, ამ გზით ვერ მოხდებოდა აქციის მონაწილეების ინფორმირება. ამდენად, აღნიშნული ფორმით გავრცელებული განცხადება არ აკმაყოფილებს კანონით დადგენილ სტანდარტს.

1.7. აქტიური სპეციალური საშუალებების გამოყენების ინტენსივობა და წინასწარი გაფრთხილების ვალდებულება

კანონმდებლობა არ განსაზღვრავს აქტიური სპეციალური საშუალებების გამოყენების თანმიმდევრობას, თუმცა, ცალსახად ადგენს, რომ მისი გამოყენება შესაძ-

⁶⁵ შინაგან საქმეთა მინისტრის 2015 წლის 30 დეკემბრის №1002 ბრძანება, მე-5 მუხლი.

⁶⁶ „კურიერის“ სპეციალური გამოშვება, 22:29 სთ. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k1xqm3> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

⁶⁷ „კურიერის“ სპეციალური გამოშვება, 22:29; ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k1xqm3> [ბოლო ნახვა: 29.09.2019]. „TV პირველის“ პირდაპირი ჩართვა აქციიდან, 1:23 სთ. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2l-WRc2p> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019]; ასევე, შსს-ს განცხადება. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2XnMFrO> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

⁶⁸ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ საიასთვის გაგზავნილი პასუხი, MIA 1 19 02105576, 09.08.2019.

ლებელია მხოლოდ აუცილებლობის შემთხვევაში, იმ ინტენსივობით, რომელიც უზრუნველყოფს კანონიერი მიზნის მიღწევას. დაუშვებელია შეკრების/მანიფესტაციის მონაწილეთა მიმართ წყლის ჭავლის, რეზინის ტყვიებისა და ცრემლსადენი გაზის ერთდროულად ან პარალელურ რეჟიმში გამოყენება.⁶⁹ იძულების ღონისძიების გატარებისას პოლიციელი უნდა შეეცადოს, მიყენებული ზიანი იყოს მინიმალური და თანაბომიერი. კონკრეტულ შემთხვევაში, გამოსაყენებელი იძულების სახე და ინტენსივობა შეირჩევა სამართალდარღვევის ხასიათის და სამართალდამრღვევის ინდივიდუალური თავისებურებების გათვალისწინებით.⁷⁰

სპეციალური საშუალებების გამოყენებას წინ უნდა უსწრებდეს შესაბამისი გაფრთხილება. გაფრთხილებასთან ერთად, აქციის მონაწილეებს უნდა მიეცეთ გონივრული ვადა (არანაკლებ 30 წუთი) კანონიერი მოთხოვნის შესასრულებლად. თუმცა, კანონმდებლობა ადგენს გამონაკლისს, როდესაც გაფრთხილების გარეშე შესაძლებელია ძალის გამოყენება. ამგვარად ფასდება ისეთი ვითარება, როდესაც დაყოვნებამ შეიძლება გამოიწვიოს პირის ან/და სამართალდამცავის სიცოცხლის ან/და ჯანმრთელობის ხელყოფა, ან სხვა მძიმე შედეგი, ან შექმნილ სიტუაციაში მსგავსი გაფრთხილება გაუმართლებელია/შუქდება.⁷¹

წინასწარი გაფრთხილების ვალდებულებასთან დაკავშირებით შინაგან საქმეთა სამინისტრო, ერთი მხრივ, მიუთითებს მედიაში შსს-ს პრესსამსახურის მიერ გავრცელებულ ინფორმაციაზე, ასევე, შს მინისტრისა და ქალაქ თბილისის მერის მიერ მედიით გაკეთებულ განცხადებებზე, ხოლო, მეორე მხრივ, აცხადებს, რომ „პოლიციის შესახებ“ კანონის თანახმად, არ არსებობდა დემონსტრანტების უშუალო გაფრთხილების ვალდებულება,⁷² რადგან „ძალადობის ინტენსივობისა და მასშტაბის გათვალისწინებით, ცრემლსადენი გაზის და რეზინის ტყვიების გამოყენებამდე, უშუალოდ ადგილზე გაფრთხილება იყო შეუძლებელი და აზრს მოკლებული. ამასთან, არსებობდა სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის ხელყოფის, ასევე, პარლამენტში შეჭრის რეალური საფრთხე.“⁷³ შინაგან საქმეთა სამინისტროს უფლებამოსილი წარმომადგენელი აცხადებს, რომ 500-დან 1000-მდე დემონსტრანტი ცდილობდა პოლიციის კორდონის გარღვევას, რასაც შედეგად მოჰყვა სპეციალური

⁶⁹ შინაგან საქმეთა მინისტრის 2015 წლის 30 დეკემბრის N1002 ბრძანება, მე-9 მუხლი, პირველი პუნქტი, „შ“ ქვეპუნქტი.

⁷⁰ „პოლიციის შესახებ“ საქართველოს კანონი, 31-ე მუხლი.

⁷¹ შინაგან საქმეთა მინისტრის 2015 წლის 30 დეკემბრის N1002 ბრძანება, მე-7 მუხლი.

⁷² „პოლიციის შესახებ“ საქართველოს კანონი, 31-ე მუხლი, მე-3 პუნქტი: „პოლიციელი ვალდებულია, ფიზიკური ძალის, სპეციალური საშუალებებისა და ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენების შესახებ წინასწარ გააფრთხილოს პირი, მისცეს გონივრული ვადა მისი კანონიერი მოთხოვნის შესასრულებლად, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა დაყოვნებამ შეიძლება გამოიწვიოს პირის ან/და პოლიციელის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის ხელყოფა ან სხვა მძიმე შედეგი, ან შექმნილ სიტუაციაში ასეთი გაფრთხილება გაუმართლებელი ან შეუძლებელია“.

⁷³ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ საიასთვის გაგზავნილი პასუხი, MIA 1 19 02105576, 09.08.2019.

საშუალებების გამოყენებამდე 60-მდე პოლიციელის დაშავება.⁷⁴

20-21 ივნისს, შინაგან საქმეთა სამინისტრომ გამოიყენა როგორც ცრემლსადენი გაზი, ისე რეზინის ტყვიები და წყლის ჭავლი. დადასტურებული ინფორმაციით, აქტიური სპეციალური საშუალებების გამოყენება შსს-მ 20 ივნისს 23:56 საათზე გაფრთხილების გარეშე დაიწყო. სპეციალური საშუალებების გამოყენება, სხვადასხვა ინტენსივობით, რამდენიმე საათის განმავლობაში გაგრძელდა.

1.8. ძალის გამოყენება 20 ივნისის 23:56 საათიდან 21 ივნისის 01:44 საათამდე პერიოდში

სხვადასხვა მედიასაშუალებით გავრცელებული კადრებით დასტურდება, რომ ცრემლსადენი გაზის გამოყენებამდე პარლამენტის შენობის წინ დემონსტრანტთა ნაწილი პოლიციის კორდონს აწვებოდა და პარლამენტის შენობის ეზოში შესვლას ცდილობდა, ხოლო ზოგიერთი სამართალდამცავთა მისამართით პლასტმასის ბოთლებს ისროდა. აქციის მონაწილეთა ნაწილმა პოლიციელებს წაართვა შესაბამისი აღჭურვილობა და რამდენიმე მათგანი კორდონიდან გამოიყვანა.⁷⁵ სამართალდამცავები ე.წ. „რობოკოპებს“ (ჭავჭავიანი, ჩაფხუტი, აირწინალი, ფარი) იყენებდნენ. რობოკოპის აღჭურვილობა, მისი სიმძიმის გამო, აქციის მონაწილეებს არ აძლევდა საშუალებას, პოლიციის კორდონი მიწოლით გაერღვიათ. ამასთან, სამართალდამცავები ახლოს მისული დემონსტრანტების წინააღმდეგ ხელკეტებს იყენებდნენ. აღსანიშნავია, რომ ამ დროისთვის აქციის მონაწილეთა დიდი უმრავლესობა მშვიდობიანი შეკრების უფლების ფარგლებში რჩებოდა.

23:56 საათიდან სამართალდამცავები გადავიდნენ აქტიური სპეციალური საშუალებების ინტენსიურ გამოყენებაზე. 23:56-23:58 საათზე ცრემლსადენი გაზის გამოყენება მინიმუმ 20-ჯერ მოხდა.⁷⁶ ამ დროს ცრემლსადენი გაზი სამართალდამცავებმა შაერში, მხატვრის სახლის მიმართულებით გაისროლეს, რამაც თავდაპირველად ვერ შეაკავა აქციის ის მონაწილეები, რომლებიც პარლამენტის კიბეებზე იმყოფებოდნენ, თუმცა, დაშალა ტრანსპორტის სავალ ნაწილზე მყოფი მშვიდობიანი დემონსტრანტები.⁷⁷ „[...] უკანა მხარეს ჩაიყარა გაზის ჭურვები, რადგან წინა მხარეს ამის ჩავარდნა გამოიწვევდა ჭყლეტას და უფრო მეტი დაზიანების საფრთხე იყო. [...] კიბეებზე იმდენად არა, რამდენადაც კიბეების უკან მდგომი ხალხი დაშალა ცრემლსადენმა გაზმა. ამან კიბეებზე მყოფი აქციის მონაწილეების ბურჯი შეასუსტა, ასე ვთქვათ,“ – განაცხადა საიასთან ინტერვიუში შინაგან საქმეთა სამინისტროს წარმომადგენელმა.

⁷⁴ შსს-ს წარმომადგენლის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

⁷⁵ „კურიერის“ სპეციალური გამოშვება, 2:29 სთ. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k1xqm3> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

⁷⁶ „საზოგადოებრივი მუწყებელი“, „მომბე 21 საათზე“, პირდაპირი ჩართვა აქციიდან. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2kyUPVr> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

⁷⁷ იგივე.

იმის მიუხედავად, რომ ცრემლსადენი გაზის გაშვებამ გავლენა მოახდინა ტრანსპორტის საგალ ნაწილზე მდგარ მშვიდობიან დემონსტრანტებზე, 23:56 საათზე შექმნილი ვითარების გასამკლავებლად, საგარაუდლოა, რომ ეს იყო ერთადერთი ეფექტიანი და, იმავედროულად, ყველაზე ნაკლებად მკაცრი ღონისძიება. საიას ხელთ არსებულ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით, სამართალდამცავები იცავდნენ ცრემლსადენი გაზის სროლის წესებს,⁷⁸ გაზის კაფსულის გასროლა ხდებოდა ზევით, ჰაერში, რაც გამორიცხავდა აქციის მონაწილეებისთვის სერიოზული დაზიანების მიყენების რისკს.

00:03-00:06 საათზე ცრემლსადენი გაზის გამოყენება განახლდა, რასაც პარლამენტის შესასვლელთან, კიბეებზე მყოფი აქციის მონაწილეების დაშლა მოჰყვა.⁷⁹ 00:07 საათზე კიდევ ერთხელ მოხდა ცრემლსადენი გაზის გაშვება, დაახლოებით ორ წუთში დემონსტრანტთა ნაწილმა უკან, პარლამენტის შენობის კიბეებთან დაბრუნება დაიწყო.⁸⁰ მედიასამუალებების მიერ გავრცელებულ კადრებში ნათლად ჩანს, რომ 00:07 საათისთვის პარლამენტის შესასვლელი და კიბეები აქციის მონაწილეებისგან სრულად იყო გათავისუფლებული. მიუხედავად ამისა, სამართალდამცველებმა 00:07 საათიდან არ დაიწყეს რუსთაველის გამზირის დაკავება და აქციის მონაწილეებს მისცეს უკან დაბრუნების შესაძლებლობა. პარლამენტის შენობის წინ ტერიტორიის დაკავება ხელახალი დაძაბულობის კერის გაჩენას მნიშვნელოვნად შეუშლიდა ხელს და სამართალდამცავებს შესაძლებლობას მისცემდა, ნაკლებად ინტენსიური საშუალებები გამოეყენებინათ აქციის იმ მონაწილეების წინააღმდეგ, რომლებიც მშვიდობიანი შეკრების უფლებით აღარ სარგებლობდნენ. აღნიშნულის საპირისპიროდ, სამართალდამცავებმა არ გამოიყენეს სათანადო დრო და დაელოდნენ აქციის მონაწილეების ნაწილის დაბრუნებას, რასაც კიდევ ერთხელ უპასუხეს ცრემლსადენი გაზის გამოყენებით. ამ პერიოდში შინაგან საქმეთა სამინისტროს ქმედებები აშკარად მიუთითებს მათი გეგმის არამართებულობაზე და გავლენას ახდენს შემდგომ გამოყენებული ძალის პროპორციულობის შეფასებაზე.

00:11 საათისთვის დემონსტრანტთა ნაწილმა სამართალდამცავთა მისამართით პლასტმასის საგნების სროლა განაგრძო, ხოლო პოლიციამ, უკვე მეოთხედ, ამჯერადაც გაფრთხილების გარეშე, ცრემლსადენი გაზი გაუშვა.⁸¹ ამავე დროს დაიწყო რეზინის ტყვიების გამოყენება გაფრთხილების გარეშე. 01:30 საათზე რეზინის ტყვიების გაფრთხილების გარეშე სროლამ ინტენსიური სახე მიიღო.⁸²

⁷⁸ ABDULLAH YAŞA AND OTHERS v. TURKEY, მე-7 და 48-ე პუნქტები.

⁷⁹ „სამოგადოებრივი მაუწყებელი“, „მოამბე 21 საათზე“, პირდაპირი ჩართვა აქციიდან. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2kyUPvr> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

⁸⁰ იგივე.

⁸¹ იგივე.

⁸² იგივე.

1.8.1. რეზინის ტყვიების გამოყენება უკანონოდ

საიას ხელთ არსებულ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით, დასტურდება, რომ 00:11 საათზე სამართალდამცავებმა რეზინის ტყვიების სროლა დაიწყეს. ისინი ერთდროულად იყენებდნენ ორ სპეციალურ საშუალებას, რაც კანონსაწინააღმდეგო ქმედებაა. გარდა ამისა, სავარაუდოა, რომ საპოლიციო ძალები რეზინის ტყვიებს მკაფიო ინსტრუქციის გარეშე, ფართო ავტონომიის პირობებში ისროდნენ, რაც, ცალსახად, კანონდარღვევას წარმოადგენს.⁸³

შინაგან საქმეთა მინისტრის №1002 ბრძანების თანახმად, „კანონიერებისა და თანამომიერების პრინციპების დაცვით და არსებული რისკების გათვალისწინებით, შეკრების/მანიფესტაციის დაშლისას არალეგალური იარაღის, მათ შორის, არალეგალური ჭურვის გამოყენების ბრძანება გაიცემა ღონისძიებაში მონაწილე დანაყოფის ხელმძღვანელი პასუხისმგებელი პირის თანხმობით, ხოლო იმ შემთხვევაში, როდესაც დაყოვნებამ შეიძლება რეალური საფრთხე შეუქმნას პირის სიცოცხლეს ან/და ჯანმრთელობას, ბრძანებას გასცემს ღონისძიებაში მონაწილე დანაყოფის ხელმძღვანელი.“⁸⁴

შინაგან საქმეთა სამინისტროს წარმომადგენელი საიასთვის მიცემულ ინტერვიუში მიუთითებს, რომ 20-21 ივნისის ღამეს სამართალდამცავები რეზინის ტყვიების გამოყენებისას ფართო დისკრეციით სარგებლობდნენ: „...**მათ გამოყენებაზე მითითება ცენტრალიზებული არ ყოფილა.** იყო მითითება ცრემლსადენი გაზის გამოყენებასა და, შემდგომ, წყლის ჭავლის გამოყენებაზე [...] გაზის გასროლის პირველ ნაკადს მოჰყვა მომიტინგეების მეორე, უფრო აგრესიული შემოტევა და ეს აგრესია იზრდებოდა და იზრდებოდა. მე, როგორც ერთ-ერთი ხელმძღვანელი და ამ ბრძოლის ერთ-ერთი მონაწილე, რომელიც წინა ხაზზე ვიდექი და ვითარებას ვუყურებდი, *post factum* აღმოვჩინდი ამ სიტუაციის შემსწრე, გავაცნობიერე, რომ რეზინის ტყვიები იყო გასროლილი. პოლიციელებს რეზინის ტყვიების გამოყენება მოუწიათ ფორსმაჟორულ სიტუაციაში, უკიდურესი აუცილებლობის ფარგლებში, თავისი და თავიანთი კოლეგების სიცოცხლის და ჯანმრთელობის დასაცავად და, ასევე, იმ ინსტიტუტის დასაცავად, რომელში შესვლასაც მომიტინგეები ცდილობდნენ.“

შინაგან საქმეთა სამინისტრომ, გამოძიების ინტერესების დაცვის საფუძვლით, საიას არ მიაწოდა ინფორმაცია გამოყენებული რეზინის ტყვიების რაოდენობის შესახებ. შესაბამისად, შეუძლებელია, მუსტად შეფასდეს რეზინის ტყვიების გამოყენების მასშტაბები. გამოძიების ფარგლებში, მნიშვნელოვანია, დადგინდეს, რეზინის ტყვიების გამოყენებაზე არსებობდა თუ არა უფლებამოსილი პირის თანხმობა, რაც აშკარად უკანონო ბრძანებად უნდა ჩაითვალოს, რადგან შექმნილი ვითარების გათვალისწინებით, არ არსებობდა რეზინის ტყვიების გამოყენების საფუძველი. იმ შემთხვევაში, თუ ასეთი თანხმობა არ იყო (რაზეც შინაგან საქმეთა სამინისტროს

⁸³ იგივე.

⁸⁴ საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2015 წლის 30 დეკემბრის №1002 ბრძანების დანართი, მე-8 მუხლის „დ“ ქვეპუნქტი.

უფლებამოსილი წარმომადგენელი უთითებს), სახეზეა რეზინის ტყვიების გამოყენება ფართო დისკრეციის პირობებში, წინასწარი თანხმობისა და ინსტრუქციის გარეშე, რაც ასევე, რეზინის ტყვიების უკანონო გამოყენებას წარმოადგენს.

1.8.2. რეზინის ტყვიების გამოყენება ახლო მანძილიდან, სასიცოცხლო ორგანოების მიმართულებით ან/და იმ პირთა მიმართ, რომელთაგანაც არ მომდინარეობდა საფრთხე

იმ შემთხვევაშიც კი, თუ იარსებებდა რეზინის ტყვიების გამოყენების კანონიერი საფუძველი (რასაც 20-21 ივნისს ადგილი არ ჰქონია), საიას მიერ შესწავლილი შემთხვევები ადასტურებს, რომ რეზინის ტყვიების სროლა ხდებოდა იმ პირების მიმართ, რომელთა მხრიდანაც საფრთხე არ მომდინარეობდა.⁸⁵ ასევე, დასტურდება, რომ 20-21 ივნისს შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლები ცალკეულ შემთხვევებში რეზინის ტყვიებს არაპროპორციულად, ახლო მანძილიდან და სასიცოცხლო ორგანოების მიმართულებით ისროდნენ.

მიუხედავად იმისა, რომ რეზინის ტყვიები მიჩნეულია არალეტალურ იარაღად, განსაზღვრულ გარემოებებსა ან განსაზღვრული გზით მისმა გამოყენებამ, შეიძლება, გამოიწვიოს სიკვდილი.⁸⁶ როდესაც რეზინგადაკრული მეტალის ტყვია ქმნის სასიკვდილო საფრთხეს, მაშინ მათ გამოყენებაზე იგივე შეზღუდვები მოქმედებს, რაც ცეცხლსასროლ იარაღთან დაკავშირებით.⁸⁷ სამოქალაქო თავისუფლების ორგანიზაციების საერთაშორისო ქსელის ინფორმაციით, კინეტიკური ზემოქმედების ჭურვის (რეზინის ტყვია, პლასტმასის ტყვია) არასწორმა გამოყენებამ, შეიძლება, გამოიწვიოს სიკვდილი, შესაძლებლობის სამუდამო შეზღუდვა, სიბრმავე. ამავე ორგანიზაციის თქმით, ამგვარ შედეგს იწვევს კინეტიკური ზემოქმედების მქონე ჭურვის სროლა თავის, ყელის, ტანის ზედა ნაწილის არეში.⁸⁸ პოლიციამ თავი უნდა აარიდოს კინეტიკური ზემოქმედების ჭურვის გამოყენებას სამიზნიდან ახლო მანძილზე ან სასიცოცხლო ორგანოების მიმართულებით, თუ სამიზნე არ ახდენს პოლიციელზე სიცოცხლისათვის სახიფათო თავდასხმას.⁸⁹

იმისთვის, რომ ზიანი შემცირდეს, ზოგადი წესის თანახმად, ამგვარი ჭურვის დამიზნება დასაშვებია სხეულის ქვედა ნაწილზე (გამონაკლისს წარმოადგენს სიცო-

⁸⁵ იხ. თეა მესხიშვილის საქმე, News.On.ge-ს პირდაპირი ჩართვა აქციიდან, 30 ნო-დან. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2IP8I95>. [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

⁸⁶ Amnesty International, Use of Force: Guidelines for Implementation of the UN Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials, 7 September 2015, page 23. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2kntVGM> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019]. ასევე, ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ საქმეში KILI-CI v. TURKEY დაადგინა კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევა პოლიციის მიერ დემონსტრაციაზე რეზინის ტყვიის სროლის გამო.

⁸⁷ Amnesty International, Use of Force: Guidelines for Implementation of the UN Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials, 7 September 2015 page 138.

⁸⁸ ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2lXbmt9> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

⁸⁹ Tzekov v Bulgaria, 65 პუნქტი. ხელმისაწვდომია: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72546> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

ცხლისთვის საშიში შემთხვევები, როდესაც სხეულის ნებისმიერ ნაწილზე რეზინის ტყვიის დამიზნება არის დასაშვები). კინეტიკური ზემოქმედების ჭურვის უმისამართოდ სროლა ქმნის იმის საფრთხეს, რომ დაზიანდეს ადამიანი, რომელიც არ წარმოადგენს მსროლელის სამიზნეს. ამიტომ, მისი სროლა უნდა მოხდეს ძალადობრივი ქმედების ჩამდენი კონკრეტული პირისთვის და არა ხალხის მასის მიმართ განურჩევლად.⁹⁰

„სამართალდამცავი ორგანოს წარმომადგენელს ეკრძალება არალეტალური იარაღისა და არალეტალური ჭურვის გამოყენება ოცი მეტრის დისტანციაზე ახლოს მყოფი პირის წინააღმდეგ, ასევე, სხეულის ჯანმრთელობისა და სიცოცხლისთვის სახიფათო ადგილებში (თავი, კისერი, მუცელი, გენიტალიები), გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც დაყოვნებამ შეიძლება, გამოიწვიოს პირის ან პირთა ჯგუფის ჯანმრთელობისა და სიცოცხლის ხელყოფა ან სხვა მძიმე შედეგი.“⁹¹

შინაგან საქმეთა სამინისტრო ადასტურებს, რომ 20-21 ივნისის ღამეს გამოიყენა სამი სახის რეზინის ტყვია: 12-კალიბრიანი რეზინის ვაზნა - ერთიანი ტყვია და საფანტი და 38 მმ რეზინის ვაზნა (საფანტი); ინტერნეტის ღია წყაროებში 12-კალიბრიანი რეზინის ვაზნის მოძიების შედეგად ირკვევა, რომ ის არის ნარინჯისფერი და აქვს რაკეტის ფორმა.⁹² ეს უკანასკნელი ვიზუალურად ემთხვევა 20-21 ივნისს გამოყენებულ ნარინჯისფერ დიდი ზომის ტყვიას.⁹³ რაც შეეხება 38 მმ რეზინის ვაზნას (საფანტს), ღია წყაროებში⁹⁴ ამ უკანასკნელის აღწერა ვიზუალურად ემთხვევა რეზინის იმ შავ ბურთულებს, რომლებიც ასევე გამოყენებული იყო 20-21 ივნისის ღამეს.⁹⁵

12-კალიბრიან რეზინის ვაზნასთან დაკავშირებით, ტყვიის ამ სახეობის მწარმოებლის ინსტრუქციაში მითითებულია, რომ იგი ლეტალურია 10 მეტრზე ნაკლებ მანძილზე სროლისას. 10 მეტრზე ნაკლებ მანძილზე სასიცოცხლო ორგანოებზე დამიზნების შემთხვევაში, გამოყენებული უნდა იყოს ის შეზღუდვები, რაც ცეცხლსასროლი იარაღის შემთხვევაშია დასაშვები.⁹⁶ ამდენად, ორივე სახის რეზინის ტყვიასთან მიმართებით განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო სამართალდამცავთა მხრიდან მკაცრი აუცილებლობის და პროპორციულობის პრინციპის დაცვა.⁹⁷

⁹⁰ Amnesty International, Use of Force: Guidelines for Implementation of the UN Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials, 7 September 2015 page 157.

⁹¹ საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2015 წლის 30 დეკემბრის №1002 ბრძანების დანართი, მე-9 მუხლის პირველი პუნქტის „გ“ ქვეპუნქტი.

⁹² ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2kO2bLB>. [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

⁹³ „TV პირველი“, „დღის ამბების“ სპეციალური გამოშვება. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2kttLNQ> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

⁹⁴ ხელმისაწვდომია: http://www.okcrich.com/contents.php?contents=p_rubber [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

⁹⁵ „TV პირველი“, „დღის ამბების“ სპეციალური გამოშვება. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2kttLNQ> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

⁹⁶ ხელმისაწვდომია: <http://www.sterling.com.tr/en/Urunler/Detay/57/sterling-less-lethal-12-cal-rubber-slug>.

⁹⁷ გაეროს გენერალური ასამბლეის 1979 წლის 34/169 რეზოლუცია სამართალდამცავი ორგანოების ქცევის კოდექსის თაობაზე, მე-3 მუხლი.

20 მეტრზე ნაკლები დისტანციით რეზინის ტყვიის გასროლის ფაქტს არ გამოორიცხავს საიას მიერ გამოკითხული შინაგან საქმეთა სამინისტროს ერთ-ერთი წარმომადგენელი. მისი განმარტებით, 20-მეტრიანი დისტანციის დარღვევა შესაძლებელია იმ შემთხვევაში, როდესაც პოლიციელების სიცოცხლესა და ჯანმრთელობას საფრთხე ემუქრება. შსს-ს წარმომადგენელი მიუთითებს „პოლიციის შესახებ“ კანონზე, რომელიც პოლიციელზე თავდასხმის მოგერიების დროს რეზინის ტყვიის გამოყენებისას არ ითვალისწინებს რაიმე დისტანციის დაცვის აუცილებლობას, თუმცა, ასეთი ვალდებულება მოცემულია შინაგან საქმეთა მინისტრის №1002 ბრძანებაში. ამასთან დაკავშირებით შსს-ს წარმომადგენელი შემდეგ განმარტებას აკეთებს – „ბრძანებაში განერილია თოფის გამოყენების ინსტრუქცია, თუმცა, ეგ ბრძანება და ინსტრუქცია მოქმედებიდან გადის იქ არსებული ვითარების დროს და ძალაში შედის „პოლიციის შესახებ“ კანონის დებულებები, რომლებიც ითვალისწინებს ძალის გამოყენებას უკიდურესი იძულებითი აუცილებლობისას. იქ უკვე ისეთი საკითხები, როგორცაა წინასწარ გაფრთხილება და დისტანციის დაცვა, მეორე პლანზე იყო, იმიტომ, რომ დღის წესრიგში იდგა პოლიციელების სიცოცხლის დაცვა.“⁹⁸

21 ივნისის 00:11 საათის შემდგომ, როდესაც სამართალდამცავებმა რეზინის ტყვიების მასობრივი გამოყენება დაიწყეს, ადგილზე მყოფი სამართალდამცავები აღჭურვილი იყვნენ რობოკოპებით: ჯავშნით, ჩაფხუტით და ფარებით, რაც მათ სასიკვდილო და ჯანმრთელობის სერიოზული დაზიანების საფრთხისგან იცავდა. პარლამენტის შენობის მიმდებარედ აქციის მონაწილეები აღჭურვილი სამართალდამცავების მიმართ არ იყენებდნენ სიცოცხლისთვის საშიშ ნივთებს. სხვა ინციდენტების დროსაც პოლიციელები ატარებდნენ დამცავ აღჭურვილობას, ხოლო დემონსტრანტების მხრიდან სიცოცხლისთვის საშიში ნივთების (მაგალითად, ქვის, რკინის ჯებირების) მასობრივ სროლას ადგილი არ ჰქონია. გარდა ამისა, ხშირ შემთხვევაში პოლიციელები რეზინის ტყვიებს ვსროდნენ იმ პირებს, რომელთა მხრიდანაც საფრთხე არ მომდინარეობდა, რაც გამოორიცხავდა რეზინის ტყვიის გამოყენების საჭიროებას.⁹⁹ „შორიდან რასაც ვხედავდი, რეზინის ტყვიების სროლა ხდებოდა პირდაპირ და დამიზნებით წელს ზევით. დისტანციას რაც შეეხება, პარლამენტის კიბეების თავიდან ხდებოდა კიბეებზე და მალხაზ მაჩალიკაშვილის საპროტესტო კარვის მიმდებარედ. რეზინის ტყვიების შედეგად, ცალკეულ მონაწილეებს დალურჯებული ჰქონდათ ზურგი. მე უშუალოდ არ მომხვედრია რეზინის ტყვია, მაგრამ აქციის მონაწილეთა ნაწილი ამ რეზინის ტყვიებით დაიჭრა. შედეგად, ნაწილს სისხლი სდიოდა. სამართალდამცავთა ნაწილი, რომელიც რეზინის ტყვიას ისროდა, ჩაფხუტით იყო, ნაწილი კი მის გარეშე და სახე უჩანდა.“¹⁰⁰

„on.ge“-ს მიერ გადაღებულ ვადრებში ჩანს, რომ აქციის მონაწილე თვა მესხიშვილს, რომელიც პარლამენტის ცენტრალურ შესასვლელთან დგას და პოლიციის მიმართ

⁹⁸ შსს-ს წარმომადგენლის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

⁹⁹ იხ. თვა მესხიშვილის საქმე, News.On.ge-ს პირდაპირი ჩართვა აქტიდან, 30 წთ-დან. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2lP8l95>. [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹⁰⁰ „D“-ს მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

ძალადობრივ მოქმედებას არ ახორციელებს, სპეცრაზმელი ორ მეტრზე ნაკლები მანძილიდან ესვრის რეზინის ტყვიას ფეხების მიმართულებით.¹⁰¹ თვა მესხიშვილის განმარტებით, სამედიცინო ჩარევის შემდეგ, ფეხიდან ამოუღეს დიდი ზომის საფანტის 9 ტყვია. სროლის შედეგად მას დაუზიანდა ბარძაყის მყესები და ნერვები. 20 მეტრზე ახლო მანძილიდან სროლის ფაქტები დაფიქსირდა სხვა პირების მიმართაც.¹⁰²

„on.ge“-ს მიერ გადაღებულ კადრებში ისმის გასროლის ხმა, რასაც მამაკაცის წაქცევა მოჰყვა. ასევე ჩანს კვამლი წაქცეული მამაკაცისგან დაახლოებით ორი მეტრის მოშორებით, რაც რეზინის ტყვიის, საგარაუდოდ, ძალიან ახლო მანძილიდან სროლის ფაქტზე მიუთითებს.¹⁰³ დაახლოებით 3-4 მეტრის მანძილიდან მამაკაცისთვის წელს ქვემოთ სროლის დამადასტურებელი ვიდეომასალა გაავრცელა „პალიტრანიუსმა“. აღნიშნულ კადრებში ჩანს, რომ პოლიციელთა კორდონს უახლოვდება მამაკაცი, რომელიც სიტყვიერ შეურაცხყოფას აყენებს სამართალდამცავს. საპასუხოდ, პარლამენტის შენობის კიბეზე მდგარი ერთ-ერთი პოლიციელი დაახლოებით 3-4 მეტრის მანძილიდან მას რეზინის ტყვიას ესვრის საზარდულის არეში. ამავე მამაკაცს ცოტა შორიდან, თუმცა, დასაშვებ 20 მეტრზე ნაკლები მანძილიდან სახეში ესვრიან რეზინის ტყვიას, რის შედეგადაც, მას მარცხენა თვალი დაუზიანდა.¹⁰⁴

„Z“-ის განმარტებით, ნიკა გვარამიას 4-5 დაცვის თანამშრომელი ახლდა. ისინი იმყოფებოდნენ პარლამენტის კიბეებთან, რობოკოპებში ჩაცმული სამართალდამცავებისგან 5-7 მეტრის დაშორებით. ამ მანძილიდან წასროლი ერთ-ერთი ტყვია „რუსთავი 2“-ის დაცვის თანამშრომელ გიორგი სულაშვილს მარცხენა თვალში მოხვდა.¹⁰⁵ ნიკა გვარამიას მიმართულებით საკმაოდ ახლო მანძილიდან რეზინის ტყვიის სროლის ფაქტი ასახულია „რუსთავი 2“-ის ყოფილი გენერალური დირექტორის facebook-ჩართვაში.¹⁰⁶

რეზინის ტყვიის სროლის შედეგად თვალი დაკარგა 19 წლის მაკო (მაია) გომურმა. მაკო გომური დეტალურად იხსენებს მომხდარ ფაქტს.¹⁰⁷ იგი სამსახურიდან 23:45 საათზე გავიდა. მარჯანიშვილის მეტროში უცნობი ადამიანების საუბრიდან შეიტყო, რომ რუსთაველის გამზირზე ცრემლსადენი გაზის გამოყენებით საპროტესტო აქცია დაშალეს. მაკო გომურის ორი უფროსი და აქციაზე იმყოფებოდა. იგი დაუკავშირდა ერთ-ერთ დას, რომელმაც უთხრა, რომ თავისუფლების მოედანთან შეხვდე-

¹⁰¹ News.On.ge-ს პირდაპირი ჩართვა აქციიდან, 30 წთ-დან. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2IP8I95>. [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹⁰² თვა მესხიშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁰³ News.On.ge-ს პირდაპირი ჩართვა აქციიდან, 30 წთ-დან. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2IP8I95>. [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹⁰⁴ „პალიტრანიუსი“. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2IVKOsg> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹⁰⁵ „Z“-ის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁰⁶ <https://www.facebook.com/nika.gvaramia.129/videos/1266511926850464/>.

¹⁰⁷ „on.ge“ – „გოგონა მწვანე ყურსასმენებით“, ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2msdysU> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

ბოდა. მაკო გომური თავის დას თავისუფლების მეტროს ჩასასვლელთან შეხვდა. 00:45 საათზე გოგონა უფროს დასთან ერთად წავიდა მეორე დის მიმართულებით, რომელიც თბილისის №1 კლასიკური გიმნაზიის წინ იმყოფებოდა. ამის შემდეგ ის წყლისა და პირბადეების საყიდლად, უფროს დასთან ერთად შევიდა ერთ-ერთ აფთიაქში. 01:30 საათზე ისინი კვლავ კლასიკურ გიმნაზიასთან დაბრუნდნენ, თუმცა, და იქ აღარ დახვდათ. მაკო გომურმა დაინახა, რომ თავისი და, რომელსაც ეძებდა, პარლამენტის შენობასთან იყო და მისკენ წავიდნენ. გოგონა მიუახლოვდა იმ ადგილს, სადაც ჟურნალისტები იყვნენ განთავსებულნი. ამ დროს დაიწყო სროლა. მაკო გომურმა თავის დასაცავად ჩაიმუხლა. ამის შემდეგ ის, დებთან ერთად, მივიდა 9 აპრილის მემორიალთან. 01:40 საათზე კვლავ დაიწყო სროლა, ამის გამო მაკო გომური დაიძრა თავისუფლების მეტროს მიმართულებით. გზად მან დაინახა რობოკოპები, რომლებიც პარლამენტის შენობას უახლოვდებოდნენ. გოგონას შეეშინდა და უკან, 9 აპრილის მემორიალთან დაბრუნდა. მან, დებთან ერთად, დაიწყო ყვირილი დემონსტრანტების მისამართით, რომ დაშლილიყვნენ. ამის შემდეგ მაკო გომური გაემართა ქაშუეთის ეკლესიის მიმართულებით, რა დროსაც დაინახა, რომ ორ ახალგაზრდა ბიჭს მოჰყავდა 50 წლამდე ასაკის კაცი, რომელსაც სახე სისხლიანი ჰქონდა. ამ ორ ახალგაზრდა ბიჭს მამაკაცი პარლამენტის კიბეებზე დაუფარდათ. მაკო გომურის ერთი და მივიდა ბიჭებთან, რათა მამაკაცის წამოყენებაში დახმარებოდა. ამ დროს მაკო გომურის სახის მარცხენა მხარე პარლამენტის შენობის გასწვრივ მოექცა, მარჯვენა მხარეს ედგა მეორე და. ამ მომენტში სპეცრაზმელებსა და მაკო გომურის მარცხენა მხარეს შორის არავინ და არაფერი იყო. სწორედ ამ დროს ესროლეს მას რეზინის ტყვია. შედეგად, მაკო გომურმა თვალი დაკარგა.¹⁰⁸

გარდა იმისა, რომ საიას მიერ შესწავლილი ფაქტები ცალსახად მიუთითებს, საფრთხის არარსებობის მიუხედავად, რეზინის ტყვიების გამოყენების შემთხვევებზე, შინაგან საქმეთა სამინისტრომ „პოლიციის შესახებ“ კანონი ცალსახად არასწორად განმარტა. იმის მიუხედავად, რომ „პოლიციის შესახებ“ კანონი არ ადგენს რეზინის ტყვიის გამოყენებისას დისტანციის შემზღვეველ ნორმას, პოლიციას კანონქვემდებარე აქტით – მინისტრის ბრძანებით უნდა ეხელმძღვანელო, რომელიც 20 მეტრის დისტანციის დაცვის ვალდებულებას განსაზღვრავს. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკით, „საკანონმდებლო აქტი, რომელშიც განერილია პოლიციის მიერ რეზინის ტყვიის გამოყენების უფლებამოსილება სათანადო გარემოების არსებობისას, თავისთავად არ არის ადეკვატური იმისათვის, რომ პოლიციელმა ისროლოს რეზინის ტყვია, თუკი ამასთან ერთად არ იარსებებს სპეციფიკური რეგულაციები, რომლის დაცვითაც უნდა მოხდეს ასეთი სპეციალური საშუალების გამოყენება. ამგვარი ვითარება ევროპული სასამართლოსთვის შეუძლებელს ხდის, დაინახოს ინდივიდის ხელშეუხებლობის დაცვის სათანადო დონე, რაც მოეთხოვებათ თანამედროვე დემოკრატიულ საზოგადოებებს ევროპაში.“¹⁰⁹

¹⁰⁸ გადაცემა „პოლიტიკის ფორმულა“, ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/323InU5> [ბოლო ნახვა: 01.11.2019].

¹⁰⁹ KILICI v. TURKEY 35-ე პუნქტი. ხელმისაწვდომია: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-188109> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

ამასთან, რეზინის ტყვიების გამოყენება იყო უკანონო, ვინაიდან მათი სროლა ხდებოდა 20 მეტრზე ნაკლები მანძილიდან, თავის, სახის და ტანის ზედა ნაწილის მიმართულებით მაშინ, როდესაც სამართალდამცავთა ტანმრთელობას და სიცოცხლეს საფრთხე არ ემუქრებოდათ.

1.9. ძალის გამოყენება 21 ივნისს 01:44 -დან 04:20 საათამდე

შინაგან საქმეთა სამინისტრომ გაფრთხილების გარეშე განაგრძო ძალის გამოყენება 21 ივნისს 01:44 საათიდან 02:59 საათამდე პერიოდში, რა დროსაც, ცრემლსადენი გაზის გაშვებასთან ერთად, გამოიყენა რეზინის ტყვიები და წყლის ჭავლი.

01:44 საათზე თავისუფლების მოედნის მხრიდან გამოჩნდა სპეცრაზმელთა კოლონა. მას მოჰყვებოდა წყლის ჭავლის მანქანა და ხმოვანი რეზონატორები. 01:47 საათზე მათ ცრემლსადენი გაზი გაუშვეს აქციის მონაწილეების მისამართით, რომლებიც ამ დროისთვის სასტუმრო „თბილისი-მარიოტთან“ იყვნენ განლაგებულნი. ცრემლსადენი გაზის კაფსულების გასროლას თან არ ახლდა გაფრთხილება და შლის თაობაზე. იმავედროულად, რუსთაველზე მყოფმა სამართალდამცავებმა გამოიყენეს წყლის ჭავლი აქციის მონაწილეების მიმართულებით, თუმცა, წინასწარი გაფრთხილება არც ამჯერად გაკეთებულა.¹¹⁰

02:08 საათზე პოლიციის კორდონი განთავსებული იყო ქაშუეთის ეკლესიის მიმდებარე ტერიტორიაზე, ჯორჯაძის ქუჩის შესახვევთან. დემონსტრანტები იმყოფებოდნენ სასტუმრო „თბილისი-მარიოტთან“.¹¹¹ 02:10 საათზე სამართალდამცავებმა კიდევ ერთხელ გაუშვეს ცრემლსადენი გაზი „თბილისი-მარიოტის“ მიმართულებით.¹¹² 02:21 საათზე თბილისი-მარიოტთან მყოფმა დემონსტრანტებმა დაიწყეს შეძახილები: „საქართველო“, „საქართველო“ და დაიძრნენ ქაშუეთთან მყოფი პოლიციელების მიმართულებით. 02:24 საათიდან 02:44 საათამდე ქაშუეთთან მდგარი სამართალდამცავები კვლავ ცრემლსადენი გაზის კაფსულებს ესროდნენ დემონსტრანტებს, გაფრთხილების გარეშე.¹¹³ ამ პერიოდის განმავლობაში დემონსტრანტების მიმართულებით ცრემლსადენი გაზის კაფსულების სროლა პერიოდულად წყდებოდა, თუმცა, შემდეგ კვლავ გრძელდებოდა.

02:56 საათზე სამართალდამცავებმა განაახლეს ცრემლსადენი გაზის გაშვება „თბილისი-მარიოტთან“ მყოფი დემონსტრანტების მიმართულებით, თუმცა, მანამდე მათი გაფრთხილება კვლავ არ მომხდარა.¹¹⁴ ცრემლსადენი გაზის კაფსულების სროლის შეწყვეტის შემდეგ ქაშუეთის ეკლესიის მხარეს მდგომმა სამართალდა-

¹¹⁰ „სამოგადოებრივი მუწყებელი“, „მოამბე 21 საათზე“, პირდაპირი ჩართვა აქციიდან. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2kyUPvr> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹¹¹ იგივე.

¹¹² იგივე.

¹¹³ იგივე.

¹¹⁴ იგივე.

მცავებმა ჩართეს ჩანაწერი: „გთხოვთ, დაიშალოთ, წინააღმდეგ შემთხვევაში თქვენ მიმართ გამოყენებული იქნება კანონით გათვალისწინებული ღონისძიებები მართლწესრიგის აღსადგენად და სამოქალაქო სიმშვიდის დასამყარებლად. გთხოვთ, მოარიდოთ წესრიგის დამყარების ადგილს ბავშვები, ქალები და მოხუცები.“ ეს გაფრთხილება პირველად 02:59 საათზე გაისმა, ერთი საათის და 15 წუთის გასვლის შემდეგ იმ მომენტიდან, რაც სამართალდამცავებმა პარლამენტის შენობის მიმდებარე ტერიტორია დემონსტრანტებისგან გაათავისუფლეს. აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ სპეცრაზმს ერთი წუთით ადრე ჰქონდა შეწყვეტილი ცრემლსადენი გაზის კაფსულების სროლა „თბილისი-მარიოტთან“ მყოფი დემონსტრანტების მისამართით. ამ გაფრთხილების შემდეგ, 03:00 საათზე მათ განაახლეს წყლის ჭავლის გამოყენება დემონსტრანტების წინააღმდეგ. გაფრთხილება გაკეთდა ჯამში ოთხჯერ 02:59-დან 03:01 საათამდე.¹¹⁵

ამდენად, 01:44 საათზე, როდესაც სამართალდამცავეები წყლის ჭავლის მანქანით დაიძრნენ თავისუფლების მოედნიდან პარლამენტის შენობის მიმართულებით, მათ ჰქონდათ საკმარისი დრო და საშუალება, ჩაერთოთ ავტომოლაპარაკე და პარლამენტის შენობასთან მყოფი პირებისთვის მიეცათ გაფრთხილება და სათანადო დრო ადგილის დასატოვებლად. არ არსებობს მტკიცებულება, რაც მიუთითებს იმაზე, რომ რუსთაველის გამზირზე მყოფ სამართალდამცავეებს დემონსტრანტები თავს ესხმოდნენ, შესაბამისად, გაფრთხილების გამოყენებლობა ვერ გამართლდება მყისიერი საფრთხის არსებობით. აღსანიშნავია, რომ სამართალდამცავთა აღნიშნული ნაწილი პირველად იყენებდა სპეციალურ საშუალებას – წყლის ჭავლს და მის პირველად გაშვებამდე განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო აქციის მონაწილეთა გაფრთხილება.

თავისუფლების მოედნიდან მომავალ სამართალდამცავეებს გაფრთხილების შესაძლებლობა ჰქონდათ ქაშუეთის ეკლესიამდე მისვლის შემდეგაც. ამ პერიოდში მათ დემონსტრანტები არ უწევდნენ ისეთ აქტიურ წინააღმდეგობას, რომ გაფრთხილება შეუძლებელი ყოფილიყო. დემონსტრანტების ნაწილის მხრიდან წინააღმდეგობა ამ დროს გამოიხატებოდა იმაში, რომ რამდენიმე მათგანი დაწვა ასფალტზე სამართალდამცავეების წინ ან დადგა ბურგით.¹¹⁶ ისინი არ იყვნენ შეიარაღებულნი, საფრთხეს არ უქმნიდნენ სამართალდამცავთა სიცოცხლეს და ჯანმრთელობას და არ არსებობდა პარლამენტის ეზოში შესვლის მყისიერი საფრთხე. შესაბამისად, პოლიციას ჰქონდა გაფრთხილების გაკეთების შესაძლებლობა.

გაფრთხილება არ გაკეთდა არც 02:10 საათზე, როდესაც სამართალდამცავეები იმყოფებოდნენ ქაშუეთის მიმდებარე ტერიტორიაზე, ხოლო დემონსტრანტები სასტუმრო „თბილისი-მარიოტთან“. ამგვარი დაშორების გამო კი, სპეცრაზმელების სიცოცხლე და ჯანმრთელობა არ იდგა მყისიერი საფრთხის წინაშე.

¹¹⁵ იგივე.

¹¹⁶ „TV პირველის“ პირდაპირი ჩართვა აქციიდან, 01:14 სთ. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2lWRc2p> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

ახლო მანძილიდან რეზინის ტყვიების გამოყენება დროის ამ პერიოდშიც გაგრძელდა. მაგალითად, იმ დროს, როდესაც სპეციალური საშუალებებით აღჭურვილი სამართალდამცავები 04:20 საათზე ალექსანდრე ჭავჭავაძის ქუჩაზე იმყოფებოდნენ, ერთ პირს ტყვია წარბის არეში მოხვდა. მომხდარ ფაქტს იგი ასე იხსენებს: „ვიმყოფებოდი ალექსანდრე ჭავჭავაძის ქუჩის დასაწყისში. წარბის არეში მოხვდა რეზინის ტყვია, სავარაუდოდ, ახლო მანძილიდან, დაახლოებით 4-5 მეტრიდან, რისი ვარაუდის საფუძველს მაძლევს ის, რომ სროლის ხმა ახლოდან გავიგე. რეზინის ტყვიის მოხვედრის შედეგად სერიოზულად დავზიანდი, მქონდა თვალ-გუვის ძვლის და შუბლის ძვლის მოტეხილობა, რამაც მხედველობაც შემიზღუდა [...] ტყვიის მოხვედრის შემდგომ დამეწყო სისხლდენა. ერთი ბიჭი დამეხმარა... ჭავჭავაძის ქუჩაზე პოლიციას ვთხოვე, დამხმარებოდა. პოლიციამ გადაამიყვანა რუსთაველზე, საიდანაც სასწრაფოთი გადაამიყვანეს კლინიკაში...“ 04:30 საათზე იგი „ტვ პირველის“ კადრებში იმ მომენტში ჩანს, როდესაც ორ პოლიციელს პარლამენტის შენობის მიმდებარე ტერიტორიაზე მიჰყავს.

ამდენად, 21 ივნისის 01:44 საათიდან ცრემლსადენი გაზისა და წყლის ჭავლის გამოყენება გაფრთხილების გარეშე იყო უკანონო.¹¹⁷ ამავე პერიოდში უკანონოდ გაგრძელდა რეზინის ტყვიების სროლა.¹¹⁸

1.10. სამართალდამცავთა იდენტიფიცირების პრობლემა

ეფექტიანი გამოძიების ჩატარება გართულებულია, თუკი ვერ დადგინდება, რომელმა სამართალდამცავმა გადაამეტა უფლებამოსილებას. მაგალითად, რობოკოპის აღჭურვილობა ართულებს იმ სამართალდამცავთა იდენტიფიცირებას, რომლებმაც კანონის დარღვევით ისროლეს რეზინის ტყვიები. შინაგან საქმეთა სამინისტროს უფლებამოსილი წარმომადგენლის განმარტებით, „ფარებს, ჩაფხუტებს, რობოკოპებს ან მაისურებს, რომლებიც გვაცვია, სახელები და გვარები არ აწერია. პასიური საშუალებები – ჩაფხუტი, ფარი ან ხელკეტი – არ არის მკაცრი აღრიცხვის და, შესაბამისად, მაგალითად, ნახო ფარი და შემდგომ ჟურნალში ნახო, ვის ეჭირა, გამორიცხულია.“

შესაძლოა, სახელისა და გვარის მითითება ფარზე, ჩაფხუტზე, რობოკოპის აღჭურვილობაზე არ იყოს გამართლებული სამართალდამცავი ორგანოს წარმომადგენლის უსაფრთხოებიდან გამომდინარე, თუმცა, მნიშვნელოვანია სათანადო მონაცემების მკაცრი აღრიცხვა შესაბამისი ნომრის მინიჭებით, რაც უზრუნველყოფს საგამოძიებო ორგანოების მხრიდან სამართალდამცავი პირის იდენტიფიცირებას.

¹¹⁷ „პოლიციის შესახებ“ კანონის 31-ე მუხლი, მე-3 პუნქტი.

¹¹⁸ იხ. წინა ქვეთავი.

1.11. შეჯამება

20 ივნისს აქციის მონაწილეთა მცირე ნაწილი გასცდა მშვიდობიანი შეკრების ფარგლებს, რომლის საპასუხოდ, შინაგან საქმეთა სამინისტრომ ვერ შეძლო დაძაბული ვითარების სათანადოდ მართვა და დევსკალაციის უზრუნველსაყოფად არ გამოიყენა კომუნიკაციის, მოლაპარაკებისა და დიალოგის რესურსი, რაც კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებს მშვიდობიანი აქციის მონაწილეების წინააღმდეგ ძალის გამოყენების ლეგიტიმურობას. იმის მიუხედავად, ლეგიტიმური იყო თუ არა აქციის დაშლის შესახებ მიღებული გადაწყვეტილება, აშკარაა, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტრომ, ძირითადად, ძალა უკანონოდ და არაპროპორციულად გამოიყენა. ცრემლსადენი გაზის გაშვების პარალელურად, შსს-მ უკანონოდ დაიწყო რეზინის ტყვიების სროლა. სავარაუდოა, რომ რეზინის ტყვიების გამოყენება ხდებოდა ფართო დისკრეციის პირობებში, წინასწარი თანხმობისა და ინსტრუქციის გარეშე. გარდა ამისა, რეზინის ტყვიები გამოიყენეს იმ პირთა წინააღმდეგ, რომელთა მხრიდანაც საფრთხე არ მომდინარეობდა. ასევე დასტურდება, რომ სამართალდამცავები რეზინის ტყვიებს ახლო მანძილიდან და სასიცოცხლო ორგანოების მიმართულე-ბით ისროდნენ.

თავი 2

ძალადობა წესრიგის სახელით

დაკავების და შემდგომ პერიოდში
არასათანადო მოპყრობა

2019 წლის 20-21 ივნისის მოვლენებთან დაკავშირებით საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს წარმომადგენლებმა ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის საფუძველზე 342 პირი დააკავეს. აქციის მონაწილეთა/გამვლელ მოქალაქეთა დაკავება 20 ივნისის საღამოს 10 საათის შემდგომ¹¹⁹ დაიწყო და 21 ივნისის დილის 9 საათამდე გაგრძელდა. საიას მიერ მოპოვებული რელეგანტური მტკიცებულებებით დასტურდება, რომ ცალკეულ შემთხვევებში დაკავების დროს აქციის მონაწილეების/გამვლელი მოქალაქეების მიმართ სამართალდამცავი პირების მხრიდან ადგილი ჰქონდა არაპროპორციული ძალის გამოყენებას და ფიზიკურ და სიტყვიერ შეურაცხყოფას. ეს ფაქტი დაადასტურა სახალხო დამცველის წარმომადგენელმაც, რომლის განმარტებით, დაკავების დროს პოლიციელები აგრესიულობით გამოიჩინდნენ: „*ხშირი იყო წიხლებისა და მუშტების რტყმა თუ სიტყვიერი ან სხვაგვარი შეურაცხყოფის მიყენება*“.¹²⁰ აქციის მონაწილეების/გამვლელი მოქალაქეების მიმართ არასათანადო მოპყრობა სხვადასხვა ფორმით განხორციელდა, მათ შორის, ხელით, მუშტით, წიხლით, ხელკეტით და პლასტმასის ბორკილით.¹²¹ ასევე, დაკავებული პირების მიმართ ადგილი ჰქონდა სიტყვიერ შეურაცხყოფას და დამამცირებელ მოპყრობას, რაც დაკავებულ პირთა ღირსებაზე სერიოზული ზიანის მიმყენებელ ფაქტორს წარმოადგენს.

წამების, არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობის აკრძალვა დემოკრატიულ საზოგადოებაში ერთ-ერთი ფუნდამენტური ღირებულებაა, რომლის ძირითად მიზანს პირის ღირსებისა და ფიზიკური მთლიანობის დაცვა წარმოადგენს.¹²² არასათანადო მოპყრობამ უნდა მიაღწიოს სისასტიკის მინიმალურ ზღვარს, რათა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-3 მუხლით (წამების აკრძალვა) დაცულ სფეროში მოექცეს. მინიმალური ზღვარი ფასდება საქმის კონკრეტული გარემოებების საფუძველზე, რა დროსაც ყურადღება ექცევა ამგვარი ქმედების ხანგრძლივობას, მის ფიზიკურ ან გონებრივ ეფექტს და, ზოგიერთ შემთხვევაში, მსხვერპლის სქესს, ასაკს და ჯანმრთელობის მდგომარეობას, ასევე, მიზანს, განზრახვას, მოტივაციას და კონტექსტს, რის გამოც პირი ასეთ მოპყრობას დაექვემდებარა.¹²³ არასათანადო მოპყრობა, რომელიც მინიმალურ ზღვარს აღწევს, ხშირ შემთხვევაში, სხეულის რეალურ დაზიანებას, ფიზიკურ ან ფსიქიკურ ტანჯვას მოიცავს. თუმცა, ამ ფაქტორების არარსებობის შემთხვევაშიც, როდესაც ამგვარი მოპყრობა იწვევს მსხვერპლის დამცირებას მისი ან სხვა პირების თვალში, შიშს, შეშფოთებას, ასევე, შეუძლია მსხვერპლის ფიზიკურად თუ სულიერად გატეხვა, ან როდესაც მიზნად ისახავს, აიძულოს მსხვერპლი თავისი სურვილის ან შეგნების წი-

¹¹⁹ „საზოგადოებრივი მაუწყებელი“, „მოამბე 21 საათზე“, 20 ივნისი, 22:25 საათი, ხელმისაწვდომია: <http://tiny.cc/gi5acz> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019]. ასევე, „რუსთავი 2“, „კურიერი“ სპეციალური გამოშვება 21:00 საათზე, 22:24 საათი, ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k1xqm3> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹²⁰ სახალხო დამცველის წარმომადგენელთა მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹²¹ „TV პირველი“, „დღის ამბების სპეციალური გამოშვება“, 04:04:00-დან, ხელმისაწვდომია: <http://tiny.cc/u34acz> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹²² *Abdullah Yasa and Others v. Turkey*, no. 44827/08, para. 37, 16/07/2013.

¹²³ *El-Masri v. The Former Yugoslav Republic of Macedonia* [GC], no. 39630/09, para. 196, 13/12/2012.

ნააღმდეგ იმოქმედოს, უტოლდება დამამცირებელ მოპყრობას და მე-3 მუხლით დაცულ სფეროში ექცევა.¹²⁴ როდესაც პოლიციის მიერ დაკავებისას პირს არ აღენიშნება დაზიანებები, სახელმწიფო ვალდებულია, დაასაბუთოს, თუ რამ გამოიწვია აღნიშნული დაზიანება, რისი შეუსრულებლობაც, ასევე, წამოჭრის საკითხს კონვენციის მე-3 მუხლის შესაბამისად.¹²⁵ პირის მიმართ გამოყენებული ძალის პროპორციულობის შეფასებისას, ყურადღება ექცევა, თუ რა გარემოებებში მოხდა ძალის გამოყენება. როდესაც ფიზიკური ძალის გამოყენება არ იყო მკაცრად აუცილებელი უშუალოდ ამ პირის ქმედების გათვალისწინებით, ამგვარი ძალა აკნინებს ადამიანის ღირსებას და კონვენციის მე-3 მუხლით გათვალისწინებული უფლების დარღვევას წარმოადგენს.¹²⁶

საქართველოს გენერალური პროკურატურის მიერ მონოღებული ინფორმაციის თანახმად,¹²⁷ საგამოძიებო ნაწილში მიმდინარეობს გამოძიება 2019 წლის 20-21 ივნისს ქ. თბილისში, რუსთაველის გამზირზე გამართული შეკრებისა და მანიფესტაციის მონაწილეთა დაშლისას შინაგან საქმეთა სამინისტროს ცალკეული მოხელეების მხრიდან სამსახურებრივი უფლებამოსილების ძალადობით და იარაღით შესაძლო გადამეტების ფაქტზე.¹²⁸ იმავედროულად, პროკურატურის მიერ გავრცელებული ინფორმაციით, შსს-ს ერთ თანამშრომელს წაეყენა ბრალი ადმინისტრაციული წესით დაკავებულ პირზე განხორციელებული ფიზიკური ძალადობის გამო.¹²⁹ მნიშვნელოვანია, რომ მიმდინარე გამოძიების ფარგლებში სახელმწიფომ უზრუნველყოს აქციის მონაწილეთა/გამგლეულ მოქალაქეთა მიმართ ჩადენილი არასათანადო მოპყრობის შემთხვევების, მათ შორის, ქვემოთ მითითებული ფაქტების დროული და ეფექტიანი გამოძიება და დამნაშავე პირთა პასუხისგებაში მიცემა.

2.1. არასათანადო მოპყრობა რუსთაველის გამზირსა და მიმდებარე ტერიტორიაზე

2019 წლის 21 ივნისს აქციის დაშლის შემდეგ აქციის მონაწილეებმა რუსთაველის გამზირზე გადმოინაცვლეს, რის შემდეგაც სამართალდამცავებმა აქტიურად დაიწყეს მათი დაკავება რუსთაველის გამზირსა და მიმდებარე ტერიტორიაზე. ცალკეულ შემთხვევებში აქციის მონაწილეები დაკავების დროს პოლიციელთა მხრიდან არასათანადო მოპყრობის მსხვერპლები გახდნენ.

სამართალდამცავი ორგანოს წარმომადგენლების მხრიდან დაკავების დროს

¹²⁴ *Gäfgen v. Germany*, [GC], no. 22978/05, para. 89, 01/06/2010.

¹²⁵ *Rivas v. France*, no. 59584/00, § 38, 01/04/2004.

¹²⁶ *Timtik v. Turkey*, no. 12503/06, §§ 47-49, 09/11/2010, *Izci v. Turkey*, no. 42606/05, para 55, 23/07/2013.

¹²⁷ საქართველოს გენერალური პროკურატურის 2019 წლის 24 ივლისის წერილი №13/53835.

¹²⁸ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი, 333 (3) (ბ) მუხლი.

¹²⁹ საქართველოს გენერალური პროკურატურის განცხადება, ხელმისაწვდომია: <http://tiny.cc/on3ccz> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

აქციის მონაწილეთა მიმართ ძალის გადამეტების არაერთი ფაქტი დაფიქსირდა სხვადასხვა მედიასაშუალებების მიერ გადაღებულ ვიდეომასალებში. საზოგადოებრივი მაუწყებლის მიერ გავრცელებულ კადრში ჩანს ხელებაწეული მამაკაცი, რომელსაც სამართალდამცავი ორგანოს რამდენიმე წარმომადგენელი უახლოვდება. ერთ-ერთი პოლიციელი, რომელსაც აცვია შავი ფერის მაისური ზურგზე წარწერით „POLICE“, აქციის მონაწილეს ესაუბრება (კადრებში არ ისმის მათი დიალოგის შინაარსი). მიუხედავად იმისა, რომ ეს ადამიანი, მისი ქცევიდან გამომდინარე, საფრთხეს არ უქმნიდა სპეცრაზმელებს, მათ მაინც გამოიყენეს არასაჭირო ძალა, კერძოდ, შავ ფორმაში ჩაცმულმა სპეცრაზმელმა მას მარცხენა ხელი დაარტყა.¹³⁰

ამავე ტელეკომპანიის მიერ გავრცელებულ სიუჟეტებში ფიქსირდება არასათანადო მოპყრობის სხვა ფაქტაც. კერძოდ, კადრში ჩანს, რომ რუსთაველის გამზირზე რამდენიმე სამართალდამცავი პირი მისდევს აქციის მონაწილეს და მის დაკავებას ცდილობს. დაკავების პროცესში ერთ-ერთი პოლიციელი, რომელსაც შავი ფერის მაისური აცვია წარწერით „POLICE“, აქციის მონაწილეს მარცხენა იდაყვს ურტყამს სახეში. შემდგომ კადრში ჩანს, რომ პოლიციელებს აქციის მონაწილე დაკავებული ჰყავთ და „ოპერის“ მიმართულებით მიჰყავთ. ერთ-ერთი პოლიციელი, რომელსაც აცვია ლურჯი ფერის მაისური და ჟილეტი ყვითელი ამრეკლი ზოლებით, უკან მიჰყვება დაკავებულს და მას უკნიდან მარჯვენა ფეხს ურტყამს.¹³¹ მოგვიანებით კადრში ჩანს, რომ ამ პირის მიმართ სამართალდამცავი ორგანოს წარმომადგენლებმა არასაჭირო და გადაჭარბებული ფიზიკური ძალა მაშინაც გამოიყენეს, როდესაც მას პოლიციის მანქანაში სვამდნენ, კერძოდ, სპეციალური აღჭურვილობით შემოსილმა სამართალდამცავმა მას მარჯვენა მუშტი დაარტყა სახეში. დარტყმის შემდეგ დაკავებული აქციის მონაწილე მოიხარა, რის შემდეგაც იგივე პირმა უკვე გამწვანებული მარჯვენა ხელი ჩაართყა თავში.¹³²

აქციის მონაწილის მიმართ არაპროპორციული ძალის გამოყენების ფაქტი იკვეთება „რადიო თავისუფლების“ მიერ გავრცელებული ვიდეომასალიდანაც. კადრში ჩანს, რომ პოლიციელებით გარშემორტყმული აქციის მონაწილე ძირს გდია თითქმის უგონო მდგომარეობაში, რა დროსაც პოლიციელები მასზე ფიზიკურ ძალადობას ახორციელებენ. პოლიციელებმა ამ ადამიანის ცემა მხოლოდ მას შემდეგ შეწყვიტეს, რაც ერთ-ერთმა მათგანმა შეამჩნია, რომ მიმდინარე ფაქტებს ჟურნალისტი იღებდა და დანარჩენ თანამშრომლებს ამის თაობაზე – სიტყვებით „გვიღებენ, გვიღებენ“ – ამცნო.¹³³

დაკავების დროს პოლიციელთა მხრიდან ძალის გადამეტების ფაქტებზე საიასთან ასევე ისაუბრეს ძმებმა, ირაკლი და დავით ხვადაგიანებმა. პოლიციელებმა რუსთა-

¹³⁰ „საზოგადოებრივი მაუწყებელი“, „მოამბე 21 საათზე“, 20 ივნისი, 2019, 04:05 სთ.

¹³¹ იგივე, 04:21 სთ.

¹³² იგივე, 04:25 სთ.

¹³³ „რადიო თავისუფლება“, „როგორ უწორდებიან აქციის მონაწილეს“, ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2IVTLBQ> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

ველის გამზირზე ისინი დაახლოებით დილის 4-5 საათის მონაკვეთში ერთად დააკავეს.¹³⁴ ირაკლი ხვადაგიანის განმარტებით: „ჭერ ჩემ ძმას დაენია ერთ-ერთი [პოლიციელი] და უნდოდა მისთვის თავში ჩაერთყა ხელკეტი, მაგრამ მე გადავეფარე და დავუყვირე, რომ არ დაერთყა, რა საჭიროა-მეთქი და გაჩერდა, მაგრამ ამ დროს მე მომხვდა ხელკეტი“.¹³⁵ ირაკლის ხელკეტი მარჯვენა თვალის არეში მოხვდა, რის შედეგადაც თვალთან მოტეხილობები განუვითარდა. ხელკეტის დარტყმის შედეგად ირაკლის თვალის დაზიანების ფაქტს მისი ძმაც შეესწრო. „მახსოვს, რომ ძირს დამაგდეს, წაქცევის მომენტში დავინახე, რომ [პოლიციელმა] ჩემს ძმას ჩაართყა ხელკეტი... დაშავებული აქვს თვალი. ეს წამებში ვითარდებოდა, მაგრამ მაინც მახსოვს, რომ როდესაც ირაკლი [ძირს] ეცემოდა, პოლიციელმა, როგორც ბურთს, ისე ამოართყა სახეში წიხლი. ამ დროს წასკდა სისხლი და მე გადმომესხა ხელებზე, რამაც პანიკაში ჩამაგდო, ვიფიქრე, რომ მოკვდა“ – იხსენებს დავით ხვადაგიანი.¹³⁶ ძმები ხვადაგიანების ფიზიკური და სიტყვიერი შეურაცხყოფა 5-მდე სამართალდამცავმა განახორციელა.¹³⁷ დავით ხვადაგიანის განმარტებით, მას შემდეგ, რაც ძირს დავარდა, პოლიციელები მას ზემოდან დაახტნენ და ისე ურტყამდნენ. საბოლოოდ, პოლიციელებმა ორივე მათგანს პლასტმასის ხელბორკილები, ე.წ. „ხამუთები“, დაადეს ხელებზე და პოლიციის მანქანით შსს-ს სამმართველოში გადაიყვანეს.

აქციის მონაწილე დიმიტრი ფოჩხიძემ მეუღლესთან ერთად აქციის დატოვება მას შემდეგ გადაწყვიტა, რაც სპეცრაზმი თავისუფლების მოედნიდან რუსთაველის გამზირზე ამოვიდა. ფოჩხიძე საჯარო ბიბლიოთეკასთან გაჩერებულ მის კუთვნილ ავტომანქანაში ჯდებოდა, როდესაც პოლიციელებმა დააკავეს.¹³⁸ „მომვარდა 10-მდე კაცი და დაიწყო ჩემი დაკავება. [...] [პოლიციელებმა] დამაგდეს ძირს და მცემდნენ ხელებისა და ფეხების გამოყენებით, ასევე, ერთი პოლიციელი მიჭერდა კისრის არეში, რამაც დახრჩობის შეგრძნება გამოიწვია. მე კვლავ ვეკითხებოდი, რა უნდოდათ, რატომ მაკავებდნენ, თუმცა, ამ შეკითხვებზე უფრო ბრამდებოდნენ. ბოლოს ერთ-ერთმა პოლიციელმა ფეხით დამიჭირა და გამათრია“ – აცხადებს ფოჩხიძე.¹³⁹ ამის შემდეგ პოლიციელებმა მას ხელბორკილი დაადეს და შსს-ს სამმართველოში გადაიყვანეს.

პოლიციელთა მხრიდან არასათანადო მოპყრობას დაექვემდებარა ასევე აქციის მონაწილე ნიკოლოზ შარვაშიძე. მიყენებული ფიზიკური შეურაცხყოფის შედეგად მან მრავლობითი დაბეჭდილობები მიიღო სხეულის და სახის არეში.¹⁴⁰ შარვაშიძე ასევე შეესწრო მისი მეგობრის ცემის ფაქტს: „[ჩემი მეგობარი] უკვე დაკავებული

¹³⁴ აქციის მონაწილე ირაკლი ხვადაგიანის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹³⁵ „რადიო თავისუფლება“, „ირაკლი ხვადაგიანი: ჩვენზე შეტევა საომარი მოქმედების სცენარს ჰგავდა“, ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2lyCK0F> [ბოლო ბახვა: 12.09.2019].

¹³⁶ აქციის მონაწილე დავით ხვადაგიანის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹³⁷ აქციის მონაწილე ირაკლი ხვადაგიანის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹³⁸ აქციის მონაწილე დიმიტრი ფოჩხიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹³⁹ იგივე.

¹⁴⁰ აქციის მონაწილე ნიკოლოზ შარვაშიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

იყო და არ უწევდა არანაირ წინააღმდეგობას, იმყოფებოდა ხელებშეკრული და მიჰყავდათ პოლიციელებს, როდესაც მას სხვა პოლიციელმა ფიზიკური შეურაცხყოფა მიაყენა“.¹⁴¹

2.2. ძალის გადამეტება ფიქრის გორასა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე

2019 წლის 21 ივნისს გამთენიისას, დილის 6 საათის შემდეგ, აქციის მონაწილეებმა ფილარმონიიდან კოსტავას ქუჩაზე გადაინაცვლეს, რის შემდეგაც ნაწილი გმირთა მოედნის მიმართულებით გაემართა, ნაწილი კი კოსტავას ქუჩაზევე დარჩა. აქციის მონაწილეებს სამართალდამცავი ორგანოს წარმომადგენლები უკან გაჰყვნენ. საზოგადოებრივი მაუწყებლის მიერ გავრცელებული კადრებიდან ჩანს, რომ დილის 06:40 საათზე აქციის მონაწილეები გმირთა მოედნიდან სირბილით უკან ამობრუნდნენ და კოსტავას ქუჩაზე მყოფ აქციის მონაწილეებთან ერთად კოსტავას 1-ლი შესახვევისკენ გაიქცნენ.¹⁴² პარალელურად, მათ უკან მიჰყვნენ სამართალდამცავი პირები. პოლიციელებმა აქციის არაერთი მონაწილე დააკავეს ფიქრის გორასა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე. სამართალდამცავები აქციის მონაწილეებს აკავებდნენ როგორც ქუჩაში, ისე კორპუსის სადარბაზოებსა თუ ავტოფარეხის სახურავზე. ცალკეულ შემთხვევებში ისინი პოლიციელთა მხრიდან ფიზიკურ შეურაცხყოფას დაექვემდებარნენ და, ასევე, დამამცირებელი მოპყრობის მსხვერპლნი გახდნენ მიუხედავად იმისა, რომ დაკავებული პირები ამ დროს არანაირ წინააღმდეგობას არ უწევდნენ სამართალდამცავებს. თვითმხილველი მოწმე „რუსთავი 2“-ის ჟურნალისტთან შემდეგნაირად იხსენებს 21 ივნისს ფიქრის გორაზე აქციის მონაწილეთა დაკავების ფაქტებს: *„გადმოვიხედე, პოლიციელებით [იყო] მოფენილი მთელი ეზო, [პოლიციელები] დასდევდნენ ბიჭებს, უგრეხდნენ ხელებს, აქედან მეზობლები ყვიროდნენ, არა გრცხვენიათ, რას აკეთებთო, სადარბაზოდან გამოყარეს ბიჭები, შემობროდნენ სადარბაზოში, იქაც დაერივნენ და ხელების გრეხვით გაიყვანეს ეს ბიჭები“*.¹⁴³

„F“-მა აქციის რამდენიმე სხვა მონაწილესთან ერთად ერთ-ერთი კორპუსის სადარბაზოს შეაფარა თავი. პოლიციელებმა ისინი სწორედ აქ დააკავეს. „F“-ის განმარტებით, სანამ სადარბაზოდან გამოიყვანდნენ, პოლიციელებმა დაკავებულ პირებს ფიზიკური და სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიაყენეს:¹⁴⁴ *„ხელით მცემეს. შევამჩნიე, რომ ბიჭების ნაწილს ღუბინკებითაც სცემდნენ“*.¹⁴⁵

დაკავების დროს აქციის მონაწილეთა მიმართ არასათანადო მოპყრობის ფაქტები დააფიქსირეს იქ მცხოვრებმა პირებმაც. ერთ-ერთი თვითმხილველის მიერ გა-

¹⁴¹ იგივე.

¹⁴² „საზოგადოებრივი მაუწყებელი“, „მომბე 21 საათზე“, 20 ივნისი, 2019, დილის 06:30 - 06:50.

¹⁴³ ხელმისაწვდომია: <https://www.youtube.com/watch?v=CcJnh3wza9w> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹⁴⁴ აქციის მონაწილე „F“-ის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁴⁵ იგივე.

დადებულ ვიდეომასალაში ნათლად ჩანს, ავტოფარეხის სახურავზე მყოფ აქციის მონაწილეს 4 პირი როგორ აგდებს სახურავიდან ქვემოთ. ამავე კადრებში ჩანს, რომ სახურავიდან ჩამოგდების შემდეგ, უკვე ძირს დაგდებულ აქციის მონაწილეს პოლიციელი მუშტს ურტყამს.¹⁴⁶

მოგვიანებით, ინტერნეტსივრცეში გავრცელდა კადრი, რომელიც ნათლად მიუთითებს აქციის მონაწილის მიმართ არაადამიანურ და დამამცირებელ მოპყრობაზე. კერძოდ, კადრში ჩანს, რომ დაკავებული აქციის მონაწილე ორ პოლიციელს მიჰყავს საპატრულო მანქანის მიმართულებით. ამ დროს მათ სხვა პოლიციელი ჩაუვლის გვერდით, რომელიც დაკავებულ აქციის მონაწილეს სახეში აფურთხებს. შემდეგ კი, მანქანაში ჩასმამდე, აქციის მონაწილის მარცხნივ მდგომი პოლიციელი მას გაშლილ ხელს ურტყამს კეფაში.¹⁴⁷

2.3. არასათანადო მოპყრობა იმ პირთა მიმართ, რომლებიც აქციის მონაწილეები არ იყვნენ

2019 წლის 20-21 ივნისის მოვლენების დროს სამართალდამცავი ორგანოს წარმომადგენლების მხრიდან არასათანადო მოპყრობას დაექვემდებარნენ ის მოქალაქეებიც, რომლებიც აქციაში არ მონაწილეობდნენ და ინციდენტის ადგილას შემთხვევით აღმოჩნდნენ, ან აქციის ტერიტორიაზე დაშავებული პირების დასახმარებლად ან მათი ახლობლების მოსაძებნად მივიდნენ.

დავით შუბითიძე აქციაზე შეუღლის მოსაძებნად 20 ივნისს, დაახლოებით 00:00 საათზე მივიდა. ამ მიზნით მივიდა აქციაზე მათი შვილიც. მას შემდეგ, რაც სამივემ ერთმანეთი იპოვეს, სახლში წასვლა გადაწყვიტეს. ისინი რუსთაველის გამზირიდან თავისუფლების მოედანზე ჩამოვიდნენ ტაქსის გასაჩერებლად. როგორც „TV პირველის“ მიერ გავრცელებული კადრებიდან ჩანს,¹⁴⁸ პოლიციელი მისგან მოშორებით მდგომ პოლიციელებს ეძახის „ერთი დაუძახეთ, თუ გაიქცა, ესე იგი ეგ არის.“ ამის შემდეგ პოლიციელები მივარდნენ და ჯერ შვილის, ხოლო შემდეგ შუბითიძის დაკავება დაიწყეს. ამ უკანასკნელის განმარტებით, მიუხედავად იმისა, რომ დაკავების დროს პოლიციელებისთვის წინააღმდეგობა არ გაუწევია, მას მაინც სცემეს. პოლიციელებმა მასთან ერთად ფიზიკური შეურაცხყოფა მიაყენეს მის შვილსაც. ძალადობის შედეგად შვილს მარცხენა თვალი ჩაუღურჯდა. შემდეგ პოლიციელებმა ორივე მათგანს პლასტმასის ბორკილებით ხელები შეუკრეს და საპატრულო პოლიციის მანქანით სამმართველოში გადაიყვანეს.¹⁴⁹

¹⁴⁶ „რუსთავი 2“, „უმძიმესი კადრები 20 ივნისის სისხლიანი დარბევებიდან - პოლიციელები დაკავებულს მეორე სართულიდან აგდებენ“, ხელმისაწვდომია: <http://tiny.cc/vm5acz> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019]. ასევე, იხილეთ: <http://tiny.cc/in5acz> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹⁴⁷ ხელმისაწვდომია: https://www.myvideo.ge/?video_id=3811142 [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹⁴⁸ „TV პირველის“ მიერ საიასთვის მიწოდებული ვიდეომასალა.

¹⁴⁹ დავით შუბითიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

კონსტანტინე კარელიძე და „H“ პოლიციელებმა რუსთაველის გამზირზე, სასტუმრო „რედისონთან“ დააკავეს. მიუხედავად იმისა, რომ ორივე მათგანმა პოლიციელებს განუმარტა მათი იმ ტერიტორიაზე ყოფნის მიზეზი და, ასევე, არცერთ მათგანს წინააღმდეგობა არ გაუწევია და მითითებას დაემორჩილნენ, პოლიციელები მაინც ფიზიკურად გაუსწორდნენ. „H“ 02:00 საათის შემდეგ ცრემლსადენი გაზის მოწამვლის შედეგად დაზარალებულ აქციის მონაწილეებს წყალს ურიგებდა. სასტუმრო „რედისონთან“ იყო, როდესაც დაინახა, როგორ მორბოდნენ მისი მიმართულებით სამართალდამცავები.¹⁵⁰ „ერთ-ერთი პოლიციელი მოვიდა ჩემთან. არც კი მიიქცურია გაქცევა, რადგან არაფერს ვაშავებდი. ხელი მკრა, წამაქცია, გადამიგრიხეს ხელები, ხუთი პოლიციელი მირტყამდა. მერე ერთმა პოლიციელმა უთხრა, გაანებეთ ამას თავი, ისინი დაიჭირეთო“¹⁵¹ - იხსენებს „H“. კონსტანტინე კარელიძემ კი, რომელიც ერთ-ერთ ტაქსის გამოძახების სერვისშია დასაქმებული ტაქსის მძღოლად, 21 ივნისს დაახლოებით 04:30 საათზე „რედისონთან“ მორიგი მგზავრი დატოვა. მგზავრის დატოვების შემდეგ მანქანიდან გადმოვიდა სანაგვე ურნაში ნაგვის გადასაყრელად, როდესაც მასთან პოლიციელები მივიდნენ დაკავების მიზნით.¹⁵² კარელიძე თავის ახსნა-განმარტებაში იხსენებს: „არავინ არაფერი მკითხა, არც მისმენდნენ. ერთ-ერთმა მითხრა, დანეჭეთო. მეც, რა თქმა უნდა, დავემორჩილე მათ ბრძანებას. სულ მცირე, ხუთი ადამიანი 2-3 წუთის განმავლობაში მირტყამდა. ვეკითხებოდი, რატომ მირტყამთ, არ გრცხვენიათ, ჩემზე მეტად ვიყვართ ქვეყანა-მეთქი?! ამასობაში „რუსთავი 2“-ის კამერა მოვიდა და შემეშვნენ. ხმა არ ამოულია არავის, არც კი მომისმინეს. ხელში სივარეტის კოლოფი მეჭირა, რატომ მაკავებთ, არაფერი დამიშავებია-მეთქი, ერთ-ერთმა [მითხრა], აბა, ყუმბარა რატომ გიჭირავსო?!“¹⁵³ დაკავების შემდეგ პოლიციელებმა ორივე მათგანი პარლამენტის ეზოში გადაიყვანეს.

2.4. „სამართალდამცავთა კორიდორი“ და პარლამენტის ეზოში განხორციელებული ძალადობა

20-21 ივნისის აქციის დაშლისას სამართალდამცავებმა დაკავებული პირების ნაწილი გადაიყვანეს პარლამენტის ეზოში, სადაც, მათი შემდგომი ტრანსპორტირების მიზნით, სამარშრუტო ხაზის ავტობუსები იყო განთავსებული.¹⁵⁴ პარლამენტის ეზოს კართან, კიბეებზე, ე.წ. „სამართალდამცავთა კორიდორი“ იყო გაკეთებული,¹⁵⁵ რომლის გავლაც პარლამენტის ეზოში შესასვლელად უწევდათ დაკავებულებს.

¹⁵⁰ „H“-ის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁵¹ იგივე.

¹⁵² კონსტანტინე კარელიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁵³ იგივე.

¹⁵⁴ აქციის მონაწილე დიმიტრი ფოჩხიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ: „დაკავების შემდეგ პოლიციელებმა ფეხით გადამიყვანეს პარლამენტის შენობაში, სადაც განლაგებული იყო ავტობუსები. 3-4 ავტობუსი იქნებოდა სავსე. მეც ჩამსვეს ერთ-ერთ მათგანში.“

¹⁵⁵ „TV პირველის“, პირდაპირი ჩართვა აქციიდან, 02:46:00სთ-02:47:00სთ, ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2kuvsuC>, [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

ვიდეოკადრებისა და დაკავებულთა განმარტებების თანახმად, „კორიდორის“ გავლის დროს ისინი სამართალდამცავთა მხრიდან არასათანადო მოპყრობას განიცდიდნენ,¹⁵⁶ რაც მათ მიმართ ფიზიკურ ძალადობასა და სიტყვიერ შეურაცხყოფაში გამოიხატებოდა.¹⁵⁷

„TV პირველის“ მიერ გადაღებულ კადრში ჩანს, თუ როგორ ურტყამს პოლიციელი ზურგისა და თავის არეში დაკავებულს, რომელიც „კორიდორის“ გავლით პარლამენტის ეზოში შეჰყავთ.¹⁵⁸ დაკავებული „B“ იხსენებს: „ერთ-ერთმა პოლიციელმა ხელი მომიკიდა, წამოდი, სამშვიდობოს გაგიყვანო, რაზეც ვუპასუხე, რომ მე თავად წავიდოდი. მეორედ რომ მითხრა იგივე, აღარ გავუწიე წინააღმდეგობა და შევყევი პარლამენტის ეზოში. სანამ ეზოში შევიდოდი, პარლამენტის შესასვლელთან, რკინის კართან, პოლიციელებს მოწყობილი ჰქონდათ კორიდორი, სადაც გამატარეს, რამდენიმე მათგანმა ფეხიც მომარტყა და თან სიტყვიერ შეურაცხყოფას მაყენებდნენ“.¹⁵⁹ „კორიდორში“ ძალადობაზე უთითებს შაქრო ადემიშვილიც: „ვისაც კი შეეძლო ხელის განვდენა, ყველა მირტყამდა, სიტყვიერ შეურაცხყოფას მაყენებდნენ და მაგინებდნენ“.¹⁶⁰ ასევე კადრებში ჩანს, თუ როგორ ხდება სპეცრაზმის მიერ ძალის გამოყენებით „კორიდორში“ იმ დემონსტრანტების შეყვანა, რომლებიც ჯერ დაკავებულები არ იყვნენ.¹⁶¹ კოკა კილურაძე საიასთვის მიცემულ ინტერვიუში განმარტავს, რომ სამართალდამცავები დემონსტრანტების „მოტაცების პრინციპით“ მოქმედებდნენ, კერძოდ, ე.წ. კორდონის სახით რამდენიმე ბოლად განლაგებული სპეცრაზმელები წინა ხაზს მცირე მასშტაბითა და მცირე დროის შუალედით ხსნიდნენ, რათა ე.წ. „მოტაცებული“ მოქალაქე შეეშვათ თავიანთ რიგებში, ხოლო შემდეგ ბოლს კეტავდნენ და აქციის მონაწილეს იქვე მყოფ სამართალდამცავებს გადასცემდნენ. ამის შემდეგ კი, აქციის მონაწილე გადიოდა ზემოთ აღწერილ კორიდორს, ვიდრე პარლამენტის ეზოში შევიდოდა.¹⁶² ტელეკომპანია „იმედისა“ და საზოგადოებრივი მაუწყებლის პირდაპირი ეთერის კადრებში, 21 ივნისის 00:27 - 00:39 საათის ინტერვალში, ასევე ჩანს, როგორ ცდილობს სამართალდამცავი, დ.ჩ.ს ზურგიდან

¹⁵⁶ ადვოკატ გიორგი ანთაძის ინტერვიუ - „უმეტესი მათგანი აღწერდა, რომ დაკავებისას ადგილი ჰქონდა ძალის გადამეტებას. ამასთან, ახსენებდნენ ე.წ. „სირცხვილის დერეფნებს“, რა დროსაც დაუნდობლად ურტყამდნენ.“

¹⁵⁷ აქციის მონაწილეების - ვლადიმერ გოროზიას, კოკა კილურაძის, მიხეილ მალლაკელიძის, შაქრო ადემიშვილის, ალექსანდრე სელეპანოვის, „B“-ს მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუები. ასევე, პაატა გრიგოლაიას განმარტება სასამართლო პროცესზე - საქმე N4/6846-19, სასამართლო სხდომის ოქმი:12:38:16-12:42:31 სთ.

¹⁵⁸ „TV პირველის“ პირდაპირი ჩართვა აქციიდან, 02:46:08სთ-02:46:20სთ; ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2kuvsuC>, [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹⁵⁹ აქციის მონაწილე „B“-ს მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁶⁰ აქციის მონაწილე შაქრო ადემიშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁶¹ „TV პირველის“ პირდაპირი ჩართვა აქციიდან, 02:40:00სთ-02:40:07სთ; ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2kuvsuC>, [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹⁶² აქციის მონაწილეების - კოკა კილურაძის, მიხეილ მალლაკელიძის და შაქრო ადემიშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუები.

ხელი ჩაავლოს და პოლიციის კორდონში შეიყვანოს.¹⁶³ აღნიშნულის თაობაზე სასამართლოს წინაშე თავად ადმინისტრაციულ პასუხისგებაში მიცემულმა პირმა განმარტა, რომ პერიოდულად იხსნებოდა სპეცრაზმის კორდონი, კრიმინალური პოლიციის თანამშრომლები აკავებდნენ იქ მდგომ პირებს და შეჰყავდათ პარლამენტის ეზოში, რის შემდეგაც კორდონი ისევ იხურებოდა.¹⁶⁴ მსგავსი ტაქტიკით აქციაზე მყოფთა დაკავება დაადასტურა საქმეზე წარმოდგენილმა მონემეც.¹⁶⁵ **„სპეცრაზმელებმა უეცრად ამომართიეს მასიდან და თავიანთ კორდონში შემოიყვანეს. შავ მაისურებში გამოწყობილი პოლიციელები მირტყამდნენ. ძალიან ბევრნი იყვნენ, რაოდენობას ვერც დავთვლიდი. გაშლილ ხელს და მუშტებს მირტყამდნენ როგორც ბურგსა და გულ-მკერდზე, ასევე სახეში. სიტყვიერ შეურაცხყოფასაც მაყენებდნენ, მეკითხებოდნენ, „რისთვის მოეთრიე, აქ რა გინდაო?“ ვპასუხობდი, „საქართველოსთვის მოგვდი-მეთქი“, რის შემდეგაც გაძლიერებული ძალებით მირტყამდნენ.“¹⁶⁶**

ზოგიერთი დაკავებული ჰყვება, რომ არასათანადო მოპყრობა პარლამენტის ეზოშიც გრძელდებოდა. ახსნა-განმარტებებში ასევე აღწერილია სამართალდამცავთა მხრიდან ავტობუსში მყოფი პირების დროდადრო ეზოში ჩაყვანის ფაქტები, სადაც სცემდნენ და შემდგომ ისევ უკან, ავტობუსში აბრუნებდნენ.¹⁶⁷

საიასთვის ხელმისაწვდომ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით, არ იკვეთება დაკავებულების მხრიდან სამართალდამცავთათვის წინააღმდეგობის განევის ფაქტები ე.წ. „სამართალდამცავთა კორიდორში“,¹⁶⁸ რაც გამორიცხავს მათ მიმართ ძალის გამოყენების აუცილებლობას და, შესაბამისად, მიუთითებს სახელმწიფოს მიერ ადამიანის ღირსების დაცვისა და არასათანადო მოპყრობის აკრძალვის ვალდებულების შეუსრულებლობაზე.¹⁶⁹ სამართალდამცავთა დერეფანში გატარებული პირების მიმართ განხორციელებული ფიზიკური ძალადობა და სიტყვიერი შეურაცხყოფა აღწევს სისასტიკის ისეთ მინიმალურ ზღვარს, რომელიც არასათანადო მოპყრობას გულისხმობს.¹⁷⁰ თუმცა, ასევე აღსანიშნავია, რომ სამართალდამცავთა დერეფანში პირის გატარება და ცემა, თავისი არსით, პირისთვის ფიზიკური დაზიანების მიყენებასთან ერთად, მიზნად ისახავს მსხვერპლის დამცირებას. იგივე ვრცელდება იმ შემთხვევაზეც, როდესაც ხდებოდა ავტობუსიდან პირის ჩაყვანა, ცემა,

¹⁶³ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 27 ივნისის სხდომის ოქმი საქმეზე N4/68867-19, 16:25:52-16:32:23.

¹⁶⁴ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 26 ივნისის სხდომის ოქმი საქმეზე N4/68867-19, 12:52:20-12:56:40.

¹⁶⁵ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 27 ივნისის სხდომის ოქმი საქმეზე N4/68867-19, 16:00:25.

¹⁶⁶ აქციის მონაწილე ვლადიმერ გოროზიას მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁶⁷ იგივე.

¹⁶⁸ Berlinski v. Poland, განაცხ. No. 27715/95, 3009/96, 20.06.2002, §62;

¹⁶⁹ Ribitsch v. Austria, განაცხ. No. 18896/91, 04.12.1995, §38.

¹⁷⁰ აქციის მონაწილე ვლადიმერ გოროზიას მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

სიტყვიერი შეურაცხყოფა და შემდეგ ისევე უკან, ავტობუსში, სხვა დაკავებულებთან დაბრუნება. ასეთ დროს, მსხვერპლს, გარდა ფიზიკური ტკივილისა, შესაძლოა, ჰქონდეს ისეთი მორალური განცდა, რომელიც თავს დამცირებულად და შეურაცხყოფილად აგრძნობინებს, რაც ასევე დამამცირებელ მოპყრობას უტოლდება.¹⁷¹

2.5. ბორკილების დადების ფორმა, ინტენსივობა და ხანგრძლივობა

საიას მიერ გამოკითხული პირები ადასტურებენ, რომ დაკავებულების გარკვეულ ნაწილს პლასტმასის ხელბორკილი, ე.წ. ხამუთი (ცალული), დაკავებისთანავე დაადეს,¹⁷² ხოლო ნაწილს მოგვიანებით, განყოფილებაში მიყვანისას.¹⁷³ რაც შეეხება სპეცრაზმელთა მიერ ძალის გამოყენებით ე.წ. „სამართალდამცავთა კორიდორში“ შეყვანილ დემონსტრანტებს, მათ ხელბორკილი დერეფნის გავლისა და ავტობუსში მოთავსებამდე დაადეს,¹⁷⁴ ნაწილი კი, საერთოდ არ ყოფილა ბორკილებდადებული.¹⁷⁵

დაკავებული პირები აღწერენ, რომ პლასტმასის ხელბორკილებით¹⁷⁶ ხელები ზურგსუკან მჭიდროდ ჰქონდათ შეკრული.¹⁷⁷ კონსტანტინე ჩხეიძე ამბობს, რომ ხელბორკილი მთელი საათის განმავლობაში იმდენად მჭიდროდ ედო, რომ მოხსნიდან რამდენიმე დღე ერთი თითის მოძრაობა უჭირდა.¹⁷⁸ დავით შუბითიძე იხსენებს, რომ ე.წ. ხამუთი ისე ჰქონდა მოჭერილი, ლამის თითებიდან სისხლი წასვდა.¹⁷⁹ ასევე, ნიკოლოზ შარვაშიძე განმარტავს, რომ დაახლოებით ერთი საათის განმავლობაში ეკეთა პლასტმასის ხელბორკილი, რომელიც იმდენად მჭიდროდ ჰქონდა მოჭერილი, რომ ხელები დაუბუჟდა. ერთი საათის შემდეგ კი, თავისივე თხოვნის საფუძველზე, სამართალდამცავებმა მას ხელბორკილი მოხსნეს.¹⁸⁰ თუმცა, ზოგიერთ შემთხვევაში, იმ პირობებში, როდესაც მჭიდროდ დადებული ხელბორკილები დაკავებული პირებისთვის ტკივილსა და ხელის დაბუჟებას იწვევდა,

¹⁷¹ Bouyid v. Belgium, განაცხ.23380/09, 28/09/2015, §87; M.S.S. v. Belgium and Greece, განაცხ. No. 30696/09, 21/01/2011, §220.

¹⁷² კოტე გრიგალაშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁷³ აქციის მონაწილე „F“-ის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁷⁴ აქციის მონაწილე შაქრო ადვიშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁷⁵ „H“-ის მიერ მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁷⁶ ე.წ. ხამუთი წარმოადგენს ერთჯერადი გამოყენების ხელბორკილს, რომელსაც არ აქვს სიმჭიდროვის შემსუბუქების მექანიზმი, ხოლო წინააღმდეგობის განვივის შემთხვევაში, ბორკილი უფრო მჭიდროდდება. ამგვარი ხელბორკილი მხოლოდ სპეციალურად ხელბორკილის გამჭრელი მექანიზმით შეიძლება მოიხსნას, დანის ან მაკრატლის გამოყენებამ შესაძლოა გამოიწვიოს სხეულის დაზიანება. დამატებით იხ. ამბოხების საწინააღმდეგო ოპერაციები (Counterinsurgency Operations), ვაშინგტონი, 2004, 9, ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2IHjT3p>, [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹⁷⁷ აქციის მონაწილე ვლადიმერ გორლობას მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁷⁸ აქციის მონაწილე კონსტანტინე ჩხეიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁷⁹ დავით შუბითიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁸⁰ აქციის მონაწილე ნიკოლოზ შარვაშიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

სამართალდამცავები არ იყვნენ აღჭურვილნი შესაბამისი ხელსაწყოებით, რათა დაკავებულებისთვის ხელბორკილები მოეხსნათ. დავით ხვადაგიანის განმარტებით, „*მათ (სამართალდამცავებს) ჰქონდათ რევოლვერი, მცირე ზომის ხელკეტი, ფარანი და ხელბორკილები. ჯიბის დანაც ჰქონდათ, თუმცა, ხელბორკილები ვერ გაჭრეს. ხალხს [ხელები] ძალიან სტკიოდა. შემდეგ დაიწყეს ე.წ. „კუსოჩკების“ ძებნა. დიდხანს ინვალეს, რომ ხამუთები მოეშორებინათ“.*¹⁸¹ ზოგიერთი დაკავებული აღწერს, რომ ხელბორკილები მთელი დამე ედოთ მჭიდროდ მოჭერილი,¹⁸² ზოგიერთმა თანამდგომარეობაში, სასამართლო პროცესის დაწყებამდე ეკეთა.¹⁸³

სამოგადოებრივი უსაფრთხოებისა და მართლწესრიგის დასაცავად, ხელბორკილი ან შებორკვის სხვა საშუალება გამოიყენება, როგორც აქტიური სპეციალური საშუალება, რომელიც პირს მოკლე ვადით უსპობს პოლიციელისთვის წინააღმდეგობის გაწევის უნარს ან/და პოლიციელს ეხმარება საპოლიციო ფუნქციის შესრულებაში.¹⁸⁴ რეზინის/პლასტმასის ხელბორკილები გავრცელებული საშუალებაა დემონსტრაციების დროს საპოლიციო ოპერაციების მიმდინარეობისას, რა დროსაც მოსალოდნელია დაკავებულების დიდი რაოდენობა.¹⁸⁵ თუმცა, ასეთ შემთხვევაში პოლიციელმა დაკავებული პირი უნდა გააფრთხილოს იმის შესახებ, რომ ძალდატანებამ/წინააღმდეგობამ, შესაძლოა, გამოიწვიოს ხელბორკილის შევიწროება და შესაძლოა დაზიანება.¹⁸⁶ ცხადია, რომ დაკავებას შეიძლება თან ახლდეს პროპორციული ფიზიკური ძალის გამოყენება.¹⁸⁷ ხშირად კი, სამართალდამცავთა მიერ თავიანთი საქმიანობის ეფექტიანად განხორციელებისთვის, საჭიროა, დაკავებულს ხელბორკილი იმდენად მჭიდროდ ეკეთოს, რომ თავიდან იყოს აცილებული ხელეების თვითნებური გათავისუფლება.¹⁸⁸ თუმცა, ამის მიუხედავად, სამართალდამცავი ვალდებულია, დაკავებული პირისგან მომდინარე საფრთხის გათვალისწინებით, მიიღოს შესაბამისი ზომები (მოხსნას ან შეამსუბუქოს სიმჭიდროვე), როდესაც დაკავებული ჩივის ხელბორკილების დადების ინტენსივობასთან დაკავშირებით და

¹⁸¹ აქციის მონაწილე დავით ხვადაგიანის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁸² გიორგი შუბითიძის, დავით გოგიჩაიშვილის, დავით ხვადაგიანის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუები.

¹⁸³ კონსტანტინე კარელიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁸⁴ „პოლიციის შესახებ“ საქართველოს კანონი, 33-ე მუხლი. ასევე, საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის ბრძანება №1006 „პოლიციის შეიარაღებაში არსებული სპეციალური საშუალებების შენახვის, ტარებისა და გამოყენების წესის შესახებ“, მე-2 მუხლი.

¹⁸⁵ ჰანსიკერი ა. ფარს მიღმა: სამოგადოებრივი წესრიგის დარღვევის საწინააღმდეგო ოპერაციების სახელმძღვანელო (Behind the Shield: Anti-Riot Operations Guide), Universal Publishers, 2011, 136, ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k6tpN1>, [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹⁸⁶ კონფლიქტის მართვის პოლიტიკის, პროცედურისა და ინსტრუქციის სახელმძღვანელო, ჩრდილოეთ ირლანდიის პოლიცია, თავი 6, ხელბორკილები, 66, ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2l198Ow>, [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹⁸⁷ *Graham v. Connor*, 490 U.S. 391 (1989).

¹⁸⁸ *Estmont v. City of New York*, 371 F.Supp.2d 202, 214 (E.D.N.Y., 2005).

მიუთითებს შესაძლო დაზიანებებზე.¹⁸⁹ მჭიდროდ დადებულმა ხელბორკილმა, შესაძლოა, გამოიწვიოს შეშუპება, დალურჯება, სინითლე, ხელის დაბუჟება და სხვა ნერვული დაზიანება, რამაც, კონკრეტულ შემთხვევებში, შეიძლება, მიაღწიოს არასათანადო მოპყრობის ხარისხს. პროცედურული თვალსაზრისით, ასევე მნიშვნელოვანია, პოლიციელმა ოქმში ასახოს მონაცემები იმასთან დაკავშირებით, რომ სამართალდამცავებმა დაკავებულს მიაწოდეს შესაბამისი ინფორმაცია და მისგანაც მოისმინეს პასუხი იმის შესახებ, ხომ არ აქვს ხელბორკილები ძალიან მჭიდროდ მოჭერილი.¹⁹⁰

2.6. თბილისის საქალაქო სასამართლოში განთავსებულ საკნებში შექმნილი პირობები

20-21 ივნისის მოვლენებთან დაკავშირებით, ადმინისტრაციული წესით სამართალდამცავებმა 342 პირი დააკავეს. მათგან, ხელწერილის საფუძველზე გათავისუფლდა 59 პირი.¹⁹¹ შესაბამისად, კანონმდებლობით დადგენილი დაკავების მაქსიმალური ვადის¹⁹² გათვალისწინებით, სასამართლოში 21 ივნისს პოლიციამ, სულ მცირე, 283 დაკავებული წარადგინა.¹⁹³

თბილისის საქალაქო სასამართლოში სამართალდარღვევის საქმის განხილვამდე, დაკავებულთა მხოლოდ ნაწილი მოათავსეს სასამართლოში არსებულ საკნებში, დანარჩენები კი, მათი პროცესების დაწყებამდე, საკნებთან არსებულ დერეფნებსა¹⁹⁴ და სასამართლოს ეზოში იმყოფებოდნენ სამართალდამცავთა თანხლებით.¹⁹⁵ სსიპ საერთო სასამართლოების დეპარტამენტიდან გამოთხოვნილი საჯარო ინფორმაციის თანახმად, უწყება არ ფლობს საკნებში მოთავსების მარეგულირებელ ოფიციალურ აქტს ან ინსტრუქციას.¹⁹⁶ შესაბამისად, უცნობია, თუ რა პრი-

¹⁸⁹ იხ. Bastien v. Goddard, U.S Court of Appeals, First Circuit, No. 00-2224, 2002); საქმე მოსარჩელის სასარგებლოდ გადაწყდა, რომელიც 4 საათზე მეტი ხნის განმავლობაში მიუთითებდა პოლიციელს მისთვის დადებული ხელბორკილის სიმჭიდროვესთან დაკავშირებით და ითხოვდა, მოეხსნათ ან შეემსუბუქებინათ, რასთან დაკავშირებითაც არ იყო მიღებული შესაბამისი ზომები. ხელბორკილების სიმჭიდროვემ გამოიწვია ორივე ხელზე მგრძნობელობის პოსტტრავმული/ოკლუზიური ბუნების დროებითი დაკარგვა. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2m0p8LD>, [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹⁹⁰ ხელბორკილების გამოყენებასთან დაკავშირებული საჩივრების ანალიზი, ჩრდილოეთ ირლანდიის პოლიციის ომბუდსმენი, 2008, 23-27, ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k5TcoB>, [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹⁹¹ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს წერილი MIA 4 19 02105876 [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

¹⁹² საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი, 247-ე მუხლი.

¹⁹³ თბილისის საქალაქო სასამართლომ 2019 წლის 17 ივლისის N3-0487/3098218 წერილით საიას განუმარტა, რომ თბილისის საქალაქო სასამართლო არ ახორციელებდა 21 ივნისის განხილული ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმეების რაოდენობასთან დაკავშირებით ინფორმაციის დეტალურ დამუშავებას.

¹⁹⁴ ივანე სხირტლადის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁹⁵ გ.ჭ-ს მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁹⁶ სსიპ საერთო სასამართლოების დეპარტამენტის წერილი N06-8772, 20.09.2019. წერილის თანახმად, თბილისის საქალაქო სასამართლოში სულ 34 საკანია, აქედან 31 საკანი განკუთვნილია

ნციპით მოხდა დაკავებულების განაწილება საკნებში, ხოლო მათი ნაწილის საკნებს მიღმა სივრცეებში დატოვება. საიას მიერ ჩამორთმეული ერთ-ერთი ახსნა-განმარტების თანახმად, დაკავებული პირების ნაწილი სასამართლოს 4 საკანში იყო განთავსებული,¹⁹⁷ თითოეულ საკანში კი 15-20 ადამიანი იმყოფებოდა, რაც იწვევდა ჩახუთულობას და სუნთქვის გაუარესებას.¹⁹⁸ ერთ-ერთი დაკავებულის დაკვირვებით, საკნებში უმეტესწილად იმ ადამიანებს ათავსებდნენ, ვინც ძლიერ იყო დაშავებული ან პოლიციელთა მიმართ აგრესიით გამოირჩეოდა.¹⁹⁹ ვახტანგ მეგრელიშვილი განმარტავს: „ერთ-ერთი პირველები მივედი და სასამართლოს თითქმის ცარიელ სარდაფში ჩავედი. მალე სარდაფმა სწრაფი ტემპით დაიწყო შევსება. თორმეტი ადამიანი ხუთიოდე კვადრატული მეტრის ზომის საკანში აღმოვჩნდი, სადაც რუსული Π-ს მაგვარ სივრცეში შვიდი ადამიანი გვერდიგვერდ ჯდებოდა და კიდევ ხუთი ფეხზე დგომას ახერხებდა“.²⁰⁰ დაკავებული პირები ერთნაირად აღწერენ საკნებსა და დერეფნებში არსებულ სიტუაციას: „საკანში ძალიან ბევრი ადამიანი და უჰაერობა იყო“;²⁰¹ „ძალიან ბევრი ადამიანი იყო და სუნთქვა გვიჭირდა“.²⁰² აღსანიშნავია, რომ სასამართლოში არსებული საკნებიდან მხოლოდ არასრულწლოვანთათვის განკუთვნილ სამ საკანს აქვს ვიტრაჟული ტიპის სარკმელი, ხოლო სრულწლოვანთა საკნებს ფანჯარა არ გააჩნია.²⁰³ ახსნა-განმარტებებიდან ირკვევა, რომ პოლიციელები და დაკავებულები მუდმივად ეწეოდნენ თამბაქოს, რაც კვამლის დაგროვებას და სუნთქვის გართულებას იწვევდა, მითუმეტეს, რომ საკნებს არ ჰქონდა ფანჯრები და არ ნიაგდებოდა. კვამლი განსაკუთრებით მათთვის იყო აუტანელი, ვინც არამწვევლთა რიგებს მიეკუთვნებოდა ან ჰქონდა ჭანმრთელობის პრობლემები.²⁰⁴ „პოლიციელები სიგარეტს ეწეოდნენ დერეფანში, უფანჯრო სივრცეში და საშინელი უჰაერობა იყო. ეს კიდევ უფრო გაუსაძლისს ხდიდა მდგომარეობას“.²⁰⁵

დაკავებულთა ნაწილი განმარტავს, რომ პროცესის დაწყებამდე, დღის ბოლომდე, ხოლო ზოგიერთ შემთხვევაში, გვიან ღამის საათებამდე მოუწიათ ხსენებულ საკნებსა და დერეფნებში გაჩერება.²⁰⁶ ამ პერიოდის განმავლობაში მათ ჰქონდათ

სრულწლოვანთათვის, ხოლო 3 - არასრულწლოვანთათვის. თითოეული საკანი სხვადასხვა ზომისაა, ყველაზე პატარა 4,85 კვ.მ-ია, ხოლო ყველაზე დიდი 21.60 კვ.მ.

¹⁹⁷ კოკა კილურაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁹⁸ დავით კალანდაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

¹⁹⁹ კოკა კილურაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁰⁰ ვახტანგ მეგრელიშვილი, „ერთი დღის ამბავი“, 23 ივნისი, 2019, ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2lulZDH>, [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

²⁰¹ გიორგი შუბითიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁰² ირაკლი ბახტაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁰³ სსიპ საერთო სასამართლოების დეპარტამენტის წერილი N06-8772, 20.09.2019.

²⁰⁴ ვლადიმერ გოროზიას და ივანე სხირტლაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუები.

²⁰⁵ კოკა კილურაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁰⁶ „I“-ის და „H“-ის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუები.

წყალზე ხელმისაწვდომობა, თუმცა, საკვებით უზრუნველყოფა არ მომხდარა.²⁰⁷ შექმნილი პირობებიდან გამომდინარე, ამ დროის განმავლობაში არც მოსვენების საშუალება ჰქონდათ.²⁰⁸

სახელმწიფო ვალდებულია, უზრუნველყოს თავისუფლებააღკვეთილი პირისთვის იმგვარი პირობების შექმნა, რომლებიც შეესაბამება ადამიანის ღირსების პატივისცემას.²⁰⁹ დაკავებულები არ უნდა განიცდიდნენ ისეთ სტრესს ან სირთულეს, რომელთა ინტენსივობაც სცდება თავისუფლების აღკვეთისას არსებული ტანჯვის გარდაუვალ დონეს.²¹⁰ ყველას, ვისაც აღკვეთილი აქვს თავისუფლება, უნდა მოეპყრონ ადამიანურად და ღირსების შესაბამისად,²¹¹ რაც გულისხმობს მინიმალური სტანდარტების დაკმაყოფილებას განთავსების ადგილთან, პირად ჰიგიენასთან, საკვების მიწოდებასთან, გარესამყაროსა და სამედიცინო სერვისებზე ხელმისაწვდომობასთან (და სხვა შესაბამის საკითხებთან) დაკავშირებით.²¹² არასათანადო მოპყრობის შეფასებისას უმნიშვნელო არ არის ასევე ის ფაქტი, არის თუ არა დაკავებული პირი განთავსებული თამბაქოს მომხმარებელთა გარემოში.²¹³ დროებით მოთავსების საკნებთან მიმართებით, რომლებშიც დაკავებულები, შესაძლოა, რამდენიმე საათიდან რამდენიმე დღემდე ვადით განთავსდნენ, იმავე სახის სტანდარტების²¹⁴ სავალდებულო წესით დაკმაყოფილება არ არის მოთხოვნილი, როგორც, მაგალითად, საპატიმრო საკანთან დაკავშირებით.²¹⁵ ამის მიუხედავად, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკის თანახმად, გადატ-

²⁰⁷ დავით გოგიჩაიშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁰⁸ „H“-ის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ: „ჩემი პროცესი 22:00 საათზე დაიწყო, მშვიდ-მწყურვალი და უძინარი ვიყავი“.

²⁰⁹ საერთაშორისო სამართლის მიზნებისთვის, პატიმრობის ცნება არ შემოფარგლება ციხეებითა თუ პოლიციის საკნებით. თავისუფლების აღკვეთის შედეგად, სადაც არ უნდა იყოს პირი მოთავსებული, პატიმრობის თანმდევი სტანდარტები უნდა შეესაბამებოდეს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-3 მუხლის მოთხოვნებს, იხ. რეიდი ა; წამების აკრძალვა, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-3 მუხლის განხორციელება, ევროპის საბჭო, 2005, 88, ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k4fN4T> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

²¹⁰ *Norbert Sikorski v. Poland*, განაცხ. No 17599/05, 22/10/2009, §131.

²¹¹ გაეროს ადამიანის უფლებათა კომიტეტი (HRC), საერთაშორისო პაქტი სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ, ზოგადი კომენტარი No. 21: მუხლი 10 (თავისუფლებააღკვეთილი პირების მიმართ ადამიანური მოპყრობა, 10 აპრილი, 1992, ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2IAhdod> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

²¹² გაეროს მინიმალური სტანდარტული წესები პატიმრებთან მოპყრობის შესახებ (ნელსონ მანდელას წესები), A/RES/70/175, გაერო, 2015 წლის 17 დეკემბერი, ხელმისაწვდომია: <https://undocs.org/A/RES/70/175> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

²¹³ *Florea v. Romania*, განაცხადი no 37186/03, 14.09.2010, *Kalashnikov v. Russia*, განაცხ. no 47095/99, 15/07/2002; *Helling v. McKinney*, 509 U.S. 25 (1993).

²¹⁴ წამების, სასტიკი და არადამიანური მოპყრობისა და სასჯელის პრევენციის კომიტეტის (წპკ-ს) მიერ შემუშავებული სტანდარტები პენიტენციურ დაწესებულებაში პატიმართა საცხოვრებელი ფართის შესახებ, CPT/Inf (2015) 44, სტრასბურგი, 15 დეკემბერი, 2015, 1, ხელმისაწვდომია: <https://rm.coe.int/16806cc449> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

²¹⁵ იგივე.

ვირთულობას ან სანიტარიასთან მიმართებით სახელმწიფოებში ეკონომიკური ან სხვა სახის თანმდევი ორგანიზაციული თუ ფაქტობრივი გარემოებები ვერ იქნება აღნიშნული ხარვეზების გამამართლებელი საფუძველი.²¹⁶ როდესაც გადატვირთულობა განსაკუთრებულ ხარისხს აღწევს, სივრცის უქონლობა, შესაძლოა, იყოს არასათანადო მოპყრობის შეფასების ცენტრალური ელემენტი²¹⁷ და როდესაც დაკავებულის პირადი სივრცე საკანში 3 კვ.მ-ზე ნაკლებია, ადგილი აქვს კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევას.²¹⁸

2.7. შეჯამება

2019 წლის 20-21 ივნისის მოვლენების დროს სამართალდამცავი პირების მხრიდან ფიზიკური და სიტყვიერი შეურაცხყოფის არაერთ შემთხვევას ჰქონდა ადგილი. მსგავსი მოპყრობა განხორციელდა იმ ვითარებაში, როდესაც აქციის მონაწილეების/გამვლელი მოქალაქეების მხრიდან არ მომდინარეობდა რაიმე საფრთხე, რაც მსგავსი სახის ძალის გადამტეხას გაამართლებდა. საიას მიერ შესწავლილ და იდენტიფიცირებულ საქმეებში იკვეთება, რომ დაკავების დროს აქციის მონაწილეების მიმართ არ არსებობდა ძალის გამოყენების წინაპირობა, საჭიროება და აუცილებლობა. კერძოდ, აქციის მონაწილეები არასათანადო მოპყრობის მსხვერპლნი გახდნენ სწორედ მაშინ, როდესაც ისინი პოლიციის ეფექტიანი კონტროლის ქვეშ იმყოფებოდნენ, მათგან არ მომდინარეობდა რაიმე ფორმის საფრთხე ან ძალადობა სამართალდამცავი პირების მიმართ და დაკავების დროს პოლიციის წარმომადგენლებს არ უწევდნენ წინააღმდეგობას. **შესაბამისად, პოლიციის მხრიდან გამოყენებული ძალა იყო გადამტეხული და გაუმართლებელი. პოლიციელთა მიერ განხორციელებული ქმედებები უტოლდება არასათანადო მოპყრობას და წარმოადგენს კონვენციის მე-3 მუხლით აკრძალულ ქმედებას.**

სახელმწიფოს ეკისრება ვალდებულება, უზრუნველყოს ეფექტიანი გამოძიება არასათანადო მოპყრობის ფაქტის და პასუხისმგებელ პირთა დასადგენად.²¹⁹ შესაბამისად, მნიშვნელოვანია, რომ მიმდინარე გამოძიების ფარგლებში სახელმწიფომ უზრუნველყოს აქციის მონაწილეთა/გამვლელ მოქალაქეთა მიმართ სამართალდამცავი პირების მხრიდან ჩადენილი არასათანადო მოპყრობის შემთხვევების, მათ შორის, ზემოთ მითითებული ფაქტების დროული და ეფექტიანი გამოძიება და დამნაშავე პირთა პასუხისმგებლობაში მიცემა.

²¹⁶ რეიდი ა. ნამების აკრძალვა, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-3 მუხლის განხორციელება, ვეროპის საბჭო, 2005, 83, ხელმისაწვდომია <https://bit.ly/2k4fN4T> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019]. ასევე, *Iorgov v. Bulgaria* No. 40653/98, 11.03.04 და *GB v. Bulgaria*, No. 42346/98, 11.03.04.

²¹⁷ *Karalevičius v. Lithuania*, განაცხ. no 53254/99, 07.02.2005, §39.

²¹⁸ *Kantjyrev v. Russia* განაცხ. no 37213/02, §§ 50-51, 21.07.2007; *Andrei Frolov v. Russia* განაცხ. no 205/02, §§ 47-49, 29.03.2007.

²¹⁹ *TZEKOV v Bulgaria*, 69-ე პარაგრაფი. ხელმისაწვდომია: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72546> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

საიას ხელთ არსებულ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით ასევე იკვეთება, რომ 20-21 ივნისს გამართულ აქციაზე, პარლამენტის ეზოს შესასვლელ კიბეებთან მოწყობილ ე.წ. „სამართალდამცავთა კორიდორსა“ და პარლამენტის ეზოში, სამართალდამცავთა ეფექტიანი კონტროლის ქვეშ განხორციელებული ფიზიკური და სიტყვიერი ძალადობა აღწევს სისასტიკის მინიმალურ ზღვარს, რაც ქმნის დაკავებულთა მიმართ არასათანადო მოპყრობის საფუძველს და საჭიროებს გამოძიებას შესაბამისი დამნაშავე პირების გამოვლენისა და სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაკისრების მიზნით. ასევე, პრობლემურია ერთჯერადი პლასტმასის ხელბორკილების დადების პრაქტიკა. თბილისის საქალაქო სასამართლოში არსებულ საკნებში არ არის უზრუნველყოფილი დიდი რაოდენობით დაკავებული პირების სათანადო პირობებში მოთავსების სტანდარტების დაცვა, რაც დამატებით წარმოშობს კითხვებს არასათანადო მოპყრობასთან დაკავშირებით.

თავი 3

ნატყვიარი მეოთხე ხელისუფლება

მედიის წარმომადგენლებისთვის
პროფესიული საქმიანობის
განხორციელებაში ხელშეშლის და ძალის
გადამეტების ფაქტები

2019 წლის 20-21 ივნისს ქ. თბილისში, რუსთაველის გამზირზე მიმდინარე აქციის დაშლის დროს ადგილი ჰქონდა მედიის წარმომადგენლებისთვის პროფესიული საქმიანობის განხორციელებაში ხელშემშლის არაერთ ფაქტს. კერძოდ, ჟურნალისტთა ნაწილმა აქციის დაშლის დროს სამართალდამცავთა მხრიდან გამოყენებული აქტიური და პასიური საშუალებების შედეგად სხეულის სხვადასხვა სახის დაზიანებები მიიღო, ნაწილი ფიზიკური და სიტყვიერი შეურაცხყოფის მსხვერპლი გახდა, გარკვეულ ნაწილს კი, პოლიციელებმა მოვლენების გადაღების/გაშუქების საშუალება არ მისცეს.

დემოკრატიულ საზოგადოებაში მედია, როგორც მაკონტროლებელი ინსტიტუტი, სასიცოცხლო როლს ასრულებს.²²⁰ საზოგადოებრივ ინტერესს მიკუთვნებულ საკითხებზე ინფორმაციის და იდეების მიუკერძოებლად და დამოუკიდებლად გავრცელება მედიის წარმომადგენლების მნიშვნელოვან მოვალეობას წარმოადგენს, ხოლო საზოგადოებას, თავის მხრივ, გააჩნია მსგავსი სახის ინფორმაციის მიღების უფლება. მედიის „ძირითადი ფუნქცია“ ასევე მოიცავს საზოგადოებრივი თუ პოლიტიკური ხასიათის შეკრებებისა და მანიფესტაციების გაშუქებას და აქციაზე განვითარებული მოვლენების შესახებ საზოგადოებისთვის ინფორმაციის მიწოდებას.²²¹ მათ მიერ გავრცელებული ინფორმაცია, შესაძლოა, მნიშვნელოვანი იყოს როგორც აქციის ორგანიზატორების და მონაწილეების, ასევე, სამართალდამცავი პირების ქმედებების შესაფასებლად და, ამასთან, ხელი შეუწყოს ამ საკითხზე საზოგადოებრივი აზრის ფორმირებას.

სამართალდამცავები ვალდებული არიან, აქციის მიმდინარეობისას მედიის წარმომადგენლებს ხელი არ შეუშალონ მუშაობის პროცესში, არამედ, პირიქით, ხელი შეუწყონ მიმდინარე მოვლენების გაშუქებაში.²²² აქციის დაშლის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების დროს სამართალდამცავებმა უნდა განასხვავონ მედიის წარმომადგენლები აქციის მონაწილეებისგან. შესაძლოა, პოლიციელებმა მათაც მოსთხოვონ ტერიტორიის დატოვება, თუმცა, ასეთ შემთხვევაშიც, ჟურნალისტებს ხელი არ უნდა შეეშალოთ პოლიციის საქმიანობის დაკვირვებასა და ჩაწერის გაკეთებაში.²²³ აქციის დაშლის მიმდინარეობისას სამართალდამცავმა პირებმა მაქსიმალურად უნდა უზრუნველყონ ჟურნალისტებისა და მედიის სხვა წარმომადგენლების უსაფრთხოება, თუმცა, აღნიშნული გარანტიები გამოყენებული არ უნდა იყოს მათი უფლებების შეზღუდვის საბაბად.²²⁴ მსგავსი ღონისძიებები, რომლებითაც

²²⁰ *Fatullayev v. Azerbaijan*, no. 40984/07, § 88, 22/04/2010.

²²¹ *Najafli v. Azerbaijan*, no. 2594/07, § 66, 02/10/2012.

²²² OSCE Representative on Freedom of the Media, Special Report: Handling of the media during political demonstrations, Observations and Recommendations, June 2007, ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2ICWVKA> [ბოლო ნახვა: 03/09/2019].

²²³ OSCE, ODIHR, Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly (SECOND EDITION), 2010, §§ 168-170, ხელმისაწვდომია: <https://www.osce.org/odihr/73405?download=true> [ბოლო ნახვა: 03/09/2019].

²²⁴ Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on Protecting Freedom of Expression and Information in Times of Crisis, 26/09/2007, ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2ISOFGx> [ბოლო ნახვა: 03/09/2019].

ხელი ეშლებათ ჟურნალისტებს თავიანთი სამუშაოს შესრულებაში, არღვევს საერთაშორისო სტანდარტებს, მათ შორის, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-10 მუხლით დაცულ გამოხატვის თავისუფლებას.²²⁵ ამასთან, დაუშვებელია ჟურნალისტის და მედიის სხვა წარმომადგენლების აღჭურვილობის, მათ შორის, გადაღებული კადრების მიზანმიმართულად ჩამორთმევა ან/და დაზიანება.²²⁶ მსგავსი ტიპის ქმედებები წარმოადგენს საერთაშორისო სტანდარტებით აკრძალულ პრაქტიკას და, შესაძლოა, აღქმული იყოს, როგორც მედიის წარმომადგენლების მიმართ განხორციელებული ცენზურა.

საერთაშორისო სტანდარტების მსგავსად, ჟურნალისტისთვის პროფესიულ საქმიანობაში უკანონოდ ხელშეშლა, მათ შორის ძალადობის მექანიზმით ან სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით, დასჯად ქმედებას წარმოადგენს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსითაც.²²⁷

საქართველოს ჟურნალისტური ეთიკის ქარტიის მონაცემებით და საიას მიერ მოპოვებული მტკიცებულებებით, ასევე, სხვადასხვა მედიასაშუალების მიერ გადაღებული კადრებით დასტურდება, რომ აქციის დაშლის დროს და შემდგომ მედიის 40-მდე წარმომადგენელს შეეშალა ხელი პროფესიული მოვალეობის შესრულებაში.²²⁸ აქედან, მედიის **32 წარმომადგენელს** აღენიშნებოდა დაზიანება სხეულის სხვადასხვა მონაკვეთზე, **6 მათგანს** ხელი შეეშალა მიმდინარე მოვლენების გადაღებაში,²³⁰ ხოლო **1 პირი** დაექვემდებარა თავისუფლების უკანონო აღკვეთას.²³¹

²²⁵ *Gsell v. Switzerland*, no. 12675/05, § 49, 8/10/2009.

²²⁶ OSCE Representative on Freedom of the Media, Special Report: Handling of the media during political demonstrations, Observations and Recommendations, June 2007.

²²⁷ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი, 154-ე მუხლი.

²²⁸ საქართველოს ჟურნალისტური ეთიკის ქარტია, „ჟურნალისტების მიმართვა საქართველოს მთავრობას, შს მინისტრს და დიპლომატიურ კორპუსს“, ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2t1tc4N> [ბოლო ნახვა: 04/09/2019]. ანგარიშის ფარგლებში საიამ გამოკითხა მედიის 19 წარმომადგენელი. მედიის დაზარალებულ წარმომადგენელთა რიცხვი, შესაძლოა, არ იყოს სრულყოფილი და, საიას მიერ იდენტიფიცირებული შემთხვევების გარდა, მათ მიმართ სხვა ინციდენტებსაც ჰქონოდა ადგილი.

²²⁹ ანა ვახტანგაძე, თამარ ბალაშვილი, თორნიკე კოშკაძე, გელა ბოჩიკაშვილი, გვანცა ნემსაძე, გიორგი ჭუმბურიძე, გურამ მურადიანი, ეკატერინე აბაშიძე, ზურა სალაყაია, ზურაბ კოკაია, თამაზ თხილიძე, ილია სამურგანიძე, კოტე გრიგალაშვილი, ლიკა ალელიშვილი, მარიამ ნიკურაძე, ნინო ხომრევიანიძე, ლევან მელიქიძე, კახა ჭონჭუა, მერაბ ცაავა, თონა ცხომელიძე, ქეთა ციციშვილი, ლიკა უროტაძე, ბექა აშორტია, დიტო ყირილიშვილი, ბესლან კუმუოვი, დავით ახალაძე, დათო ქლოშვილი, გიორგი პაჭიკაშვილი, გიორგი ოსაძე, ალექსი მეგრელიშვილი, გიორგი დიასამიძე, ნიკა მუხიგულაშვილი.

²³⁰ ალექსი მეგრელიშვილი, გელა ბოჩიკაშვილი, გიორგი დიასამიძე, ზურაბ კოკაია, ნიკა მუხიგულაშვილი, ქეთევან გრიგორაშვილი.

²³¹ ნიკა მუხიგულაშვილი.

3.1. მედიის წარმომადგენლებისთვის პროფესიული საქმიანობის განხორციელებაში ხელშეშლის ფაქტები

2019 წლის 20-21 ივნისის მოვლენების დროს სამართალდამცავი ორგანოს წარმომადგენლების მხრიდან ადგილი ჰქონდა ჟურნალისტების მიმართ არასათანადო მოპყრობას, რაც გამოიხატებოდა მათთვის როგორც ფიზიკური და სიტყვიერი შეურაცხყოფის მიყენებაში, ასევე, რეზინის ტყვიების სროლაში. მსგავსი ქმედების შედეგად, ჯამში, 32 წარმომადგენელი დაშავდა. აქედან, 15-მა მათგანმა სამედიცინო დახმარების მისაღებად სხვადასხვა სამედიცინო დაწესებულებას მიმართა.²³² ჟურნალისტებს დაზიანებები მიღებული ჰქონდათ სხეულის სხვადასხვა ნაწილზე, მათ შორის, სახის, გულმკერდის არესა და მხარში. ხშირ შემთხვევაში ერთ ჟურნალისტს სხეულზე რამდენიმე ადგილას აღენიშნებოდა დაზიანება.

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკის თანახმად, პროფესიული საქმიანობის განხორციელების დროს, სახელმწიფო მოხელეების მხრიდან ჟურნალისტის მიმართ არასათანადო მოპყრობა სერიოზულად აფერხებს ინფორმაციის მიღებისა და გავრცელების უფლების განხორციელებას და იწვევს ჟურნალისტურ საქმიანობაში ჩარევას. სახელმწიფომ უნდა დაადასტუროს, რომ ჟურნალისტის მიმართ ძალის გამოყენება მკაცრად აუცილებელია მისი ქცევიდან გამომდინარე, ან, რომ თავად იგი ძალადობს პოლიციის მისამართით ან მათთვის საფრთხეს წარმოადგენს, ან/და არსებობს რაიმე სხვა მიზეზი, რომელიც ძალის გამოყენებას გაამართლებს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, პოლიციის მიერ გამოყენებული ძალა ჩაითვლება არასაჭიროდ, გადაჭარბებულად და შეფასდება უფლების დარღვევად.²³³

20-21 ივნისს ჟურნალისტებმა დაზიანებები მაშინ მიიღეს, როდესაც ისინი მოვლენათა ეპიცენტრში იმყოფებოდნენ და მიმდინარე მოვლენებს იღებდნენ/აშუქებდნენ. გადაღების პროცესში მედიის წარმომადგენელთა ნაწილს ეცვა მაისური ან/და ჟილეტი წარწერით „PRESS“, ჰქონდათ ჟურნალისტობის დამადასტურებელი დოკუმენტი, ე.წ. პრესკარტა ან/და შესაბამისი აღჭურვილობა (ვიდეოკამერა, მიკროფონი და სხვა). აქედან გამომდინარე, ჟურნალისტების ჩაცმულობის ან/და აღჭურვილობის გათვალისწინებით, შესაძლებელი იყო მათი განსხვავება აქციის მონაწილეებისგან. იმავდროულად, აქციაზე ყოფნის პერიოდში გავრცელებული კადრებით და, უშუალოდ, გამოკითხულ პირთა ახსნა-განმარტებებით დასტურდება, რომ არ არსებობდა მედიის წარმომადგენლების მიმართ ძალის გამოყენების წინაპირობა და აუცილებლობა, რადგან ისინი საფრთხეს არ უქმნიდნენ სამართალდამცავთა ან/და სხვა პირთა სიცოცხლესა და ჯანმრთელობას, არ იყვნენ შეიარაღებულნი ფარით ან/და სხვა ნივთით, არ ძალადობდნენ და არც რაიმე სახის წინააღმდეგობას უწევდნენ პოლიციელებს. ჟურნალისტთა განმარტებით, ხშირად,

²³² საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს 2019 წლის 1-ლი აგვისტოს წერილი №011/13936.

²³³ *Najafli v. Azerbaijan*, no. 2594/07, §§ 37-39, 67-69, 02/10/2012.

მიუხედავად იმისა, რომ სამართალდამცავი პირებისთვის აღქმადი იყო, რომ ისინი ჟურნალისტურ საქმიანობას ახორციელებდნენ, პოლიციელები მათი მიმართულებით მიზანმიმართულად ისროდნენ რეზინის ტყვიებს, ზოგ შემთხვევაში კი – ახლო მანძილიდანაც.

NEWS.On.ge-ს რედაქტორი გელა ბოჩიკაშვილი საიასთვის მიცემულ ინტერვიუში აღნიშნავს: „*ჯერ კიდევ პარლამენტის კიბეების მარცხენა ნაწილთან ყოფნისას, კარავთან მისვლამდე, შემხვდა ჩემი მეგობარი – ჟურნალისტი (Netgazeti.ge) დათო ქოქოშვილი. ჩვენ ერთმანეთს ვესაუბრებოდით მიმდინარე მოვლენებზე, რა დროსაც დათომ მითხრა – მგონი ახლა ჩვენ გვიმიზნებენ და გვესვრიან ტყვიასო. დათომ დაიძახა, არ გვესროლოთ, ჟურნალისტები ვართო. მეც გავიხედე [პარლამენტის] კიბეების ზევით მყოფი სპეცრაზმელებისკენ და ხელით ვაჩვენებდი მაისურზე არსებულ წარწერას – „პრესა“. მიუხედავად ჩემი მკაფიო მოწოდებისა და განმასხვავებელი ნიშნისა, მაინც მესროლეს ტყვია [...] აშკარად ჩემი ჟურნალისტური საქმიანობიდან გამომდინარე“.²³⁴*

სპეცრაზმელების მხრიდან რეზინის ტყვიების მიზანმიმართულად სროლაზე საუბრობს „რუსთავი 2“-ის ოპერატორი თაზო თხილიშვილი: „*მე შეძლებისდაგვარად ვცდილობდი, პარლამენტის წინ, ეპიცენტრში მქონდა კადრი. როგორც ვხვდები, ერთ-ერთმა სპეცრაზმელმა ეს შენიშნა და დამიმახსოვრა. ამ პერიოდში მე ერთი თვალით კამერას ვუყურებდი, თან ეს კამერა თავზე მქონდა მოფარებული, რომ ერთგვარად დავეცავი შესაძლო ტყვიისგან, ხოლო ერთი ხელი კამერაზე მქონდა მოხვეული. [...] კამერიდან თავს აგწვევდი თუ არა, ეს სპეცრაზმელი იწყებდა ჩემთვის დამიზნებას“.²³⁵ სპეცრაზმელის მხრიდან მიზანმიმართულად სროლის ფაქტს ადასტურებს „რადიო თავისუფლების“ ოპერატორი გიორგი ჭუმბურიძეც, რომელმაც რეზინის ტყვიების სროლის შედეგად მუცლის არეში დაზიანება მიიღო.²³⁶*

ტელეკომპანია „რუსთავი 2“-ის ყოფილი ჟურნალისტი თამარ ბაღაშვილი მიმდინარე მოვლენების გასაშუქებლად პარლამენტის მარჯვენა მხარეს, კიბეების ბოლოში იდგა აქციის მონაწილეებთან ერთად, როდესაც მას მარცხენა ხელში ნარინჯისფერი ტყვია მოხვდა: „*ვიგრძენი რომ მხარი ძალიან მეტკინა, დავიხედე და სტაფილოსფერი ტყვია მქონდა ჩარჭობილი მხარში. ვერ მივხვდი, რა იყო, ხელი მოვკიდე და მოვიგლიჯე“.²³⁷ მიყენებული დაზიანების შედეგად, მას მხარი ჰქონდა მოტეხილი.²³⁸*

²³⁴ ჟურნალისტ გელა ბოჩიკაშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ; ასევე, იხილეთ, NEWS.On.ge, „ცრემლსადენი გაუშვეს“, 44 წთ. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2IVYZHV> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

²³⁵ თაზო თხილიშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²³⁶ გიორგი ჭუმბურიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ და მის მიერ საიასთვის მიწოდებული ვიდეომასალა.

²³⁷ ჟურნალისტ თამარ ბაღაშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ; ასევე, „TV პირველის“, ვიდეო 1:04:00-1:04:07სთ, ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2kttLNQ>, ასევე, „რუსთავი 2“, „კურიერის“ სპეციალური გამოშვება 21:00 საათზე“, 01:42-01:43სთ. ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k1xqm3> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

²³⁸ „რუსთავი 2“ - „რა მდგომარეობაში არიან ადამიანები, რომლებსაც პოლიცია დამიზნებთ ესროდა,“ ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2kz2uKd> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

რეზინის ტყვიების შედეგად სახის არეში დაზიანება მიიღო „საზოგადოებრივი მაუწყებლის“ ოპერატორმაც. „რუსთავი 2“-ის²³⁹ და სხვა სამაუწყებლო კომპანიების მიერ გავრცელებულ კადრებში, 00:11 საათზე, ჩანს „საზოგადოებრივი მაუწყებლის“ ოპერატორი, რომელსაც მარცხენა ხელში უჭირავს კამერა. იგი ამ დროს პარლამენტის წინ კიბეებთან იმყოფება, სპეცრაზმელებიდან რამდენიმე მეტრის მოშორებით. მოულოდნელად ოპერატორი ძირს ეცემა, ხოლო კამერა მის გვერდით ვარდება. კადრში ნათლად ჩანს, რომ სროლის შედეგად ოპერატორმა ცხვირის არეში მარჯვენა თვალთან ახლოს მიიღო დაზიანება. მის დასახმარებლად მივიდნენ კოლეგები, მათ შორის, აჭარის ტელევიზიისა და რადიოს თბილისის ბიუროს კორესპონდენტი ნინო ხომრევანიძე. ხომრევანიძე იხსენებს: „[ფეისბუქ-ლაივის ჩართვიდან] დაახლოებით 3-5 წუთში დავაფიქსირე, რომ ჩემს ერთ-ერთ კოლეგას რეზინის ტყვია მოხვდა და დაშავდა. ეს ხდებოდა პარლამენტის კიბეებთან. სწორედ ამ პერიოდში, როდესაც ვცდილობდი, გამერკვია, თუ რა დაზიანებები ჰქონდა მას, მეც მომხვდა ტყვია მარცხენა ბარძაყზე... შემიძლია ვთქვა, რომ ეს იყო დამიზნებით სროლა, ჟურნალისტურ საქმიანობაში ხელშეშლა, ვინაიდან ვიდეო კიბეებზე, მეჭირა კამერა და ვახორციელებდი ჩემს საქმიანობას, ირგვლივ არ იყო ბევრი ხალხი და იმ ტერიტორიაზე არც აგრესიულად განწყობილი მოქალაქეები იდგნენ“.²⁴⁰ კორესპონდენტის განმარტებით, რეზინის ტყვია მას მუცლისა და ბარძაყის არეში მოხვდა.

რეზინის ტყვიებით დაზიანებები მიიღო ფოტოჟურნალისტმა გურამ მურადოვმა. აღნიშნულ ფაქტს მურადოვი შემდეგნაირად იხსენებს: „ვიდეო სპეცრაზმელებსა და მოქალაქეებს შორის, უფრო ზუსტად კი, პარლამენტის წინ არსებულ ცენტრალურ კოლონებთან/ცენტრალურ შესასვლელში, პირით - პარლამენტისკენ [...] ახლო მანძილიდან მომხვდა ტყვიები, რადგანაც ე.წ. საფანტმა გაშლა ვერ მოასწრო. [...] მაქვს აღქმა, რომ ან ერთმა ადამიანმა გაისროლა რამდენიმე ტყვია ან გვერდიგვერდ იდგა ორი პირი“.²⁴¹ შედეგად, მურადოვს აღენიშნებოდა 11 ღია ჭრილობა ზურგის მიდამოში, ექსკორაცია მარცხენა მხარის არეში და ღია ჭრილობა მარცხნივ წინამხრის არეში.²⁴²

2019 წლის 20-21 ივნისის მოვლენების დროს, რეზინის ტყვიების სროლის გარდა, ჟურნალისტების მიმართ გამოვლინდა ფიზიკური და სიტყვიერი შურადაცხყოფის ფაქტებიც. საზოგადოებრივი მაუწყებლის ჟურნალისტის ნიკა მუხიგულაშვილის განმარტებით, მის მიმართ სამართალდამცავებმა გადაჭარბებული ფიზიკური ძალა

²³⁹ „რუსთავი 2“, „კურიერის“ სპეციალური გამოშვება 21:00 საათზე, 3:11:45წთ, ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2k1xqom3>, NEWS.On.ge, „ცრემლსადენი გაუშვეს“, 06:00 წუთი, ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2IVYZHv> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

²⁴⁰ ნინო ხომრევანიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁴¹ ფოტოჟურნალისტ გურამ მურადოვის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁴² „რუსთავი 2“, „მე მართლა გადარჩენილი ვარ, აბა 18 წლის მაკომ რა თქვას - 20 ივნისის დაშავებულებმა, შესაძლოა, ევროსასამართლოს მიმართონ,“ ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2ktbxMt> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

მას შემდეგ გამოიყენეს, რაც მან უარი თქვა აქციის მონაწილეების დაკავების კადრების წაშლაზე. ერთ-ერთმა პოლიციელმა ნიკას სახეში გაშლილი ხელი დაარტყა. შედეგად, მას ცხვირიდან სისხლი წამოუვიდა. 4-5 პოლიციელი მიწაზე დაგდებულ ჟურნალისტს წიხლებს და ხელკეტს ურტყამდა, რის შემდეგაც ის დააკავეს. დანიშნულების ადგილზე მიყვანამდე ნიკას კიდევ ერთი პოლიციელი ხელკეტით გაუსწორდა.²⁴³ სამართალდამცავებმა ფიზიკური შეურაცხყოფა მიაყენეს „TV პირველის“ ჟურნალისტ ალექსი მერებაშვილსაც, რომელიც გამთენიისას კაფე „გალერის“ წინ იდგა და მიმდინარე მოვლენებს იღებდა. სპეცრაზმელმა მას ხელში ფარი ჩაარტყა. შედეგად, ჟურნალისტს დაუზიანდა კამერა და, ასევე, ხელი, რომელზეც ფარი მოხვდა.²⁴⁴

სხეულის დაზიანების გარდა, დაფიქსირდა ასევე მედიის წარმომადგენლებისთვის პროფესიული საქმიანობის განხორციელებაში ხელშემშლის სხვაგვარი ფაქტებიც. კერძოდ, გამოიკვეთა სამართალდამცავთა მხრიდან მიმდინარე მოვლენების გადაღება/გაშუქებაში ხელის შეშლის 6 ფაქტი.

პროფესიული საქმიანობის განხორციელებაში ხელი შეეშალათ „TV პირველის“ ჟურნალისტ ქეთევან გრიგორაშვილს და მის ოპერატორს, როდესაც ისინი თავისუფლების მოედანზე დავით შუბითიძის²⁴⁵ და მისი შვილის დაკავების ფაქტს იღებდნენ. გრიგორაშვილი, თავის ოპერატორთან ერთად, ინციდენტის ადგილს მიუახლოვდა და მათ ახლო მანძილიდან პოლიციელთა მიერ დაკავების ფაქტის გადაღება დაიწყეს. ამ დროს ფარით აღჭურვილი პოლიციელი ოპერატორის კამერას გადაეფარა, ხოლო მეორე პოლიციელი ოპერატორს მიაწვია და ინციდენტის ადგილიდან დაახლოებით 50 მეტრის მოშორებით გაიყვანა, თან შემდეგი სიტყვებით მიმართა: „*ნამო, უსაფრთხო არ არის აქ, ნამო, ნამო... აქ უსაფრთხოდ ვერ იქნები*“. პოლიციელი უკან მიბრუნდა, რის შემდეგაც ოპერატორი და ჟურნალისტი კვლავ მიუახლოვდნენ ინციდენტის ადგილს. თუმცა, ამჯერად უკვე სხვა პოლიციელებმა შეუშალეს მათ ხელი დაკავებული პირის მანქანაში ჩასმის კადრების გადაღებაში, კერძოდ, ერთმა მათგანმა კამერას რამდენჯერმე ააფარა ხელი, ხოლო მეორე ვიდეოკამერას კვლავ ფარით გადაეფარა.²⁴⁶

„ნეტგაზეთის“ ჟურნალისტ გიორგი დიასამიძეს სამართალდამცავებმა პროფესიული საქმიანობის განხორციელებაში ხელი მაშინ შეუშალეს, როდესაც ის პარლამენტის ეზოში იმყოფებოდა. პოლიციელები მისგან კამერის გათიშვას მოითხოვდნენ. „*პოლიციელი [...] მომვარდა და გამომგლიჯა ტელეფონი სელფის ჯოხთან ერთად. [...] დაავდო ძირს, რის შედეგადაც მოსძვრა დამცავის წინა მხარე, დაზიანდა ეკრანის მცირე ნაწილი და სელფის ჯოხიც. [...] ჩემი იდენტიფიცირება, რომ ჟურნალისტი ვიყავი, მარტივად შეიძლებოდა, ვინაიდან მეკეთა პარლამენტის აკრედიტაციის ბა-*

²⁴³ ჟურნალისტ ნიკა მუხიგულაშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁴⁴ ჟურნალისტ ალექსი მერებაშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁴⁵ დავით შუბითიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁴⁶ „TV პირველის“ მიერ საიასთვის მიწოდებული ვიდეომასალა.

რათი და რამდენჯერმე ხმამაღლაც ვუთხარი, რომ ჟურნალისტი ვიყავი [...] თუმცა, არაფერმა გაჭრა. იგი კვლავ მომმართავდა აგრესიულად, მემუქრებოდა „ტექნიკის თავზე გადაბრუნებით“ და მაყენებდა შეურაცხყოფას,“ – იხსენებს გიორგი დიასამიძე.²⁴⁷ ჟურნალისტი იქვე მყოფ პოლიციელებს სთხოვდა დახმარებას, თუმცა, მათ უმრავლესობას აღნიშნულზე რეაქცია არ ჰქონდა. საბოლოოდ, პოლიციელების მხრიდან გამოყენებული ძალის შედეგად, ჟურნალისტს პარლამენტის ეზო დაატოვებინეს.²⁴⁸

3.2. ჟურნალისტისთვის თავისუფლების უკანონო აღკვეთის ფაქტი

საიას ხელთ არსებული ინფორმაციით, 2019 წლის 20-21 ივნისის მოვლენების დროს სამართალდამცავებმა 1 ჟურნალისტს უკანონოდ აღუკვეთეს თავისუფლება. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს განმარტებით, ნებისმიერი მცდელობა, რომელიც უკავშირდება დემონსტრაციის ადგილიდან ჟურნალისტების განდევნას, მკაცრ შემონმებს უნდა დაექვემდებაროს. იმისთვის, რომ თავისუფლების აღკვეთა არ იყოს მიჩნეული თვითნებურად, საკმარისი არ არის პირის დაკავება მხოლოდ ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად, არამედ აღნიშნული ღონისძიება ასევე აუცილებელი უნდა იყოს იმ კონკრეტულ გარემოებებში.²⁴⁹

21 ივნისს, გამთენიისას, როდესაც სამართალდამცავები აქციის მონაწილეებს ფიქრის გორის ტერიტორიაზე აკავებდნენ, ნიკა მუხიგულაშვილი, ოპერატორთან ერთად, მიმდინარე დაკავებებს იღებდა. ჟურნალისტი იხსენებს: „რამდენიმე სამართალდამცავი მოვიდა და გვითხრა, რომ გადაღებული მასალა უნდა წაგვეშალა. ჩემი ვარაუდით, ამის მიზეზი შეიძლება ყოფილიყო ის, რომ არ გამოჩენილიყო დაკავების დროს მათი მხრიდან უფლებამოსილების გადამეტების ფაქტები, თუმცა, ასეთი კადრები ჩვენ ისედაც არ გვქონდა. მაგრამ დავინახე ერთი შემთხვევა, როდესაც სპეცრაზმელმა დაკავებულს სახეში ხელი დაარტყა. ჩვენ უარი ვუთხარით გადაღებული მასალის წაშლაზე. ამის შემდეგ მათ დაიწყეს ჩართვის აპარატის კაბელის გამოერთება და კამერის ნაწილების მოშლა, რის საშუალებასაც არ ვაძლევდით. თუმცა, ერთ-ერთმა პოლიციელმა გვერდით ძალისმიერად გამწია, მეორემ კი, გაშლილი ხელი მომარტყა სახეში. შედეგად, ცხვირიდან სისხლდენა დამეწყო. გვერდიდან ასევე დამარტყა პოლიციელმა, რომელმაც ძირს დამავლო [...] დაახლოებით 4-5 სამართალდამცავი მირტყამდა“.²⁵⁰

ნიკას განცხადებით, ცემა დაახლოებით ერთ წუთამდე გაგრძელდა, რის შემდეგაც ყოველგვარი განმარტების გარეშე დააკავეს და ვარაზის ხევის მიმართულებით

²⁴⁷ ჟურნალისტ გიორგი დიასამიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁴⁸ „ნეტგაზეთი“, „ქაოსი პარლამენტთან - პოლიცია ცრემლსადენ გამსა და რეზინის ტყვიებს იყენებს“, 40:00წთ, ხელმისაწვდომია, <https://bit.ly/2lXffOI> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

²⁴⁹ *Butkevich v. Russia*, no. 5865/07, §64, 13/02/2018.

²⁵⁰ ჟურნალისტ ნიკა მუხიგულაშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

წაიყვანეს. „ვთხოვდი მათ, ცოტა ხნით ამოსუნთქვის საშუალება მოეცათ, რადგან ცხვირიდან წამოსულ სისხლს ვყლაპავდი და სუნთქვა ძალიან მიჭირდა, რაზეც უარი მითხრეს და უფრო სწრაფად გადაადგილებას მაიძულებდნენ. სანამ დანიშნულების ადგილამდე მივიდოდი, მარჯვენა მხრიდან მომიახლოვდა სამართალდამცავი, რომელმაც იკითხა, თუ რა მოხდა. ვუთხარი, რომ ჟურნალისტი ვიყავი და უმიზეზოდ დამაკავეს, რაზეც მუცელში ისეთი ძალით ჩამარტყა ხელკეტი, რომ ტკივილისგან მოვიხარე“²⁵¹ – იხსენებს ნიკა მუხიგულაშვილი. დაკავების შემდეგ ჟურნალისტი შსს-ს ერთ-ერთ სამმართველოში გადაიყვანეს, სადაც მის მიმართ დაკავების ოქმი შედგა პოლიციელის კანონიერი მოთხოვნისადმი დაუმორჩილებლობის მოტივით. პოლიციის განყოფილებაში ის დაახლოებით 4-5 საათი გააჩერეს, შემდეგ კი გამოუშვეს.

კონკრეტული გარემოებების გათვალისწინებით, არ არსებობდა კანონიერი საფუძველი, რომელიც ჟურნალისტის დაკავებას გაამართლებდა. მითუმეტეს, რომ არ დასტურდებოდა, ერთი მხრივ, პოლიციელის მხრიდან კანონიერი მოთხოვნის გაცემის და, მეორე მხრივ, მუხიგულაშვილის მხრიდან კანონიერი მოთხოვნისადმი დაუმორჩილებლობის ფაქტი. მიუხედავად აღნიშნულისა, ჟურნალისტს რამდენიმე საათის განმავლობაში მაინც აღევკვთა თავისუფლება.

3.3. შეჯამება

2019 წლის 20-21 ივნისის აქციის დაშლის დროს სამართალდამცავთა მხრიდან ადგილი ჰქონდა მედიის წარმომადგენლების უფლებების, მათ შორის, გამოხატვის თავისუფლების, არასათანადო მოპყრობისგან დაცვის უფლების, საკუთრების უფლების დარღვევას. **ჟურნალისტისთვის პროფესიული საქმიანობის ხელშეშლის შემთხვევაში, აუცილებელია, სახელმწიფომ უზრუნველყოს პასუხისმგებელ პირთა დასჯა გამჭვირვალე და სწრაფი პროცედურებით. სახელმწიფოს მხრიდან არასაკმარისი ძალისხმევის გამოჩენა, მათ შორის, გამოძიების გაჭიანურება და დამნაშავე პირთა პასუხისმგებაში მიუცემლობა აღვივებს დაუსჯელობის სინდრომს, ახალისებს ჟურნალისტებისა და მედიის სხვა წარმომადგენლების მიმართ ძალადობას და ძირს უთხრის სამოგადოების ნდობას.** საიას ხელთ არსებული ინფორმაციით, მიმდინარე გამოძიების ფარგლებში საქართველოს გენერალური პროკურატურა, მათ შორის, სწავლობს ჟურნალისტების მიმართ ჩადენილი შესაძლო დანაშაულის ფაქტებს. თუმცა, დღევანდელი მდგომარეობით, საქართველოს გენერალურ პროკურატურას არცერთი პირისთვის არ წაუყენებია ბრალი მედიის წარმომადგენლების მიმართ განხორციელებული დარღვევების გამო.

²⁵¹ იგივე.

თავი 4

„ლატარიით“ განაწილებული დაკავებულები

ადმინისტრაციული წესით დაკავების
პრაქტიკის ანალიზი

2019 წლის 20-21 ივნისის სამართალდამცავებმა ადმინისტრაციული წესით 342 პირი წვრილმანი ხულიგნობის ან/და პოლიციის კანონიერი მოთხოვნისადმი დაუმორჩილებლობის საფუძვლით დააკავეს.

4.1. სამართალდარღვევის დოკუმენტაციის შედგენა ინდივიდუალური შემთხვევების შესწავლის გარეშე

ანგარიშის მიზნებისთვის გაანალიზებული 50 საქმის მასალიდან გამოიკვეთა, რომ 49 შემთხვევაში ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმები შედგენილი იყო საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 166-ე (წვრილმანი ხულიგნობა) და 173-ე (პოლიციის კანონიერი მოთხოვნისადმი დაუმორჩილებლობა) მუხლების, ხოლო ერთ შემთხვევაში – მხოლოდ წვრილმანი ხულიგნობის საფუძვლით.

სამართალდარღვევის ოქმებში სამართალდარღვევის შინაარსი ზოგადი ფორმულირებით შემოიფარგლება და არცერთი მათგანი არ მოიცავს საქმის ფაქტობრივი გარემოებების და სამართალდარღვევის არსის დეტალურ აღწერას. ყველა შემთხვევაში ოქმებში ვხვდებით ჩანაწერებს იმის თაობაზე, რომ დაკავებული პირი არღვევდა საზოგადოებრივ წესრიგს, საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილას იგინებოდა და არ ემორჩილებოდა პოლიციის თანამშრომლების კანონიერ მოთხოვნას, შეეწყვიტა კანონსაწინააღმდეგო ქმედებები.²⁵² ზოგიერთ შემთხვევაში ოქმებში უფრო ზოგადი ხასიათის მითითებებია, რომელთა თანახმად, დაკავება მოხდა წვრილმანი ხულიგნობისა და პოლიციის კანონიერი მოთხოვნისადმი დაუმორჩილებლობის გამო,²⁵³ ხოლო ცალკეულ შემთხვევაში სამართალდარღვევის არსში მითითებულია, რომ დაკავებული პირი იყო საპროტესტო აქციის მონაწილე.²⁵⁴

სტანდარტულად შედგენილ ოქმებზე საუბრობენ აგრეთვე ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის პროცესებში მონაწილე ადვოკატებიც: „სპეცრაზმი აკავებდა, ხორციელდებოდა მარი განყოფილებაში და იქ ეუბნებოდნენ, ვცითირებ – გაუფორმეთ 166-ე – 173-ე მუხლები“.²⁵⁵

დაკავებული პირები აღნიშნავენ, რომ მათი ოქმები ერთმანეთთან შეთანხმებით, ყოველგვარი ფაქტობრივი გარემოების გამოკვლევის გარეშე იმ სამართალდამცავებმა შეადგინეს, რომლებსაც მათი დაკავების შესახებ ინფორმაცია არ ჰქო-

²⁵² ადმინისტრაციული დაკავების ოქმები: №ბი000049077, №ბი000049070, №ბი000049089, №ბი000049080, ასევე, ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმები: №ბე000090541, №ბე000090553, №ბე000090540; №ბე000090539.

²⁵³ ადმინისტრაციული დაკავების ოქმები: №ბი000048147, №ბი000061323, №ბი000061324, ასევე, ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმები: №ბე000020880, №ბე000041881, №ბე000041888.

²⁵⁴ ადმინისტრაციული დაკავების ოქმები: №აო000028686, №აო000028551. ასევე, ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმები: №აკ000036115, №აკ000034113.

²⁵⁵ ადვოკატ ქამრალ ამჯანოლლის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

ნდათ.²⁵⁶ „შაბლონი ჰქონდათ ვინმე იოსკას მიერ შედგენილი (სამართალდამცავები ასე ეძახდნენ მას), სადაც სტანდარტულად ყველა დაკავებულზე ეწერა, რომ გიგინებოლით, გაყენებით შეურაცხყოფას, გუნევით წინააღმდეგობას და პარლამენტში შეჭრა გვსურდა“²⁵⁷ – იხსენებს კოკა კილურაძე.

4.2. დაკავების ფაქტობრივი ადგილისა და ოქმში მითითებულის შეუსაბამობა

ოფიციალური დოკუმენტების ინდივიდუალური შემთხვევების შესწავლის გარეშე შედგენაზე მეტყველებს ის გარემოებაც, რომ ხშირად ოქმში მითითებული დაკავების ადგილი არ ემთხვეოდა ფაქტობრივი დაკავების ადგილს.

მაგალითად, რ.ა. და ნ.ჭ. სამართალდამცავებმა ერთად, კონსერვატორიის მიმდებარედ, გრიბოედოვის ქუჩაზე დააკავეს, რასაც მათი მეზობლებიც შეესწრნენ.²⁵⁸ მათი დაკავებისა და სამართალდარღვევის ოქმებში კი მითითებულია, რომ ერთი მათგანი რუსთაველის გამზირზე,²⁵⁹ ხოლო მეორე – თავისუფლების მოედნის მიმდებარედ დააკავეს.²⁶⁰

რ.მ-ს საქმეზე²⁶¹ დაკავების ადგილთან დაკავშირებით შეუსაბამობას ხვდებით ადმინისტრაციული დაკავების ოქმსა და დაკავებასთან დაკავშირებით შედგენილ შეტყობინებაში. კერძოდ, ადმინისტრაციული სამართალდარღვევისა და ადმინისტრაციული დაკავების ოქმში მითითებულია, რომ მისი დაკავება მოხდა თავისუფლების მოედანზე,²⁶² ხოლო მისი დაკავების შესახებ შეტყობინებაში დაკავების ადგილად მელიქიშვილის გამზირია მითითებული.²⁶³

დაკავების ფაქტობრივ და ოქმში მითითებულ ადგილებს შორის შეუსაბამობაზე საუბრობენ გამოკითხული ადვოკატებიც.²⁶⁴ საიას ადვოკატი ევატერინე ფავლენიშვილი განმარტავს, რომ ოქმის მიხედვით, მისი დაცვის ქვეშ მყოფი ყველა პირი დააკავეს პარლამენტთან, თუმცა, სინამდვილეში, მათი დაკავება გოგებაშვილის

²⁵⁶ კონსტანტინე ჩხეიძის, დავით გოგინაიშვილის, მიხეილ მალლაკელიძის, ვ.გ-ს, ივანე სხირტლაძის, კ.კ-ს, ნ.შ-ს და შაქრო ადეიშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუები.

²⁵⁷ აქციის მონაწილე კოკა კილურაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁵⁸ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 21 ივნისის სხდომის ოქმი საქმეზე №4/6962-19, 17:55:12.

²⁵⁹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს საქმე №4/6962-19; თბილისის სააპელაციო სასამართლოს საქმე №4/ა-480-19.

²⁶⁰ ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმი №ბე000048347; ასევე, ადმინისტრაციული დაკავების ოქმი №ბი000041213.

²⁶¹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს საქმე №4/7119-19.

²⁶² ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა ოქმი №აკ000036115. ასევე, ადმინისტრაციული დაკავების ოქმი №აო000028686.

²⁶³ 2019 წლის 21 ივნისის ნ.კ-ს მიერ შედგენილი შეტყობინება №1614634.

²⁶⁴ ადვოკატ შოთა თუთბერიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

ქუჩასა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე მოხდა.²⁶⁵

4.3. დაკავების ფაქტობრივი დროისა და ოქმში მითითებულის ურთიერთშეუსაბამობა

ადვოკატებისა და დაკავებული პირების გამოკითხვის შედეგად გამოიკვეთა, რომ 20-21 ივნისის აქციასთან დაკავშირებული სამართალდარღვევისა და დაკავების ოქმებში ასახული დაკავების დრო არ შეესაბამება დაკავების რეალურ დროს. მსგავსი ფაქტები შესწავლილი 50 საქმიდან 12 შემთხვევაში გამოვლინდა. მაგალითად, დ.ჩ.-ს საქმეზე²⁶⁶ ადმინისტრაციული დაკავებისა და ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმში მითითებული იყო, რომ იგი დააკავეს 2019 წლის 20 ივნისს 23:45 საათზე,²⁶⁷ თუმცა, „სამოგადოებრივი მაუწყებლისა“ და ტელეკომპანია „იმედის“ პირდაპირი ეთერის ჩართვაში ჩანს, რომ 2019 წლის 21 ივნისს 00:27 საათიდან 00:39 საათამდე ის იმყოფება პარლამენტის შენობის წინ და ცდილობს აქცის მონაწილეების დამშვიდებას.²⁶⁸

დაკავების ფაქტობრივ და ოქმებში მითითებულ დროებს შორის ცდომილებაზე საუბრობს აგრეთვე საიას ადვოკატი გიორგი ტაბატაძე. მისი განმარტებით, ერთ-ერთ საქმეში დაკავებულს დაკავების დროდ დაუფიქსირეს 2019 წლის 20 ივნისის 23:00 საათი, მაშინ, როდესაც მისი დაკავების რეალური დრო იყო 21 ივნისის 01:00 საათი და დაკავებამდე რამდენიმე წუთით ადრე სოციალურ ქსელში პირდაპირი ჩართვაც ჰქონდა.²⁶⁹

4.4. დამკავებელი და წარმდგენი პირების პრაქტიკა

განსაკუთრებით უარყოფით ტენდენციას წარმოადგენდა ის გარემოება, რომ ადმინისტრაციულ პასუხისგებაში მიცემული პირების ფაქტობრივი დამკავებლები არ იყვნენ ოქმების შემდგენები. როგორც წესი, ოქმის შემდგენი პირები აცხადებდნენ, რომ რეალურად მათ დააკავეს პასუხისგებაში მიცემული პირები, თუმცა, დაკავებულები საპირისპიროზე მიუთითებდნენ. გარკვეულ შემთხვევებში აღნიშნული სხვა მტკიცებულებებითაც დასტურდებოდა. მხოლოდ 8 საქმეში განაცხადეს ოქმის შემდგენმა პირებმა, რომ მათ მიერ არ მომხდარა პასუხისგებაში მიცემულ პირთა ფაქტობრივი დაკავება. მსგავსი პრაქტიკა გავლენას ახდენდა სასამართლოში საქმის განხილვის შედეგებზე.

²⁶⁵ ადვოკატ ევატერინე ფავლენიშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁶⁶ თბილისის საქალაქო სასამართლოს საქმე №4/6867-19.

²⁶⁷ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა ოქმი №ბე000041428; ასევე, ადმინისტრაციული დაკავების ოქმი №ბი000049115.

²⁶⁸ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 27 ივნისის სხდომის ოქმი საქმეზე №4/6867-19, 16:41:40.16:25:52-16:32:23.

²⁶⁹ ადვოკატ გიორგი ტაბატაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

მაგალითად, გ.ჟ-ს საქმეზე²⁷⁰ ოქმის შემდგენმა პოლიციელმა აღიარა, რომ ის არ იყო გ.ჟ-ს ფაქტობრივი დამკავებელი და, რომ დაკავებული პირი მას სხვა პოლიციელებმა გადასცეს.²⁷¹ საყურადღებოა შინაგან საქმეთა სამინისტროს წარმომადგენლის მიერ პროცესზე გაკეთებული განმარტება, რომლის თანახმად, ჩვეულებრივი მოვლენაა, როდესაც ერთი პოლიციელი აკავებს პირს და შემდეგ გადასცემს მეორეს ოქმის შესადგენად.²⁷² იგივე განაცხადა შინაგან საქმეთა სამინისტროს წარმომადგენელმა სააპელაციო სასამართლოში ერთ-ერთი საქმის განხილვისას. მისი განმარტებით, სრულიად კანონიერია, ერთმა პოლიციელმა დააკავოს პირი, გადასცეს მეორეს და აუხსნას დაკავებულის სამართალდარღვევის არსი.²⁷³ მსგავსი მიდგომის შედეგად ხშირად ვერ ხერხდება ფაქტობრივი დამკავებლის იდენტიფიცირება, რაც გამორიცხავს სასამართლოში მისი დაბარებისა და დაკითხვის შესაძლებლობას.

აღნიშნულ პრაქტიკაზე საუბრობენ ადვოკატებიც. „ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრის“ ადვოკატი ანი ნასრაშვილი განმარტავს, რომ მის წარმომებაში არსებული 5 საქმიდან 2-ზე პოლიციელები აცხადებდნენ, რომ დამკავებულები თავად იყვნენ, ხოლო სამ საქმეზე დამკავებულები არ გამოცხადდნენ. თუმცა, ყველა საქმეზე დაკავებულები მიუთითებდნენ, რომ წარმომდგენი პოლიციელი არ იყო მათი ფაქტობრივი დამკავებელი.²⁷⁴ საიას ადვოკატ გიორგი ანთაძის განმარტებით, მისი 15 საქმიდან მხოლოდ ერთში მონაწილეობდა დამკავებელი, ხოლო დანარჩენ შემთხვევებში დაკავებულები აცხადებდნენ, რომ მათი დამკავებელი პროცესზე არ იყო. გიორგი ანთაძე განმარტავს, რომ დაკავებულებმა ოქმის შემდგენი პოლიციელები პირველად პოლიციის განყოფილებაში ნახეს, სადაც დაკავებულ პირებს ისინი ოქმის შესადგენად შემთხვევითობის პრინციპით ინაწილებდნენ.²⁷⁵ „[პოლიციელები] ლატარიის პრინციპით ირჩევდნენ, ვინ ვისი დამკავებელი უნდა ყოფილიყო. ირჩევდნენ, შენ ეს დააკავე და შენ ესო. ერთ-ერთი მივიდა და თუ დაგჭირდებათ, აქ ვარ და დამკავებელი ვიქნები ვინმესიო“ – იხსენებს ერთ-ერთი დამკავებელი.²⁷⁶ ადვოკატ ლაშა ცუცქერიძის განმარტებით, მისი საქმეების 90%-ში დამკავებელი არ მონაწილეობდა პროცესში, ხოლო ერთ საქმეში პოლიციელმა განმარტა, რომ მან მხოლოდ ოქმი შეადგინა და პირი თვითონ არ დაუკავებია.²⁷⁷

²⁷⁰ თბილისის საქალაქო სასამართლოს საქმე №4/6893-19.

²⁷¹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 12 ივლისის სხდომის ოქმი საქმეზე №4/6893-19, 14:27:54-14:28:21.

²⁷² იგივე, 14:16:37-14:17:36.

²⁷³ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2019 წლის 26 ივლისის სხდომის ოქმი საქმეზე №4/ა-515-19, 13:56:10.

²⁷⁴ ადვოკატ ანი ნასრაშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁷⁵ ადვოკატ გიორგი ანთაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁷⁶ ალექსანდრე სელეპანოვის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁷⁷ ლაშა ცუცქერიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

4.5. იმ პირთა დაკავების პრაქტიკა, რომლებიც არ იყვნენ აქციის მონაწილეები

20-21 ივნისის მოვლენებთან დაკავშირებით დაკავებული პირების საქმეების მასალებისა და მათი ახსნა-განმარტებების შესწავლის შედეგად გამოიკვეთა მნიშვნელოვანი ტენდენცია, რომლის მიხედვითაც, 21 ივნისის ღამის განმავლობაში და გამთენიისას პოლიციის თანამშრომლები აკავებდნენ ისეთ პირებს, რომლებსაც აქციასთან შეხება არ ჰქონიათ, ხოლო მათ ნაწილთან მიმართებით სასამართლოს მიერაც დადასტურდა, რომ სამართალდარღვევა არ ჩაუდენიათ.

რ.ა-ს²⁷⁸ და ნ.ჯ-ს მიმართ²⁷⁹ წარმოებულ საქმეებში ორივე დაკავებული ადასტურებდა, რომ ისინი არიან მეგობრები და მეზობლები და იმ ღამეს იმყოფებოდნენ კონსერვატორიის მიმდებარედ, გრიბოედოვის ქუჩაზე მეგობრებთან ერთად, რა დროსაც აქციის მონაწილეები, რომლებიც პოლიციის თანამშრომლებს გაურბოდნენ, მათი მიმართულებით წავიდნენ. პოლიციის თანამშრომლებმა ისინიც აქციის მონაწილეებად აღიქვეს და დააკავეს გრიბოედოვის ქუჩაზე,²⁸⁰ რაც მეზობლებმაც დაინახეს.²⁸¹

მ.ბ-ს საქმეში²⁸² დაკავებულმა განმარტა, რომ ის სახლიდან (რომელიც მდებარეობს აღმაშენებლის გამზირზე) მიდიოდა სამსახურის მიმართულებით, ჭოველიძის ქუჩაზე, ჭავჭავიძის აღმართის გავლით, რა დროსაც პოლიციის თანამშრომლებს ის აქციის მონაწილეებში აერიათ და დააკავეს.²⁸³ სააპელაციო სასამართლოს წარედგინა მ.ბ-ს დამსაქმებლის მიერ გაცემული ცნობა,²⁸⁴ რომლის თანახმად, იმ დროს, როდესაც მ.ბ. დააკავეს, ის სამსახურში მორიგე იყო და სამსახურებრივი უფლებამოსილების განსახორციელებლად მიდიოდა, ხოლო მისი მარშრუტი გადიოდა ჭავჭავიძის აღმართზე და აქციასთან არანაირი შეხება არ ჰქონდა.

მ.ჯ-ს საქმესთან დაკავშირებით,²⁸⁵ ადმინისტრაციულ პასუხისგებაში მიცემულმა პირმა განმარტა, რომ ის დააკავეს თავისუფლების მოედანზე მაშინ, როდესაც თავის მეგობარს ელოდებოდა და აქციასთან შეხება არ ჰქონია.²⁸⁶ თბილისის საქალაქო

²⁷⁸ თბილისის საქალაქო სასამართლოს საქმე №4/6962-19; თბილისის სააპელაციო სასამართლოს საქმე №4/ა-480-19.

²⁷⁹ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს საქმე №4/ა-470-19.

²⁸⁰ „I“-ის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁸¹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 21 ივნისის სხდომის ოქმი საქმეზე №4/6962-19, 17:55:12.

²⁸² თბილისის საქალაქო სასამართლოს საქმე №4/6936-19; თბილისის სააპელაციო სასამართლოს საქმე №4/ა-556-19.

²⁸³ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 12 ივლისის სხდომის ოქმი საქმეზე №4/6936-19, 19:51:10-19:51:55.

²⁸⁴ სააპელაციო საჩივარი, თბილისის სააპელაციო სასამართლოს საქმე №4/ა-556-19.

²⁸⁵ თბილისის საქალაქო სასამართლოს საქმე №4/6814-19.

²⁸⁶ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 21 ივნისის სხდომის ოქმი საქმეზე №4/6814-19, 19:38:26; თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 24 ივნისის სხდომის ოქმი საქმეზე №4/6814-19, 17:22:20.

სასამართლომ გაიზიარა დაკავებული პირის ახსნა-განმარტება და მის მიმართ ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმე შეწყვიტა.²⁸⁷

დ.ყ-ს საქმეში²⁸⁸ დაკავებული განმარტავდა, რომ რუსთაველის მეტროს მხრიდან მრგვალი ბაღის მიმართულებით სამსახურში მიდიოდა, რა დროსაც პოლიციის თანამშრომლებმა ის აქციის მონაწილედ აღიქვეს და დააკავეს.²⁸⁹

რ.მ-ს საქმეშიც²⁹⁰ გამოიკვეთა, რომ პოლიციამ დააკავა პირი, რომელიც აქციაზე არ იმყოფებოდა. დაკავებული განმარტავდა, რომ მუშაობდა კოტე აფხაზის ქუჩაზე მდებარე ერთ-ერთ ბარში და მიდიოდა სახლში თავისუფლების მოედნის გავლით, სადაც მისი დაკავება მოხდა.²⁹¹

საყურადღებოა აგრეთვე საზოგადოებრივი მაუწყებლის მიერ საიასთვის მიწოდებულ კადრებში დაფიქსირებული შემთხვევა ფიქრის გორაზე ადგილობრივი მაცხოვრებლის დაკავების მცდელობასთან დაკავშირებით. კადრებში ჩანს, რომ კრიმინალური პოლიციის თანამშრომლები აკავებენ პირს, რომელმაც სხვა პოლიციელი კოლეგებს ეუბნება, „ამ უბნელია, თავი დაანებეთო“ და ისინიც მაშინვე ათავისუფლებენ.²⁹²

აქციაზე დაკავებული „A“ განმარტავს, რომ მან დაინახა, თუ როგორ აკავებდნენ პოლიციელები იმ პირებსაც, რომლებიც აქციის მონაწილეები არ იყვნენ და ქუჩაში იდგნენ ლუდის დასალევად.²⁹³ ასევე, „F“ იხსენებს, რომ პოლიციის განყოფილებაში მასთან ერთად იყო პირი, რომელიც აქციაზე არ იმყოფებოდა, მაგრამ პოლიციამ მაინც დააკავა.²⁹⁴ აღნიშნულთან დაკავშირებით კონსტანტინე კარელიძე განმარტავდა, რომ ის აქციაში არ მონაწილეობდა, არის ტაქსის მძღოლი და მგზავრი მიიყვანა სასტუმრო „რედისონთან“, ხოლო, როდესაც მანქანიდან ნაგვის გადასაყრელად გადმოვიდა, პოლიციის თანამშრომლებმა ყოველგვარი განმარტების გარეშე დააკავეს.²⁹⁵ ადვოკატი დიმიტრი ნოზაძე აღნიშნავს, რომ მისი დაცვის ქვეშ მყოფი პირების უმეტესობა აქციის მონაწილე არ ყოფილა.²⁹⁶

²⁸⁷ თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2019 წლის 24 ივნისის დადგენილება საქმეზე №4/6814-19.

²⁸⁸ თბილისის საქალაქო სასამართლოს საქმე №4/6922-19.

²⁸⁹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 21 ივნისის სხდომის ოქმი საქმეზე №4/6922-19, 20:00:07-20:02:32.

²⁹⁰ თბილისის საქალაქო სასამართლოს საქმე №4/7119-19.

²⁹¹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 21 ივნისის სხდომის ოქმი საქმეზე №4/7119-19, 21:22:35-21:22:58.

²⁹² „საზოგადოებრივი მაუწყებლის“ მიერ საიასთვის მიწოდებული კადრები, ამონარიდი 2019 წლის 21 ივნისის პირდაპირი ეთერის კადრებიდან, 06:43 სთ.

²⁹³ აქციის მონაწილე „A“-ს მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁹⁴ აქციის მონაწილე „F“-ის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁹⁵ კონსტანტინე კარელიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

²⁹⁶ ადვოკატ დიმიტრი ნოზაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

4.6. სასამართლოში წარდგენამდე იზოლატორში მოთავსების პრაქტიკა

ოფიციალური ინფორმაციით, სამართალდამცავებმა 2019 წლის 20-21 ივნისის მოვლენებთან დაკავშირებით ადმინისტრაციული წესით სულ 342 პირი დააკავეს. აქედან, სასამართლოში წარდგენამდე მხოლოდ 23 გადაიყვანეს დროებითი მოთავსების იზოლატორებში, ხოლო 59 დაკავებული გათავისუფლდა ხელწერილის საფუძველზე.²⁹⁷ შესაბამისად, 260 პირი პოლიციას დაკავებული ჰყავდა პოლიციის განყოფილებებში, პოლიციის განყოფილების ეზოებსა ან მანქანებში. აქედან გამომდინარე, დაკავებულთა უმრავლესობა მოკლებული იყო შესაძლებლობას, დროებითი მოთავსების იზოლატორში გაეგლო სამედიცინო შემოწმება. აღნიშნულის შესახებ საიასთვის მიცემულ ინტერვიუში საუბრობს არაერთი დაკავებული.²⁹⁸ მაგალითად, გ. ყ. პოლიციას არ გადაუყვანია დროებითი მოთავსების იზოლატორში და არ მოხდა მისი სამედიცინო შემოწმება. 23 ივნისს ჩატარებული სამედიცინო შემოწმებით დადასტურდა, რომ მას მიღებული ჰქონდა ტვინის შერყევა.²⁹⁹ აღნიშნულთან დაკავშირებით ყურადღებას ამახვილებენ ადვოკატებიც.³⁰⁰

4.7. დაკავების საფუძვლებისა და უფლებების განმარტება

ადმინისტრაციული დაკავების დროს დამკავებელი მოხელე ვალდებულია, დაკავებულს დაკავებისთანავე გასაგები ფორმით განუმარტოს:

- მის მიერ ჩადენილი ადმინისტრაციული სამართალდარღვევა და დაკავების საფუძველი;
- ადვოკატის ყოლის უფლება;
- უფლება, მისი სურვილის შემთხვევაში, დაკავების ფაქტი და ადგილსამყოფელი ეცნობოს მის მიერ დასახელებულ ახლობელს, აგრეთვე, მისი სამუშაო ან სასწავლო დაწესებულების ადმინისტრაციას.³⁰¹

დაკავებულებისა და ადვოკატების³⁰² მიერ მოწოდებული ინფორმაციის თანახმად, როგორც წესი, დაკავებულ პირებს არ განუმარტავდნენ დაკავების საფუძვლებსა

²⁹⁷ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს 2019 წლის 9 აგვისტოს MIA 4 19 02105876 წერილი.

²⁹⁸ აქციის მონაწილეების - ვოკა კილურაძის, დავით ფოჩხიძის, შაქრო ადვიშვილის, გ.გ.-ს, დ.შ.-ს, კონსტანტინე ჩხეიძის, „F“-ის, დავით ხვადავიანის, „H“-ის, ნ.შ.-ს და „D“-ს მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუები.

²⁹⁹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 12 ივლისის სხდომის ოქმი საქმეზე №4/6893-19, 14:08:50.

³⁰⁰ ადვოკატების - ანი ნასრაშვილის, გიორგი ანთაძის, გიორგი ტაბატაძის, დიმიტრი ხაჩიძის, ეკატერინე ფავლენიშვილის, ლაშა ბექიშვილის, ლაშა ცუცქერიძის, რატი თინიკაშვილის, ქაშალამაშვილის, ქეთი ჩუთლაშვილის და შოთა თუთბერიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუები.

³⁰¹ საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი, 245-ე მუხლი, პირველი პუნქტი.

³⁰² ადვოკატების - გიორგი ანთაძის, გიორგი ტაბატაძის, ეკატერინე ფავლენიშვილის, ლაშა ბექიშვილის, ლაშა ცუცქერიძის და რატი თინიკაშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუები.

და მათ უფლებებს.³⁰³ ადვოკატები დიმიტრი ხაჩიძე და ქამრალ ამჯანოლი ალნიშნავენ, რომ მათი დაცვის ქვეშ მყოფ პირებს დაკავების საფუძვლები და უფლებები მხოლოდ სტანდარტულად, ოქმში მითითებულის მიხედვით განუმარტეს,³⁰⁴ ხოლო ქეთი ჩუთლაშვილის თქმით, მისი დაცვის ქვეშ მყოფ პირებს დაკავების საფუძვლები გააცნეს, თუმცა, უფლებები არ განუმარტეს.³⁰⁵ დაკავებული გიორგი შუბითიძე³⁰⁶ იხსენებს, რომ დაკავების საფუძველი და უფლებები მხოლოდ სასამართლოში მიყვანის შემდეგ განუმარტეს. ივანე სხირტლაძე³⁰⁷ აღნიშნავს, რომ დაკავებულის უფლებები წერილობით გააცნეს მხოლოდ ადმინისტრაციული პატიმრობის შეფარდების შემდეგ, იზოლაციაში ტრანსპორტირების დროს. ადვოკატი ეკატერინე ფავლენიშვილი ყურადღებას დამატებით ამახვილებს საქმის განხილვის დროს მოსამართლის რეპლიკაზე, რომ „იმ სიტუაციაში ამის [უფლებების და დაკავების საფუძვლების განმარტების] დრო არ იყო“.³⁰⁸

4.8. ზარის განხორციელების უფლება

დაკავებულებისა და მათი ადვოკატების მიერ მოწოდებული ინფორმაციით, გამოიკვეთა არაერთგვაროვანი პრაქტიკა ზარის განხორციელების უფლებით სარგებლობასთან დაკავშირებით. გარკვეულ შემთხვევებში დაკავებულებს ჰქონდათ საშუალება, ჰქონოდათ ტელეფონი და დაკავშირებოდნენ როგორც ოჯახის წევრებს, ისე ადვოკატებს,³⁰⁹ ხოლო ზოგ შემთხვევაში დაკავებულებს ტელეფონები ჩამოართვეს და საშუალება არ მისცეს, ზარის განხორციელების უფლებით ესარგებლათ.³¹⁰ დაკავებულთა ნაწილს ახლობლებთან არ დაურეკავს, რადგან არ იცოდა, რომ ამის უფლება ჰქონდა.³¹¹

4.9. სამედიცინო დახმარების მიღების უფლება

დაკავებული პირებისა და მათი ადვოკატების მიერ მოწოდებული ინფორმაციით, არაერთგვაროვანი პრაქტიკა გამოიკვეთა დაკავებულთა ჯანმრთელობის მდგომარეობის შემოწმებისა და დაზიანებების დაფიქსირების კუთხითაც. ადვოკატ დი-

³⁰³ „I“-ს, „A“-ს, „F“-ის, დავით ფოჩხიძის, ვ.კ.-ს და „D“-ს მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუები.

³⁰⁴ ადვოკატების - დიმიტრი ხაჩიძისა და ქამრალ ამჯანოლის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუები.

³⁰⁵ ადვოკატ ქეთი ჩუთლაშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³⁰⁶ გიორგი შუბითიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³⁰⁷ აქციის მონაწილე ივანე სხირტლაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³⁰⁸ ადვოკატ ეკატერინე ფავლენიშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³⁰⁹ „I“-ს, ვ.გ.-ს და ირაკლი ხვადაგიანის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუები.

³¹⁰ გიორგი შუბითიძის, კონსტანტინე ჩხეიძის, ირაკლი ბახტაძის, „D“-სა და ნ.შ.-ს მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუები.

³¹¹ ადვოკატების - გიორგი ანთაძის, ლაშა ბეჭიშვილის, ქამრალ ამჯანოლისა და შოთა თუთბერიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუები.

მიტრი ნოზაძის განმარტებით, მისი დაცვის ქვეშ მყოფმა პირებმა სათანადო სამედიცინო დახმარება მიიღეს,³¹² თუმცა, საიას ადვოკატ ლაშა ბექიშვილის თქმით, იყო შემთხვევები, როდესაც დაკავებულებს არ მიუღიათ სათანადო სამედიცინო დახმარება არა მხოლოდ დაკავებიდან სასამართლოზე წარდგენამდე პერიოდში, არამედ ადმინისტრაციული პატიმრობის შეფარდების შემდეგაც.³¹³

აქციაზე დაკავებული დ.შ. აღნიშნავს, რომ სამედიცინო შემონმება გაიარა და შესაბამისი დახმარება მიიღო დროებითი მოთავსების იზოლატორში გადაყვანის შემდეგ.³¹⁴ ვ.გ-ს განმარტებით, პოლიციის განყოფილებაში გადაყვანის შემდგომ მას დასჭირდა სამედიცინო დახმარება და პოლიციის თანამშრომლებმა სასწრაფო სამედიცინო დახმარება გამოიძახეს. ნ.შ. იხსენებს, რომ დაკავების შემდეგ დასჭირდა სამედიცინო დახმარება და საჭირო გახდა საავადმყოფოში მისი გადაყვანა, რასთან დაკავშირებითაც შეფერხება არ შეჰქმნია.³¹⁵ ირაკლი ხვადაგიანის განმარტებით, ადმინისტრაციული პატიმრობის შეფარდების შემდეგ იზოლატორში მას სამედიცინო დახმარება გაენია.³¹⁶ კოკა კილურაძე აღნიშნავდა, რომ მან აქციის პერიოდში მიიღო დაზიანება, მაგრამ სამედიცინო შემონმება არ გაუვლია.³¹⁷

4.10. პერსონალური მონაცემების უკანონო დამუშავება

ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმეთა ანალიზის შედეგად გამოირკვა, რომ შსს აგრძელებს სამართალდარღვევის ჩადენის შესახებ ინფორმაციის ერთ წელზე მეტი ვადით დამუშავების პრაქტიკას. კერძოდ, 50 დაკავებული პირის საქმიდან 10 შემთხვევაში³¹⁸ შინაგან საქმეთა სამინისტრომ სასამართლოში წარადგინა შსს-ს საინფორმაციო ელექტრონული ბაზის (info.police.ge) ამონაწერები, სადაც უმრავლეს შემთხვევაში მითითებულია ინფორმაცია იმ სამართალდარღვევების შესახებ, რომელთა ჩადენიდან ერთ წელზე მეტია გასული.

აღნიშნული პრაქტიკა ეწინააღმდეგება საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 9 თებერვლის N1/2/622 გადაწყვეტილებას საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ედიშერ გოდუაძე საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის წინააღმდეგ“³¹⁹ და ამ გადაწყვეტილების შემდგომ კანონმდებლობაში ასახულ

³¹² ადვოკატ დიმიტრი ნოზაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³¹³ ადვოკატ ლაშა ბექიშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³¹⁴ დ.შ-ს მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³¹⁵ ნ.შ-ს მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³¹⁶ აქციის მონაწილე ირაკლი ხვადაგიანის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³¹⁷ აქციის მონაწილე კოკა კილურაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³¹⁸ თბილისის საქალაქო სასამართლოს საქმეები: №6811-19, №4/6824-19, №4/6840-19, №4/6892-19, №4/6915-19, №4/6922-19, №4/6936-19, №4/6990-19, №4/7075-19, №4/7049-19.

³¹⁹ „საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროში ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა ერთიანი აღრიცხვის, საინფორმაციო ბაზის ფუნქციონირებისა და სააღრიცხვო-ანალიტიკური საქმიანობის შესახებ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს შინაგან საქმეთა

რეგულაციებს. საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, ჩადენილი ქმედების შესახებ ინფორმაციის სახელმწიფოს ხელთ არსებობა თვით ამ მონაცემების სუბიექტს უქმნის განწყობას, რომ, მიუხედავად პასუხისმგებლობის მოხდისა, იგი სახელმწიფოს წინაშე მუდმივად სამართალდამრღვევად რჩება, რაც თავისთავად ართულებს პირის მორალურ რეაბილიტაციას.³²⁰ შესაბამისად, დასაშვებია, სახელმწიფომ პირის შესახებ ინფორმაცია მხოლოდ იმ გონივრული ვადითა და მოცულობით შეინახოს, რაც აუცილებელია შესაბამისი ლეგიტიმური საჯარო მიზნების მისაღწევად. ინფორმაციის ბლანკეტურად, მუდმივად შენახვა არ წარმოადგენს მითითებული ლეგიტიმური მიზნის მიღწევის აუცილებელ საშუალებას.³²¹

საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილების შემდგომ ნორმატიულ აქტში ასახული ცვლილების შედეგად, ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა ერთიან საინფორმაციო ბანკში ელექტრონული ფორმატით ჩანაწერები შეიძლება ინახებოდეს ერთი წლის ვადით.³²² „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“ კანონი ასევე ცალსახად ადგენს, რომ „მონაცემები შეიძლება შენახული იყოს მხოლოდ იმ ვადით, რომელიც აუცილებელია მონაცემთა დამუშავების მიზნის მისაღწევად. იმ მიზნის მიღწევის შემდეგ, რომლისთვისაც მუშავდება მონაცემები, ისინი უნდა დაიბლოკოს, წაიშალოს ან განადგურდეს ან შენახული უნდა იქნეს პირის იდენტიფიცირების გამომრიცხავი ფორმით, თუ კანონით სხვა რამ არ არის დადგენილი“.³²³

შესაბამისად, ირკვევა, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტრო ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმის წარმოების პროცესში იყენებს და სასამართლოს მტკიცებულების სახით წარუდგენს კანონის დარღვევით, ელექტრონულ ბაზაში შენახულ პერსონალურ ინფორმაციას.

4.11. შეჯამება

არსებული ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კანონმდებლობა და პრაქტიკა ვერ უზრუნველყოფს ადმინისტრაციული წესით დაკავებული პირის უფლებების დაცვას. გამოიკვეთა, რომ 20-21 ივნისს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ ადმინისტრაციული დაკავება **გამოიყენა განურჩევლად, ინდივიდუალური ქმედებე-**

მინისტრის 2006 წლის 1-ლი მარტის №271 ბრძანების მე-15 მუხლის პირველი პუნქტი ადგენდა ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა ერთიან საინფორმაციო ბანკში, ელექტრონულ ფორმატში, სამართალდარღვევათა შესახებ ინფორმაციის უვადოდ შენახვის შესაძლებლობას.

³²⁰ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 9 თებერვლის №1/2/622 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ედიშერ გოდუაძე საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის წინააღმდეგ“, II, 27.

³²¹ იგივე, II, 30.

³²² „საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროში ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა ერთიანი აღრიცხვის, საინფორმაციო ბანკის ფუნქციონირებისა და სააღრიცხვო-ანალიტიკური საქმიანობის შესახებ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2006 წლის 1-ლი მარტის №271 ბრძანება, მე-15 მუხლი, პირველი პუნქტი.

³²³ „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონი, მე-4 მუხლი, „ე“ ქვეპუნქტი.

ბის შეფასების გარეშე, მათ შორის, იმ პირთა მიმართ, რომლებიც არ იყვნენ აქციის მონაწილეები ან/და მათი ქმედებები არ წარმოშობდა ადმინისტრაციული დაკავების სამართლებრივ საფუძვლებს. შსს-მ თითქმის ყველა დაკავებულის მიმართ სტანდარტულად ერთნაირად შედგენილი ადმინისტრაციული სამართალდარღვევისა და დაკავების ოქმები წარადგინა სასამართლოში. ოქმები არ შეიცავდა ინდივიდუალურ გარემოებებს, ზოგიერთ შემთხვევაში არასწორად იყო ასახული დაკავების ადგილი და დრო, რაც, საერთო ჯამში, გავლენას ახდენდა საქმის ობიექტურ და სრულყოფილ შესწავლაზე. გარდა ამისა, გამოვლინდა, რომ, როგორც წესი, სამართალდამცავები დაკავებულებს არ განუმარტავდნენ დაკავების საფუძველს და უფლებებს, რაც ნეგატიურად აისახებოდა ადვოკატთან დაკავშირების, ადგილსამყოფლის შეტყობინების და სამედიცინო დახმარების მიღების უფლებით სარგებლობაზე.

საქმეების ანალიზმა ასევე აჩვენა, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტრო ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევის საქმის წარმოების პროცესში იყენებს და სასამართლოს მტკიცებულების სახით წარუდგენს კანონის დარღვევით ელექტრონულ ბაზაში შენახულ პერსონალურ ინფორმაციას.

განსაკუთრებით პრობლემურია ადმინისტრაციული წესით დაკავებული პირების დაყოვნება პოლიციის განყოფილებებში, მანქანებსა და პოლიციის განყოფილებების ეზოებში. 20-21 ივნისს დაკავებულთაგან 260 პირი პოლიციის დაკავებული ჰყავდა პოლიციის განყოფილებებში, განყოფილების ეზოებსა ან მანქანებში. შესაბამისად, დაკავებულთა უმრავლესობა მოკლებული იყო შესაძლებლობას, დროებითი მოთავსების იზოლატორში გაეგლო სამედიცინო შემოწმება. ამგვარი პრაქტიკა ზრდის არასათანადო მოპყრობის რისკებს.

თავი 5

უსამართლობის სამართლებრივი საფუძველი

სასამართლოში ადმინისტრაციული
სამართალდარღვევის საქმეების
განხილვის პრაქტიკისა და
სასამართლოს დადგენილებების
ანალიზი

ანგარიშის მიზნებისთვის გაანალიზდა 20-21 ივნისის მოვლენებთან დაკავშირებით თბილისის საქალაქო სასამართლოში 82 პირის მიმართ წარმოებული 28 საქმის მასალები (ადმინისტრაციული დაკავების ოქმები, ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმები, სასამართლო სხდომის ოქმები, საქმეზე მიღებული დადგენილებები), მათ შორის, შესწავლილი იყო თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლეების: ეკატერინე ჭინჭველაშვილის მიერ განხილული 7 საქმე, ივანე აღნიაშვილის – 5, თამარ ოქროპირიძის – 4, მერი გულუაშვილის – 3, ნინო ბუაჩიძის – 3, ანა ჩხეტიას – 2, ნათია ტოგონიძის – 2, თამარ მეშველიანის – 1 და ლელა ჭინჭარაულის – 1 საქმე. აგრეთვე, გაანალიზდა თბილისის სააპელაციო სასამართლოში 41 პირის მიმართ წარმოებული 6 საქმის მასალები (მოსამართლე ლევან მურუსიძის – 2 საქმე, მოსამართლე ნინო ყანჩაველის – 2 და მოსამართლე შორენა ყაველაშვილის – 2 საქმე).

5.1. სამართალდარღვევის საქმეების სასამართლოში განხილვის სისტემა

20-21 ივნისის საქმეების განხილვისას განსაკუთრებით მწვავედ გამოჩნდა ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმეების სასამართლოში განხილვის სისტემის სრული გაუმართაობა.³²⁴ ოფიციალური მონაცემებით, 20-21 ივნისის მოვლენებთან დაკავშირებით ადმინისტრაციული წესით დაკავებული 342 პირიდან პოლიციამ ხელწერილის საფუძველზე მხოლოდ 59 პირი გაათავისუფლა, 14 პირის საქმის მასალების განხილვა კი, შემდგომი დროისთვის გადადო.³²⁵ შესაბამისად, ადმინისტრაციული დაკავების შემჭიდროებული ვადების გათვალისწინებით, 2019 წლის 21 ივნისს პოლიციამ მინიმუმ 297 პირის³²⁶ საქმის მასალები გადაგზავნა თბილისის საქალაქო სასამართლოში.

ადვოკატთა განმარტებით, 21 ივნისს სასამართლოში წარდგენილი საქმეები, დიდიდან მოყოლებული, თანდათან მატულობდა. პარალელურად, სპონტანურად ხდებოდა განმხილველი მოსამართლეების რაოდენობის დამატებაც. შესაბამისად, მორიგე მოსამართლის თანაშემწესთან დარეკვა ხშირად ამრს კარგავდა – გართულებული იყო საქმის განხილვასთან დაკავშირებით ინფორმაციის დაზუსტება ან/და მიღება.³²⁷

21 ივნისს, დღის განმავლობაში, სასამართლოს დერეფანი სავსე იყო დაკავებული ადამიანების ახლობლებით, რომელთა უმეტესობა მათი ახლობლის საქმეში ადვოკატის ჩართვას ითხოვდა, თუმცა, მათთვის უცნობი იყო, თუ რომელ დარბაზში,

³²⁴ ადვოკატების - გიორგი ანთაძის, გიორგი ტაბატაძისა და შოთა თუთბერიძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუები.

³²⁵ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს 2019 წლის 9 აგვისტოს წერილი №MIA41902105876.

³²⁶ თბილისის საქალაქო სასამართლომ საიას არ მიაწოდა შესაბამისი საჯარო ინფორმაცია, ამდენად, ორგანიზაციამ დაზუსტებული მონაცემები ვერ მოიძია.

³²⁷ ადვოკატების - გიორგი ანთაძისა და დიმიტრი ნოზაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუები.

როდის და რომელ მოსამართლესთან გაიმართებოდა პროცესი.³²⁸ რიგ შემთხვევებში დაკავებულისთვის ისე ხდებოდა ადმინისტრაციული სახდელის დადება, ოჯახის წევრები ვერც კი იგებდნენ, როდის და რომელ დარბაზში ჩატარდა სასამართლო სხდომა.³²⁹

საქმეთა განაწილების ქაოტური სისტემა და დაკავებულებთან წინასწარი კომუნიკაციის შეუძლებლობა მნიშვნელოვნად აფერხებდა მათი დაცვის უფლების რეალიზებას. სხდომის დაწყებამდე დაკავებული პირები განთავსებულნი იყვნენ სასამართლოს სპეციალურ ოთახებში (ზოგიერთ შემთხვევაში ისინი სასამართლოს ეზოში პოლიციელთა მეთვალყურეობის ქვეშ იმყოფებოდნენ) და ადვოკატები მათთან პირველ კომუნიკაციას მხოლოდ სასამართლო დარბაზში შეყვანის შემდეგ, პროცესის დაწყებამდე რამდენიმე წუთით ადრე ახერხებდნენ.³³⁰ საიას ადვოკატ გიორგი ტაბატაძის თქმით, დაკავებულთან გასაუბრებისა და დაცვის სტრატეგიის შესათანხმებლად მას ერთი წუთიც კი არ მიეცა.³³¹ იმავე პრობლემაზე საუბრობს EMC-ის ადვოკატი ანი ნასრაშვილი.³³²

დაკავებულ პირებთან პროცესამდე კომუნიკაციის შეუძლებლობისა და საქმეთა ერთობლივი განხილვის გამო, დარღვეული იყო ადვოკატისა და კლიენტის კომუნიკაციის კონფიდენციალურობაც. ადვოკატებს დაკავებულებთან გასაუბრება უწევდათ სასამართლო სხდომათა დარბაზში, სხვა პირების, მათ შორის, პოლიციელების და მოსამართლის თანდასწრებით.³³³

5.2. საქმეთა გაერთიანება და დაჩქარებული განხილვა

თბილისის საქალაქო სასამართლოში 2019 წლის 21 ივნისს ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმეების წარდგენა და გადანაწილება მოსამართლეთა შორის განხორციელდა გაურკვეველი სისტემით, საქმეთა ურთიერთკავშირის, პასუხისგებაში მიცემულ პირთა დაკავების დროისა და გარემოებების გაუთვალისწინებლად. ასევე, სრულიად გაუგებარი საფუძვლით, მოსამართლეებმა სხვადასხვა პირის საქმე ერთ წარმოებად გააერთიანეს. საქმეების შესწავლის შედეგად იკვეთება, რომ საქმეთა გაერთიანების ერთადერთი შესაძლო პრინციპი იყო დაკავებული პირების მიმართ ოქმების შედგენა პოლიციის ერთი და იმავე განყოფილების მიერ. საქმეთა ხელოვნურმა გაერთიანებამ ხელი შეუშალა ინდივიდუალური შემთხვევების სრულყოფილ გამოკვლევას.

³²⁸ ადვოკატ გიორგი ანთაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³²⁹ ადვოკატ დიმიტრი ნოზაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³³⁰ ადვოკატ ლაშა ბექიშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³³¹ ადვოკატ გიორგი ტაბატაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³³² ადვოკატ ანი ნასრაშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³³³ ადვოკატების - გიორგი ტაბატაძის, გიორგი ანთაძის, ქამრალ ამჯანოლოლის, ეკატერინე ფავლენიშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუები.

მაგალითად, მოსამართლე მერი გულუაშვილმა N3/6922-19 საქმის ფარგლებში გააერთიანა 5 პირის საქმე,³³⁴ რომლებიც სხვადასხვა დროს და ვითარებაში იყვნენ დაკავებულნი. ერთი პირი პოლიციამ 02:15 საათზე თავისუფლების მოედნის მიმდებარე ტერიტორიაზე დააკავა, მეორე პირი – 03:55-ზე იმავე თავისუფლების მოედანზე, მესამე – 05:30 საათზე კოსტავას ქუჩის მიმდებარედ, მეოთხე – მელიქიშვილის გამზირზე 07:10 საათზე, ხოლო მეხუთე – 09:55 საათზე ვარაზის ხევის მიმდებარედ. მოსამართლემ სხდომის გახსნისას განმარტა, რომ პასუხისგებაში მიცემული ყველა პირი ერთ ფაქტთან დაკავშირებით იყო დაკავებული და მან მიზანშეწონილად მიიჩნია საქმეების ერთ წარმოებად გაერთიანება. ასეთმა ხელოვნურმა გაერთიანებამ დაამიანა დაკავებულ პირთა ინტერესები. მოსამართლის თვითმიზანს წარმოადგენდა საქმის დაჩქარებულ ტემპში განხილვა, იგი სათანადოდ არ იკვლევდა საქმის დეტალებს და აჩქარებდა მხარეებს.

„ერთ წარმოებად გააერთიანე სამი მასალა, ვინაიდან ერთ წარმოებაში უცებ დამთავრებ“ – ამგვარი არგუმენტით მოსამართლე მერი გულუაშვილმა გააერთიანა იმ სამი პირის მიმართ წარმოებული საქმეები, რომლებიც სხვადასხვა დროს და ადგილას იყვნენ დაკავებულნი.³³⁵ ადვოკატის შუამდგომლობა იმასთან დაკავშირებით, რომ სხდომა სხვა დროისთვის გადადებულიყო, მოსამართლე გულუაშვილმა არ დააკმაყოფილა და შემდეგი რეპლიკით უპასუხა: **„დავასრულოთ რა, კიდევ აქ უნდა მოხვიდეთ და გინდათ? რაც გვაქვს, ეს გვაქვს მასალები, ამაზე მეტი არაფერი არ არის [...]“**³³⁶

მოსამართლე თამარ ოქროპირიძემ ერთ წარმოებად გააერთიანა 7 პირის³³⁷ საქმე იმ მოტივით, რომ ისინი ერთ ფაქტს შეეხებოდა, თუმცა, არ განუმარტავს, „ერთ ფაქტში“ რა მოიაზრა. საქმის გახსნისას მოსამართლემ მე-8 პირის საქმე იმიტომ აღარ გააერთიანა დანარჩენი 7 პირის საქმესთან, რომ იმ მომენტისთვის დაკავებული სხდომათა დარბაზში არ იყო შემოყვანილი.³³⁸

ანალოგიური პრინციპით, სხვადასხვა დროს და ადგილას დაკავებული პირების საქმეები მოსამართლე თამარ ოქროპირიძემ ანგარიშის დროს შესწავლილ კიდევ ორ შემთხვევაში გააერთიანა.³³⁹ მსგავს პრაქტიკას მიჰყვებოდნენ სხვა მოსამარ-

³³⁴ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 21 ივნისის სხდომის ოქმი (21:20:42-21:20:52) საქმეზე №3/7119-19, მოსამართლე მერი გულუაშვილი.

³³⁵ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, საქმე №3/7119-19, მოსამართლე მერი გულუაშვილი.

³³⁶ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, 2019 წლის 21 ივნისის სხდომის ოქმი (21:22:08-21:22:15) საქმეზე №3/7119-19, მოსამართლე მერი გულუაშვილი.

³³⁷ იგივე.

³³⁸ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, საქმე №4/7114-19, მოსამართლე თამარ ოქროპირიძე, 2019 წლის 21 ივნისის სხდომის ოქმი, 17:56:40 წუთიდან 18:01:14 წუთამდე.

³³⁹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, საქმე №4/6915-19, საქმე №4/7079-19, მოსამართლე თამარ ოქროპირიძე.

როლეებიც: ანა ჩხეტია,³⁴⁰ ეკატერინე ჭინჭველაშვილი,³⁴¹ ივანე აღნიაშვილი.³⁴²

მოსამართლე ივანე აღნიაშვილის მიერ ერთ წარმოებად გაერთიანებულ ერთ-ერთ საქმეში მონაწილე ადვოკატი გიორგი ანთაძე იხსენებს: „*[მოსამართლემ] პოლიციას სთხოვა, მოკლედ ეთქვათ, რა მოხდა. ტექსტი იყო ასკვის 166-ე და 173-ე მუხლებით გათვალისწინებული ქმედების შემადგენლობის მუსტი ანალოგი, ყოველგვარი კონკრეტულის გარეშე, უკიდურესად მოკლე და შინაარსისგან გამოცლილი. დაკავებულებმა უარყვეს მათ მიერ სამართალდარღვევის ფაქტის ჩადენა. მოსამართლეს არ მოუთხოვია დამატებითი მტკიცებულებები, არ დაუსვამს კითხვები, არ განუხორციელებია რაიმე ქმედება, რომელიც ოდნავ უფრო ნათელს გახდიდა სურათს. პირდაპირ გამოაცხადა, რომ დაკავებულები ცნობილნი იყვნენ სამართალდამრღვევებად და სასჯელის სახით განესაზღვრათ პატიმრობა 8 დღის ვადით, რის შემდეგაც შემოიყვანეს მომდევნო 8 ადამიანი. სცენარი მუსტად იგივე იყო [...] საქმის მოკლე განხილვის შემდეგ მიესაჯათ 8-დღიანი პატიმრობა. ამის შემდეგ შემოიყვანეს მორიგი 8 ადამიანი.*“³⁴³

გარდა ამისა, ზემოთ აღნიშნულის საპირისპიროდ, ერთ ვითარებასა და ადგილას დაკავებულ პირთა საქმეები ერთ წარმოებად არ გაერთიანდა და სხვადასხვა მოსამართლემ განიხილა.³⁴⁴

საქმეების გაერთიანებამ კიდევ უფრო გაუგებარი სახე მიიღო თბილისის სააპელაციო სასამართლოში. სასამართლოდან მოწოდებული ინფორმაციის თანახმად, სააპელაციო სასამართლოში 90 პირის საჩივარი შევიდა. აქედან: მოსამართლე ლევან მურუსიძემ 9 საქმე 12 პირის მიმართ გააერთიანა 2 წარმოებად,³⁴⁵ მოსამართლე შორენა ყაველაშვილმა 13 საქმე 23 პირის მიმართ გააერთიანა 4 საქმედ,³⁴⁶ ხოლო მოსამართლე ნინო ყანჩაველმა 6 საქმე³⁴⁷ 12 პირის მიმართ გააერთიანა 2 საქმედ.³⁴⁸

სააპელაციო სასამართლოში საქმეთა გაერთიანებამ, დაჩქარების ნაცვლად, შე-

³⁴⁰ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, საქმე №4/6892-19, საქმე №4/6888-19, საქმე №4/7098-19, მოსამართლე ანა ჩხეტია.

³⁴¹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, საქმე №4/6971-19, საქმე №4/6966-19, საქმე №4/6962-19, მოსამართლე ეკატერინე ჭინჭველაშვილი.

³⁴² თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, საქმე №4/6824-19, საქმე №4/6840-19, საქმე №4/6846-19, საქმე №4/6838-19, მოსამართლე ივანე აღნიაშვილი.

³⁴³ ადვოკატ გიორგი ანთაძის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³⁴⁴ მ.ლ-ს საქმე განიხილა თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლე ანა ჩხეტიამ (საქმე №4/7098-19) და ჯ.კ-სა და მ.ლ-ს საქმე - თამარ ოქროპირიძემ (საქმე№7079-19).

³⁴⁵ საქმეში №4ა/470-19 გაერთიანდა 6 პირის საქმე.

³⁴⁶ საქმეში №4ა/469-19 გაერთიანდა 9 პირის მიმართ არსებული 4 საქმე, ხოლო საქმეში №4ა/474-19 გაერთიანდა 5 პირის საქმე.

³⁴⁷ საქმეში №4ა/480-19 გაერთიანდა 6-6 პირის ორი საქმე, ხოლო საქმეში №4ა/468-19 - 6 პირის მიმართ არსებული 5 საქმე.

³⁴⁸ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2019 წლის 26 ივლისის წერილი №3/5683.

აფერხა სწრაფი განხილვა, რადგან ერთობლივად განსახილველ საქმეთა შორის აღმოჩნდა იმ პირთა საქმეები, რომლებიც მოთავსებულნი იყვნენ სხვადასხვა ქალაქში არსებულ იზოლატორებში. ადმინისტრაციული წესით პატიმრობაზეფარდებულ პირთა თბილისის სააპელაციო სასამართლოში წარდგენას უზრუნველყოფდა შინაგან საქმეთა სამინისტრო. შესაბამისად, თანამშრომელთა რაოდენობისა და დაკავებულთა განთავსების ქალაქების სიშორის გამო, სააპელაციო სასამართლოში საათობით ფერხდებოდა საქმეთა განხილვის დაწყება. აგრეთვე, ხდებოდა სხვადასხვა დროს დანიშნული სხდომების გამართვა ერთმანეთის პარალელურად, რაც ართულებდა ადმინისტრაციული წესით დაკავებულთა ადვოკატების საქმიანობას და დაცვის უფლების სათანადოდ განხორციელებას.

საქმეების შესწავლის შედეგად შეიქმნა შთაბეჭდილება, რომ მოსამართლეთა მიზანს, უმეტესწილად, წარმოადგენდა არა დაკავებულ პირთა საქმეების სათანადო გამოკვლევა და ქმედების შესაბამისი პასუხისმგებლობის დაკისრება ან მისგან გათავისუფლება, არამედ მათ წარმოებაში არსებული საქმეების მაქსიმალურად სწრაფად, ფორმალურად განხილვა.

5.3. სამართალდარღვევის არსის ფორმალური მითითება

20-21 ივნისის მოვლენების შედეგად დაკავებული პირების საქმეების განხილვისას გაგრძელდა დამკვიდრებული მანკიერი პრაქტიკა – საპროტესტო აქციის მონაწილეთა დაკავება შესაბამისი საფუძვლებისა და მტკიცებულებების გარეშე, წვრილმანი ხულიგნობისა (166-ე მუხლი) და პოლიციის კანონიერი მოთხოვნისადმი დაუმორჩილებლობის (173-ე მუხლი) მოტივით. შესწავლილი საქმეებით დასტურდება, რომ აქციაში მონაწილეობა განიხილება, როგორც სამართალდარღვევა. კონტექსტის გაუთვალისწინებლად, სასამართლომ სამართალდარღვევად შეაფასა ცალკეულ პირთა მიერ წარმოთქმული ფრაზები (მაგალითად, რუსეთის ფედერაციის პრეზიდენტის მიმართ გინება), რომლებიც გამოხატვის თავისუფლების ფარგლებში ექცეოდა.

სამართალდარღვევისა და დაკავების ოქმებში სამართალდარღვევის არსი სრულყოფილად არ იყო გადმოცემული და მხოლოდ ზოგად ფრაზებს შეიცავდა: **„[დაკავებული] ივინებოდა და ილანძღებოდა უშვარი სიტყვებით, იგი იყო აქციის მონაწილე და არ ემორჩილებოდა პოლიციის კანონიერ მოთხოვნას.“³⁴⁹** მსგავსი შინაარსის ოქმები გამორიცხავდა შესაძლებლობას, შეფასებულიყო, კონკრეტული პირის ქმედება მართლაც წარმოადგენდა თუ არა სამართალდარღვევას. ზოგიერთ შემთხვევაში პოლიცია სამართალდარღვევად უთითებდა **„აქციაში მონაწილეობას“³⁵⁰**

³⁴⁹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, საქმე №3/6922-19, მოსამართლე მერი გულუაშვილი. ასევე, დ.ყ-ს მიმართ შედგენილი ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმი.

³⁵⁰ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, საქმე №3/6922-19,

მიუხედავად იმისა, რომ სამართალდარღვევის ოქმები არ შეიცავდა ინდივიდუალური პირების მიერ განხორციელებული ქმედებების ზუსტ აღწერას, სასამართლო სამართალდარღვევას მაინც ჩადენილად მიიჩნევდა და მიღებულ დადგენილებებში არ მსჯელობდა, კონკრეტულად რომელი ქმედება ჩაითვალა სამართალდარღვევად.

საქმის განხილვისას მოსამართლეები ცალკეულ შემთხვევებში ამჟღავნებდნენ წინასწარ უარყოფით განწყობას დაკავებული პირების მიმართ, რაც მათ შეექმნათ მედიასაშუალებებით აქციის გაშუქების შედეგად. მოსამართლე მერი გულუაშვილმა საქმის განხილვისას დაკავებული პირის პოზიციის მოსმენის შემდგომ განაცხადა: **„...ყველა სადაც მიდიოდა და აბა, ის ხალხი, მე რომ ტელევიზორში ვხედავდი, ვინ იყო, სად წავიდნენ? სხვა რამე ვნახე? ... არავინ არ იყო, ვინც განვიხილე, აშკარად სხვა ქვეყანას ვყურე გუშინ.“**³⁵¹ იგივე მოსამართლე კიდევ ერთ საქმეზე³⁵² შეკითხვებს სვამდა არა კონკრეტულ პირთა მიერ ჩადენილ ქმედებებთან, არამედ, ზოგადად, აქციის მიმდინარეობის პროცესთან დაკავშირებით.³⁵³

მსგავსმა მიდგომებმა ზოგიერთ შემთხვევაში გავლენა იქონია საქმეზე მიღებულ გადაწყვეტილებებზე. მაგალითად, თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლე ანა ჩხეტიას მიერ მიღებულ დადგენილებაში პასუხისმგებლობაში მიცემულ პირთა ქმედებების შეფასებისას მხედველობაშია მიღებული 2019 წლის 21 ივნისს თბილისში რუსთაველის გამზირზე გამართულ საპროტესტო აქციასთან დაკავშირებული საჯაროდ ცნობილი ფაქტები.³⁵⁴ სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლე ლევან მურუსიძის მიერ მიღებულ დადგენილებაში³⁵⁵ ვკითხულობთ: „... დადასტურებულია, რომ დაახლოებით საღამოს 11-12 საათის შემდეგ არაერთგზის განხორციელდა აქციის დაშლის მოწოდება და საჭირო გახდა ქმედითი ღონისძიებების განხორციელება პოლიციის მხრიდან ცრემლსადენი გაზისა და სხვა საშუალებების გამოყენებით. თუმცა, პასუხისმგებლობაში მიცემულმა პირებმა არ დატოვეს რუსთაველის გამზირი და მისი მიმდებარე ტერიტორია...“ მოსამართლემ სწორედ აღნიშნული ქმედება შეაფასა სამართალდარღვევად.

მოსამართლე მერი გულუაშვილი. ასევე, კ.ჩ.-ს, დ.ხ.-ს და დ.შ.-ს მიმართ შედგენილი ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმები. თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, საქმე №3/6894-19. ი.ხ.-ს მიმართ შედგენილი ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმი.

³⁵¹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, საქმე №4/7119-19, მოსამართლე მერი გულუაშვილი, 2019 წლის 21 ივნისის სხდომის ოქმი 21:29:02-21:29:09, 21:30:00-21:30:10.

³⁵² თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, საქმე №4/6922-19, მოსამართლე მერი გულუაშვილი.

³⁵³ მოსამართლე მერი გულუაშვილი: „ტელევიზორში რაც ვიხილე, იმას ვაფიქსირებ“.

³⁵⁴ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 21 ივნისის დადგენილება საქმეზე №4/7098-19, მოსამართლე ანა ჩხეტია.

³⁵⁵ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის დადგენილება საქმეზე №4/ა-458-19, მოსამართლე ლევან მურუსიძე.

5.4. მტკიცების სტანდარტი

ფუნდამენტური პრობლემა, რომელიც სამართალდარღვევის საქმეებში მტკიცების ტვირთის განაწილების წესისა და მტკიცების სტანდარტების არარსებობას უკავშირდება, ნათლად გამოჩნდა 20-21 ივნისის საქმეებშიც.

ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის ისეთ მუხლებთან დაკავშირებით, როგორებიცაა წვრილმანი ხულიგნობა და პოლიციის კანონიერი მოთხოვნისადმი დაუმორჩილებლობა, პირი უზრუნველყოფილი უნდა იყოს იმავე პროცედურული გარანტიებით, რითაც სარგებლობენ სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენაში ბრალდებული პირები. აღნიშნული სტანდარტის დაცვის ვალდებულება სამართალდარღვევის საქმეებზე გამომდინარეობს იქიდან, რომ დასახელებული გადაცდომები, მისი ხასიათისა და სანქციის სიმძიმის გათვალისწინებით, სისხლისსამართლებრივი ბუნებისაა. თუმცა, დღეს მოქმედი ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი არ იძლევა ამგვარ გარანტიებს და სასამართლოში წარდგენილ პირს დაუცველს ტოვებს. გარდა ამისა, მოქმედი კანონმდებლობის პირობებში ირღვევა სასამართლოს მიუკერძოებლობისა და დამოუკიდებლობის პრინციპი. ბრალდების მხარის ნაცვლად, რეალურად, მოსამართლე ითავსებს ბრალმდებლის ფუნქციას და გვევლინება როგორც ბრალმდებლად, ისე სასამართლო პროცესის ხელმძღვანელ პირად.³⁵⁶

უფლებების შემზღვეველი კანონმდებლობის მიუხედავად, კეთილსინდისიერი განმარტების პირობებში, მოსამართლეს შეუძლია, იხელმძღვანელოს საქართველოს კონსტიტუციითა და ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის შესაბამისი მუხლებით და მტკიცებულებების ერთობლიობის პრინციპის დაცვით, მტკიცების ტვირთის სწორად გადანაწილებით გადანწყიტოს სამართალდარღვევის საქმე.

აღნიშნულის საპირისპიროზე მეტყველებს 20-21 ივნისის საქმეების განხილვის პრაქტიკა. საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სხვადასხვა განყოფილებამ სასამართლოში წარადგინა ერთგვაროვანი მტკიცებულებები, რომლებიც ხშირად შინაარსობრივადაც ემთხვეოდა ერთმანეთს. ანგარიშის მიზნებისთვის შესწავლილ ყველა საქმეში (82 საქმე) ძირითად მტკიცებულებად ფიგურირებდა ადმინისტრაციული დაკავებისა და სამართალდარღვევის ოქმები, რომლებიც, როგორც წესი, შედგენილი იყო ერთი და იმავე პირის მიერ. ორივე ოქმში შესაძლო სამართალდარღვევის ფაქტის თაობაზე იდენტური შინაარსის ინფორმაცია იყო ასახული. ხშირ შემთხვევაში პროცესზე წარმოდგენილი პოლიციელები არ იყვნენ ადმინისტრაციულ პასუხისგებაში მიცემული პირების ფაქტობრივი დამკავებლები, თუმცა, მათ ახსნა-განმარტებებს მოსამართლეები მაინც სარწმუნოდ მიიჩნევდნენ.

მაგალითად, მოსამართლე ეკატერინე ჯინჭველაშვილი დადგენილებებში³⁵⁷ მიუთითებს, რომ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი არ ავალდებ

³⁵⁶ Karelin v. Russia, 926/08, 2016.

³⁵⁷ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 21 ივნისის დადგენილებები საქმეებზე №4/7075-19, №4/6971-19, მოსამართლე ეკატერინე ჯინჭველაშვილი.

ბულებს მხარეს მტკიცებულებების ერთობლიობაში წარმოდგენას (მაგალითად, რიგ შემთხვევაში საკმარისია მხოლოდ ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმი, ან – სამართალდარღვევის ოქმთან ერთად ადმინისტრაციულ პასუხისგებაში მიცემული პირის ახსნა-განმარტება, ან – მოწმის ჩვენება, ან – ექსპერტიზის დასკვნა, ან – ფოტოფირი...)³⁵⁸ ასევე დასტურდება, რომ სასამართლო მტკიცებულებებს ფორმალურად განიხილავდა და მხარის ახსნა-განმარტებებს ასევე ფორმალურად ასახავდა სასამართლოს დადგენილებებში. მაგალითად, მოსამართლე ივანე აღნიაშვილის მიერ მიღებულ დადგენილებაში სხვადასხვა დაკავებულის განმარტება იდენტურად, ერთნაირი ფრაზეოლოგიით არის გადმოცემული. ამავე საქმეზე მიღებულ დადგენილებაში არ არის ასახული ორი მოწმის განმარტება და მათ შესახებ ინფორმაციას არც მტკიცებულებათა ჩამონათვალი შეიცავს.³⁵⁹ იმავე მოსამართლემ კიდევ ერთ დადგენილებაში მიუთითა, რომ ორმა პირმა აღიარა 166-ე და 173-ე მუხლებით გათვალისწინებული სამართალდარღვევის ჩადენა, თუმცა, საქმის მასალებით დგინდება, რომ აღნიშნულმა პირებმა მხოლოდ წვრილმანი ხულიგნობა აღიარეს.³⁶⁰

მოსამართლე ივანე აღნიაშვილის მიერ 2019 წლის 21 ივნისის დილის საათებში განხილულ ც.ც-ს საქმეში,³⁶¹ მტკიცებულებათა ერთობლიობის აუცილებლობაზე მითითების მიუხედავად, პირს ადმინისტრაციული პატიმრობა მხოლოდ პოლიციელთა ახსნა-განმარტებებისა და მათივე ოქმების საფუძველზე შეეფარდა. საღამოს საათებში განხილულ საქმეზე იმავე მოსამართლემ პოლიციელთა ახსნა-განმარტებები და მათ მიერ წარდგენილი ოქმები უკვე აღარ მიიჩნია საკმარისად სამართალდარღვევის ჩადენის დადასტურებისთვის და საქმის წარმოება შეწყვიტა.³⁶²

მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ 20-21 ივნისის მოვლენების დროს დაკავებული ერთი პირის საქმეზე, რომელიც სასამართლოში პოლიციამ 2019 წლის 6 აგვისტოს წარადგინა, მოსამართლე ლელა ჭინჭარაულმა სწორი განმარტება გააკეთა. მან განაცხადა, რომ იმ პირობებში, როდესაც პასუხისგებაში მიცემულმა პირმა სადავო გახადა ოქმის შემდგენი მხარის მითითება მის მიერ ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ჩადენის თაობაზე, სამართალდარღვევის ჩადენის მტკიცების ტვირთი ოქმის შემდგენ მხარეს ეკისრება. იმის გამო, რომ ოქმის შემდგენმა მხარემ ვერ შეძლო პასუხისგებაში მიცემული პირის განმარტებების გაბათილება, მოსამა-

³⁵⁸ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 21 ივნისის დადგენილება საქმეზე №4/6936-19, მოსამართლე ეკატერინე ჭინჭვლაშვილი.

³⁵⁹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 9 ივლისის დადგენილება საქმეზე №4/6840-19, მოსამართლე ივანე აღნიაშვილი.

³⁶⁰ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 9 ივლისის დადგენილება საქმეზე №4/6824-19, მოსამართლე ივანე აღნიაშვილი.

³⁶¹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 21 ივნისის დადგენილება საქმეზე №4/6811-19, მოსამართლე ივანე აღნიაშვილი.

³⁶² თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 9 ივლისის დადგენილება საქმეზე №4/6824-19, მოსამართლე ივანე აღნიაშვილი.

რთლემ საქმის წარმოება შეწყვიტა³⁶³

აღნიშნულის საპირისპიროდ, მოსამართლე ივანე აღნიაშვილი ერთ-ერთ დადგენილებაში განსაკუთრებულ მტკიცებით მნიშვნელობას ანიჭებს პოლიციელთა ახსნა-განმარტებას. აღნიშნულ საქმეში პასუხისმგებლობაში მიცემული პირის პოზიცია, რომ მას სამართალდარღვევის ფაქტი არ ჩაუდენია, გამყარებული იყო მონმის ჩვენებით, თუმცა, მოსამართლის განმარტებით: „...სახელმწიფო მოსამსახურის მიერ მოწოდებული ინფორმაცია, როგორც წესი, შეიცავს არა მხოლოდ ცნობებს გარკვეული მოვლენების მიმართ, არამედ, აგრეთვე, დასკვნებს და განმარტებებს მის შესახებ. მისი ჩვენების ღირებულება განისაზღვრება არა მხოლოდ პროფესიული მოვალეობის აღსრულების შედეგად ცნობილად გამხდარი ფაქტების მიუკერძოებელი გადმოცემით, არამედ ამ ფაქტების ახსნის, ფაქტებიდან დასკვნის გამოტანის უნარით.“³⁶⁴ სამართალდამცავთა ახსნა-განმარტების განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ხაზს უსვამს მოსამართლე თამარ ოქროპირიძე³⁶⁵

მოსამართლეების – ეკატერინე ჯინჭველაშვილის,³⁶⁶ მერი გულუაშვილის,³⁶⁷ ანა ჩხეტიას³⁶⁸ მიერ მიღებულ დადგენილებებში მტკიცების პროცესში განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება თვითმხილველ მონმებს, რომლებშიც, ძირითადად, პოლიციელები მოიაზრებოდნენ. ამავე დადგენილებებში ნაკლებად სარწმუნოდ არის მიჩნეული პასუხისმგებლობაში მიცემულ პირთა ახსნა-განმარტებები.

5.5. სანქციის გამოყენების პრაქტიკა

20-21 ივნისს დაკავებულ პირთა საქმეების განხილვა 21 ივნისის დღის განმავლობაში განსხვავებულად მიმდინარეობდა, რაც ძირითადად სანქციის გამოყენების პრაქტიკაში გამოიხატებოდა. 21 ივნისს თბილისის საქალაქო სასამართლოში საქმეების განხილვის პროცესი 3 ეტაპად შეიძლება დაიყოს: პირველ ეტაპზე, ყოველგვარი დეტალის და საქმისთვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების დადგენის, ასევე, ადვოკატის ჩართულობის გარეშე, ძირითადად ხდებოდა ყველაზე მძიმე სახდელის, ადმინისტრაციული პატიმრობის 8-12 ან 13 დღის ვადით შეფარდება;

³⁶³ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 6 აგვისტოს დადგენილება საქმეზე №4/8730-19, მოსამართლე ლელა ჭინჭარაული.

³⁶⁴ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 21 ივნისის დადგენილება საქმეზე №4/6838-19, მოსამართლე ივანე აღნიაშვილი.

³⁶⁵ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 21 ივნისის დადგენილებები საქმეებზე №4/7079-19, №4/7114-19; №4/6915-19, მოსამართლე თამარ ოქროპირიძე.

³⁶⁶ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 21 ივნისის დადგენილებები საქმეებზე №4/6962-19, №4/6971-19, 2019 წლის 12 ივნისის დადგენილება საქმეზე №4/6893-19, მოსამართლე ეკატერინე ჯინჭველაშვილი.

³⁶⁷ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 21 ივნისის დადგენილება საქმეზე №4/6922-19, მოსამართლე მერი გულუაშვილი.

³⁶⁸ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 12 ივნისის დადგენილებები საქმეებზე №4/6892-19, №4/6888-19, №4/7098-19, მოსამართლე ანა ჩხეტიას.

მეორე ეტაპზე მოსამართლეები უმეტესად ჯარიმების დაკისრებით შემოიფარგლებოდნენ; ხოლო მესამე ეტაპზე მოსამართლეებმა დაიწყეს საქმეების განხილვის სხვა დროისთვის გადადება ან სიტყვიერი შენიშვნის გამოყენება.³⁶⁹

საერთო ჯამში, თბილისის საქალაქო სასამართლომ ადმინისტრაციული პატიმრობა შეუფარდა 121 პირს.³⁷⁰ თბილისის საქალაქო სასამართლომ საიას არ მიაწოდა ინფორმაცია, სულ რამდენი მოსამართლე იხილავდა 20-21 ივნისის მოვლენების დროს დაკავებული პირების საქმეებს პირველი ინსტანციის სასამართლოში, მათგან რამდენმა გამოიყენა ადმინისტრაციული პატიმრობა და დროის რომელ მონაკვეთში.³⁷¹ თუმცა, სხვა წყაროებზე დაყრდნობით, სავარაუდოდ, მოსამართლეები ადმინისტრაციულ პატიმრობას ინტენსიურად იყენებდნენ დღის პირველ ნახევარში, დაახლოებით 16:00-17:00 საათამდე.³⁷² **ამავე პერიოდში მოსამართლეები ადვოკატებს უარს ეუბნებოდნენ გონივრული ვადით საქმის გადადების შუამდგომლობებზე.³⁷³ მაგალითად, ერთ-ერთ საქმეზე მოსამართლემ მხარეს მხოლოდ ერთი საათი მისცა სხდომაზე მოწმის წარმოსადგენად. ადვოკატის მითითებაზე, რომ მოწმე ფიზიკურადაც ვერ მოასწრებდა სასამართლოში გამოცხადებას, მოსამართლემ განმარტა, რომ ადმინისტრაციულად დაკავებულ პირთა საქმეების შემჭიდროებულ ვადებში განხილვის წესიდან გამომდინარე, ადვოკატები ვალდებულნი იყვნენ, წინასწარ დაედგინათ და გასაუბრებოდნენ მოწმეს.³⁷⁴**

მაგალითად, მოსამართლე თამარ ოქროპირიძემ დღის პირველ ნახევარში 14 წუთში განიხილა სამი პირის საქმე და, ადგილზე თათბირის შედეგად, სამივე მათგანს 13-დღიანი პატიმრობა შეუფარდა.³⁷⁵ სახდელის ინდივიდუალურად შერჩევის პრინციპის საწინააღმდეგოდ, მოსამართლე თამარ ოქროპირიძემ კიდევ ერთ საქმეში, სადაც 7 პირის საქმე განიხილებოდა, ყველას 13-დღიანი პატიმრობა შეუფარდა, მიუხედავად იმისა, რომ 2 მათგანი აღიარებდა ოქმში მითითებულ ქმედებებს.³⁷⁶

მოსამართლე ნინო ბუაჩიძემ ირაკლი ხვადაგიანს 9-დღიანი პატიმრობა შეუფარდა, თუმცა, დადგენილებაში არ დაასაბუთა მკაცრი სახდელის გამოყენების არც ფაქტობრივი და არც სამართლებრივი საფუძვლები.³⁷⁷ ანალოგიური ფაქტები ფიქ-

³⁶⁹ ადვოკატების - გიორგი ანთაძის და ქამრალ ამჯანოღლის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუები.

³⁷⁰ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს 2019 წლის 9 აგვისტოს წერილი №MIA41902105876.

³⁷¹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2019 წლის 17 ივლისის წერილი №3-0487/3098218.

³⁷² ადვოკატ ქეთი ჩუთლაშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³⁷³ ადვოკატ ანი ნასრაშვილის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³⁷⁴ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, საქმე №4/6838-19, მოსამართლე ივანე აღინაშვილი, 2019 წლის 21 ივნისის სხდომის ოქმი, 16:19:00-16:19:28.

³⁷⁵ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, საქმე №4/6915-19, მოსამართლე თამარ ოქროპირიძე.

³⁷⁶ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, საქმე №4/7114-19, მოსამართლე თამარ ოქროპირიძე.

³⁷⁷ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 21 ივნისის დადგენილება, საქმე №3/6894-19 (მოსამართლე ნინო ბუაჩიძე).

სირდება ეკატერინე ჭინჭველაშვილის მიერ მიღებულ დადგენილებებშიც.³⁷⁸

21 ივნისს დაახლოებით 16:00-17:00 საათიდან მოსამართლეებმა ერთდროულად შეცვალეს დღის პირველ ნახევარში დამკვიდრებული პრაქტიკა და, პატიმრობის ნაცვლად, დაკავებულ პირებს ძირითადად ჯარიმის გადახდას აკისრებდნენ.³⁷⁹ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ინფორმაციით, ჯარიმა შეეფარდა 70 პირს.³⁸⁰

ჯარიმის გამოყენების პროცესში გრძელდებოდა სანქციის ფორმისა და ზომის შეჩვენების დაუსაბუთებლობის ტენდენცია.³⁸¹ მაგალითად, მოსამართლე მერი გულუაშვილმა ერთ საქმეში განიხილა 5 პირის სამართალდარღვევის მასალები.³⁸² ხუთივე დაკავებულმა უარყო სამართალდარღვევის ჩადენა, ხოლო პოლიცია ყველა მათგანთან მიმართებით არსებითად ერთგვაროვან ფაქტებზე მიუთითებდა. მოსამართლემ 4 პირი 1000 ლარით დააჯარიმა, ხოლო ერთის მიმართ საქმის წარმოება შეწყვიტა.

ანგარიშის მიზნებისთვის შესწავლილი საქმის მასალებით დასტურდება, რომ, რაც დღის პირველ ნახევარში მოსამართლეთა მიერ იმდენად მძიმე სამართალდარღვევად მიიჩნეოდა, რომ სახდელის უმკაცრესი ფორმის გამოყენება იყო აუცილებელი, დღის მეორე ნახევარში ჯარიმის დაკისრებით სრულდებოდა ან განიშორებოდა, როგორც მცირე მნიშვნელობის დარღვევა და მოსამართლე სიტყვიერი შენიშვნით შემოიფარგლებოდა. დადგენილებებში ხდებოდა ნაკლებად მკაცრი სანქციის გამოყენების დასაბუთებაც. ასევე, დაფიქსირდა შემთხვევა, როდესაც მოსამართლემ, გულწრფელი აღიარების საფუძველზე, მიზანშეუწონლად მიიჩნია ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობის დაკისრება და გამოიყენა სიტყვიერი შენიშვნა,³⁸³ თუმცა, საქმის მასალებით დასტურდება, რომ პირს მსგავსი აღიარება არ გაუკეთებია.

21 ივნისს, საღამოს საათებში, მოსამართლეები აკმაყოფილებდნენ ადვოკატების შუამდგომლობებს საქმის განხილვის გონივრული ვადით გადადების თაობაზე. იმ საქმეებთან დაკავშირებით, რომლებიც სხვა დროისთვის გადაიდო, მოსამართლეებმა უმეტესად შეწყვიტეს წარმოება, ხოლო იმ პირთა მიმართ, რომლებიც

³⁷⁸ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, საქმე №4/6971-19 და საქმე №4/6962-19, მოსამართლე ეკატერინე ჭინჭველაშვილი.

³⁷⁹ ადვოკატ ქაშრაღ ავჯანოვლის მიერ საიასთვის მიცემული ინტერვიუ.

³⁸⁰ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს 2019 წლის 9 აგვისტოს წერილი №MIA41902105876.

³⁸¹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, საქმეები №4/6966-19, №4/7075-19, №4/6936-19, მოსამართლე ეკატერინე ჭინჭველაშვილი.

³⁸² თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, საქმე №4/6922-19, მოსამართლე მერი გულუაშვილი.

³⁸³ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, საქმე №4/7119-19, მოსამართლე მერი გულუაშვილი.

ჩადენილ ქმედებას აღიარებდნენ, სიტყვიერი შენიშვნა გამოიყენეს.³⁸⁴ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ინფორმაციით, სიტყვიერი შენიშვნა გამოეცხადა 77 პირს, ხოლო 29 პირის მიმართ შეწყდა საქმის წარმოება.³⁸⁵

21 ივნისის დღის განმავლობაში და შემდგომ სახდელების გამოყენების პრაქტიკა ტოვებს შთაბეჭდილებას, რომ მოსამართლეთა მხრიდან ადგილი ჰქონდა ურთიერთშეთანხმებულ, მართულ ქმედებას და არა – საქმეთა ინდივიდუალურ და დამოუკიდებელ განხილვას.

5.6. პატიმრობის ვადის შემცირება და პროკურორის პროტესტი

წინასწარ შეთანხმებულ შთაბეჭდილებას ტოვებდა საქმეების განხილვა სააპელაციო სასამართლოში, რომლის მიზანს პატიმრობაში მყოფი პირებისთვის პატიმრობის ვადის შემცირება და მათი დარბაზიდან გათავისუფლება წარმოადგენდა. პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ გამოტანილი დადგენილებების შემდგომ, სააპელაციო სასამართლოში 90 პირის საჩივარი შევიდა.

სააპელაციო სასამართლოს მიერ მოწოდებული ინფორმაციის შესაბამისად, 54 პირს შეეცვალა სახდელის ზომა და ფორმა, მათგან 53-ს შეუმცირდა პატიმრობა, ხოლო ერთის მიმართ შეწყდა წარმოება.³⁸⁶ სააპელაციო სასამართლოს დაუსაბუთებელ პრაქტიკაზე მეტყველებს ის გარემოება, რომ სანქციის შემცირება ხდებოდა არა ინდივიდუალური გარემოებების მხედველობაში მიღებით, არამედ მხოლოდ იმის გათვალისწინებით, თუ რა პერიოდი ჰქონდა პირს უკვე გატარებული პატიმრობაში.

მაგალითად, მოსამართლე ლევან მურუსიძემ 23 ივნისს განიხილა ერთ საქმედ გაერთიანებული სამი პირის შემთხვევა და ყველა მათგანს პატიმრობის ვადა 3 დღემდე შეუმცირა, ვინაიდან მათ სწორედ 3 დღე ჰქონდათ პატიმრობაში გატარებული. შესაბამისად, ისინი გათავისუფლდნენ სხდომათა დარბაზიდან.³⁸⁷

კიდევ ერთ საქმეზე 24 ივნისს ღამის საათებში დაწყებული განხილვა იმავე მოსამართლემ დაასრულა 25 ივნისის 01:30 საათზე და, შესაბამისად, 9 პირის მიმართ სახ-

³⁸⁴ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 9 ივლისის დადგენილებები საქმეებზე №4/6840-19, №4/6824-19, მოსამართლე ივანე აღნიაშვილი; თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 3 ივლისის დადგენილება საქმეზე №4/6990-19, მოსამართლე ნინო ბუაჩიძე; თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 6 აგვისტოს დადგენილება საქმეზე №4/8730-19, მოსამართლე ლელა ჭინჭარაული.

³⁸⁵ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს 2019 წლის 9 აგვისტოს წერილი №MIA41902105876.

³⁸⁶ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2019 წლის 26 ივლისის წერილი №3/5683.

³⁸⁷ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2019 წლის 23 ივნისის დადგენილება საქმეზე №4ა/458-19, მოსამართლე ლევან მურუსიძე.

დელი შეამცირა მათ მიერ ფაქტობრივ პატიმრობაში ყოფნის ვადით, 4 დღემდე.³⁸⁸ იმავე დღეს, 24 ივნისს, სახდელის მიზნების მიღწეულად მიჩნევის მოტივით, მოსამართლე ნინო ყანჩაველმა ფაქტობრივი პატიმრობის ვადით, 4 დღემდე, შეუმცირა სახდელი 6 პირს.³⁸⁹

მოსამართლე შორენა ყაველაშვილი მიღებულ დადგენილებაში, ერთი მხრივ, უთითებს, რომ სახდელის ზომისა და ოდენობის განსაზღვრის პროცესში ინდივიდუალური გარემოებები უნდა იყოს გათვალისწინებული, ხოლო, მეორე მხრივ, პასუხისგებაში მიცემული პირებს უფარდებს სახდელის ერთსა და იმავე სახესა და ოდენობას და არსებულ სახდელს ამცირებს 4 დღე-ღამემდე ისე, რომ მხედველობაში არ იღებს ინდივიდუალურ გარემოებებს.³⁹⁰

აღსანიშნავია, რომ იმ პირებთან მიმართებით, რომლებმაც ვერ შეძლეს ან არ გაასაჩივრეს პირველი ინსტანციის სასამართლოს დადგენილებები, პატიმრობის ვადის შემცირების მოთხოვნით თბილისის საქალაქო სასამართლოს პროკურატურამ მიმართა. მთავარმა პროკურატურამ ამისთვის გამოიყენა საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის მივიწყებული ნორმა,³⁹¹ რომელიც პროკურორის პროტესტს ითვალისწინებს და ადგენს, რომ ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმეზე მიღებული დადგენილება შეიძლება გააპროტესტოს პროკურორმა. ამდენად, აღნიშნული მუხლი ითვალისწინებს დადგენილების გადახედვის იმგვარ მექანიზმს, რომლის გამოყენების უფლებამოსილებაც მინიჭებული აქვს ორგანოს (პროკურატურას), რომელიც სამართალდარღვევის საქმის განხილვის არცერთ სხვა ეტაპზე არ მონაწილეობს და არ გვევლინება ბრალდების მხარედ. შესაბამისად, პროკურატურა მოკლებულია შესაძლებლობას, იცნობდეს საქმის მასალებს და აფასებდეს მიღებული დადგენილების სისწორეს. სწორედ ამიტომ, პროკურორის პროტესტი პრაქტიკაში, როგორც წესი, არ გამოიყენება.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს მიერ გავრცელებული ინფორმაციის თანახმად, 2019 წლის 25 ივნისს თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიამ განიხილა და დააკმაყოფილა საქართველოს პროკურატურის პროტესტები. შედეგად, 51 პირის მიმართ 21 ივნისს ადმინისტრაციული სამართალდარღვევისთვის შეფარდებული პატიმრობის ვადა შეიცვალა და შემცირდა. თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლეთა დადგენილებების საფუძველზე, 51 პირი დაუყოვნებლივ გათავისუფლდა ადმინისტრაციული პატიმრობიდან.³⁹² ამდენად, ვინაიდან სასამართლოს განცხადებაში არ არის მითითება პროტესტის

³⁸⁸ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2019 წლის 25 ივნისის დადგენილება საქმეზე №4ა/470-19, მოსამართლე ლევან მურუსიძე.

³⁸⁹ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2019 წლის 24 ივნისის დადგენილება საქმეზე №4ა/468-19, მოსამართლე ნინო ყანჩაველი.

³⁹⁰ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2019 წლის 24 ივნისის დადგენილება საქმეზე №4ა/474-19, მოსამართლე შორენა ყაველაშვილი.

³⁹¹ საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი, 280-ე მუხლი.

³⁹² ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2mjJbVH> [ბოლო ნახვა: 12.09.2019].

ნაწილობრივ დაკმაყოფილების თაობაზე, სავარაუდოა, რომ პროკურატურის მოთხოვნაც და, შესაბამისად, სასამართლოს გადაწყვეტილებაც იყო იმ ვადით სახდელის შემცირება, რაც უკვე მოხდილი ჰქონდა 51 პირს. ანგარიშის მომზადების მიზნებისთვის, საიას არ ჰქონდა საშუალება, შეესწავლა იმ საქმის მასალები, რომლებშიც პროკურორის პროტესტი იყო წარდგენილი. შესაბამისად, შეუძლებელია იმის შეფასება, რამდენად საფუძვლიანი იყო მასში მოცემული არგუმენტები და სასამართლოს მიერ მიღებული დადგენილებები. თუმცა, „პროკურორის პროტესტის“ გამოყენების მასშტაბები აჩენს ეჭვებს, რომ აღნიშნული განხორციელდა იმ საპროტესტო მუხტის შესამცირებლად, რომელიც ადმინისტრაციული პატიმრობის დაუსაბუთებლად შეფარდების პრაქტიკას მოჰყვა.

5.7. შეჯამება

ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის არაკონსტიტუციურობამ ხელი შეუწყო სასამართლოში საქმეთა ფორმალურ განხილვას და კიდევ ერთხელ გამოააშკარავა სისტემური და პრაქტიკული პრობლემები, რომლებიც ამ ტიპის საქმეების განხილვას ახასიათებს. შესწავლილი საქმეები ადასტურებს, რომ ინდივიდუალური გარემოებების გამოკვლევის და შეფასების ნაცვლად, მოსამართლეები უპირატესობას საქმის სწრაფად განხილვას ანიჭებდნენ. აღნიშნულზე მეტყველებს ისიც, რომ მოსამართლეებმა ერთ წარმოებად გააერთიანეს ერთმანეთთან ურთიერთკავშირის არმქონე საქმეები.

საქმეთა განაწილების ქაოტურმა სისტემამ და დაკავებულებთან წინასწარი კომუნიკაციის შეუძლებლობამ მნიშვნელოვნად შეაფერხა დაკავებულთა დაცვის უფლებით სარგებლობა.

ფუნდამენტური პრობლემა, რომელიც სამართალდარღვევის საქმეებში მტკიცების ტვირთის განაწილების წესისა და მტკიცების სტანდარტების არარსებობას უკავშირდება, ნათლად გამოჩნდა 20-21 ივნისის საქმეებშიც. ანგარიშის მიზნებისთვის შესწავლილ ყველა საქმეში (82 საქმე) ძირითად მტკიცებულებას წარმოადგენდა ადმინისტრაციული დაკავებისა და სამართალდარღვევის ოქმები, რომლებიც, როგორც წესი, შედგენილი იყო ერთი და იმავე პირის მიერ. ორივე ოქმში შესაძლო სამართალდარღვევის ფაქტის თაობაზე იდენტური შინაარსის ინფორმაცია იყო ასახული. ხშირ შემთხვევებში პროცესზე წარმოდგენილი პოლიციელები არ იყვნენ ადმინისტრაციულ პასუხისგებაში მოცემული პირების ფაქტობრივი დამკავებლები, თუმცა, მათ ახსნა-განმარტებებს მოსამართლეები მაინც სარწმუნოდ მიიჩნევდნენ. მიუხედავად იმისა, რომ სამართალდარღვევის ოქმები არ შეიცავდა ინდივიდუალური პირების მიერ განხორციელებული ქმედებების ზუსტ აღწერას, სასამართლო სამართალდარღვევას მაინც ჩადენილად მიიჩნევდა და მიღებულ დადგენილებებში არ მსჯელობდა, კონკრეტულად რომელი ქმედება ჩათვალა სამართალდარღვევად. საქმის განხილვისას მოსამართლეები ცალკეულ შემთხვევებში ამყვანებდნენ წინასწარ უარყოფით განწყობას დაკავებული პირების მიმართ, რაც მათ მედიასაშუალებებით აქციის გაშუქების შედეგად შეექმნათ.

ასევე, დაუსაბუთებლად განხორციელდა სანქციების გამოყენება, რაც ტოვებს შთაბეჭდილებას, რომ მოსამართლეთა მხრიდან ადგილი ჰქონდა ურთიერთშეთანხმებულ და მართულ ქმედებას და არა – საქმეთა ინდივიდუალურ და დამოუკიდებელ განხილვას.